

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.**

**ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ Α.Μ.Ε.Α: Ο Αθλητισμός σαν θεραπευτικό μέσο
στην Αποκατάσταση των ατόμων με κινητικές αναπηρίες. Ο ρόλος
του Κοινωνικού Λειτουργού.**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ
Μανιώτη Νικολίτσα**

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
Δεττοράκης Ιωάννης**

**Πτυχιακή εργασία για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία
από το τμήμα Κοινωνικής εργασίας της Σχολής Επαγγελματίων
υγείας και Πρόνοιας του Ανωτάτου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού
Ιδρύματος (Α.Τ.Ε.Ι.) Πάτρας**

ΠΑΤΡΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2003

Η Επιτροπή για την Έγκριση της Πτυχιακής Εργασίας

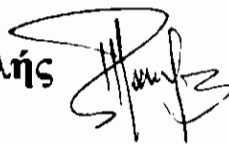
Δεττοράκης Ιωάννης

Υπεύθυνος Εκπαιδευτικός

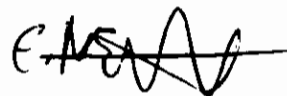

Μέλη

Πανταζακάς Παντελής

Μέντης Εμμανουήλ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Ευχαριστώ όλους όσους βοήθησαν άμεσα ή έμμεσα για την ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας.

Συγκεκριμένα ευχαριστώ:

Τον υπεύθυνο για την εργασία αυτή καθηγητή κ. Δεττοράκη Ιωάννη

Την κ. Πρετορέντζου Πολυτίμη Κοινωνική Λειτουργό στο Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων Αθήνας.

Τον κ. Θανόπουλο Θεόδωρο καθηγητή Ειδικής Αγωγής στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας.

Ευχαριστώ επίσης όσους γυμναστές , προπονητές, φυσίατρος και νομικούς μου πρόσφεραν στοιχεία για την ολοκλήρωση της έρευνάς μου. Χωρίς τη συμμετοχή τους, η εργασία αυτή θα ήταν αδύνατο να ολοκληρωθεί.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗσελ 2

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.....σελ 4

ΜΕΡΟΣ Α

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ.....σελ 6

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....σελ 7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1 Ειδική αγωγή.....σελ 10

1.2 Ειδική φυσική αγωγή.....σελ 11

1.3 Μεθοδολογία, περιεχόμενο και Αρχές της Ειδικής Φυσικής Αγωγής.....σελ 13

1.4 Αρχές της ειδικής αγωγής.....σελ 16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

2.1 Κατηγορίες και αιτίες που οδηγούν στις αναπηρίες.....σελ 17

2.2 Άτομα με σωματικά κινητικές διαταραχές.....σελ 22

2.3 Συχνότητα των σωματικά κινητικών διαταραχών.....σελ 24

2.4 Η εκπαίδευση των ατόμων με κινητικές διαταραχές.....σελ 25

2.5 Βασικές ασκήσεις για τα άτομα με κινητικές διαταραχές σελ 27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

3.1 Ορισμοί και στόχοι.....σελ 29

3.2 Στόχοι της Αποκατάστασης.....σελ 31

3.3 Ο ρόλος της διεπιστημονικής ομάδας αποκατάστασης...σελ 32

3.4 Ο ρόλος της οικογένειας στην αποκατάσταση.....σελ 34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΠΩΣ ΕΥΕΡΓΕΤΕΙΤΑΙ ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ.

4.1 Ο ρόλος του αθλητισμού στην αποκατάσταση.....σελ	36
4.2 Τα αθλήματα των ατόμων με σωματικές διαταραχές....σελ	38
4.3 Συνέπειες του αθλητισμού.....σελ	43
4.4 Παραολυμπιάδα.....σελ	44
4.5 Οι παραολυμπιακοί αγώνες στην Αθήνα το 2004.....σελ	51
4.6 Η Ελληνική Παραολυμπιακή Ομάδα και οι επιτυχίες της	σελ 55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Γενικά.....σελ	56
----------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ.

6.1 Το νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα.....σελ	60
6.2 Τα ισχύοντα μέτρα προστασίας ατόμων με ειδικές Ανάγκες στη χώρα μας.....σελ	64
6.3 Το διεθνές κ' ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.....σελ	66
6.4 Το θεσμικό πλαίσιο στην Ευρώπη.....σελ	69
6.5 Οι νόμοι και οι παροχές στα άτομα με ειδικές ανάγκες που είναι αθλητές.....σελ	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Η ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ Α.Μ.Ε.Α ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

7.1 Γενικά.....σελ	72
7.2 Η υφιστάμενη νόμικη και πραγματική κατάσταση στην Ελλάδα.....σελ	74
7.3 Η Παραολυμπιάδα 2004 και η Προσπέλαση των αθλητικών εγκαταστάσεων.....σελ	77

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.....σελ	79
8.1 Άποψη επαγγελματία κοινωνικού λειτουργού για το ρόλο του σε ένα κέντρο αποκατάστασης.....σελ	81
8.2 Μαρτυρία παραπληγικού.....σελ	82
ΠΕΡΙΛΗΨΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ.....σελ	83

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η μελέτη που ακολουθεί έχει σαν βασικό σκοπό τη βιβλιογραφική κυρίως, διερεύνηση του Αθλητισμού ως θεραπευτικό μέσο αποκατάσταση των ατόμων με κινητικές αναπηρίες, καθώς και το ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού στην Αποκατάσταση.

Η αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι ένα θέμα που απασχολεί περίπου 800.000 άτομα στην Ελλάδα. Σημαντικό μερίδιο προς την κατεύθυνση αυτή έχει ο Αθλητισμός, ο οποίος επιδρά θετικά στα άτομα τόσο σε κινητικό, όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο. Οι ευεργετικές του συνέπειες στον τομέα της Αποκατάστασης έχουν ήδη διαπιστωθεί και έχει επίσης ξεκινήσει η αξιοποίησή του και στην Ελλάδα.

Η μελέτη στοχεύει, στη ρεαλιστική καταγραφή του θέματος, στην Ελλάδα σήμερα. Μέσα από βιβλιογραφικές αναφορές, δημοσιεύματα, συμπεράσματα συνεδρίων και προσωπικές εκτιμήσεις και αναφορές, επιχειρείται να ανεβρεθεί τι ακριβώς συμβαίνει. Επιχειρείται επίσης να καταδειχτεί εάν και κατά πόσο πέρα από τις θεωρητικές προσεγγίσεις, ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού είναι ουσιαστικός και συμμετέχει πραγματικά στην ομάδα Αποκατάστασης.

Με αφορμή τη φύση του θέματος, και τους Παραολυμπιακούς αγώνες στην Αθήνα το 2004, γίνεται μια εκτενής αναφορά στο θεσμό αυτό γενικά, και αναζητείται, εάν στον Πρωταθλητισμό των ατόμων με ειδικές ανάγκες υπάρχουν υποχρεώσεις και ευθύνες για τον επαγγελματία Κοινωνικό Λειτουργό.

Όπως προέκυψε από τα ευρήματα, τα άτομα κινητικές αναπηρίες, έχουν ευκαιρίες προς τον Αθλητισμό σε περιορισμένο βαθμό. Λόγω των Παραολυμπιακών Αγώνων το σκηνικό μεταβάλλεται προς το καλύτερο και ο Αθλητισμός αποκτά όλο και μεγαλύτερο μερίδιο στον τομέα της αποκατάστασης. Το νομοθετικό πλαίσιο έχει σχεδιαστεί, οι απαραίτητες αθλητικές εγκαταστάσεις κατασκευάζονται.

Ωστόσο, ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού είναι ανύπαρκτος. Περιορίζεται μόνο στα λιγοστά ειδικά σχολεία που υπάρχουν, στα λιγοστά επίσης κέντρα αποκατάστασης και δε διαπιστώνεται πουθενά στην πράξη η ύπαρξή του κατά τον Αθλητισμό και Πρωταθλητισμό.

Η εργασία αυτή γίνεται με σκοπό την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, την επιμόρφωση των Κοινωνικών Λειτουργών και την ίδρυση Κέντρων αποκατάστασης που θα λειτουργούν πλήρως και αποδοτικά.

ΜΕΡΟΣ Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Σήμερα είναι πλέον γνωστό ότι ένα μεγάλο μέρος από την ευθύνη για την σωματική και ψυχική ευεξία του αρρώστου παίρνει ο Αθλητισμός. Γι' αυτό και χρησιμοποιείται ως ένα από τα κύρια μέσα αποκατάστασης. Την ευθύνη για αποκατάσταση την έχει η Κοινωνική Εργασία. Επομένως για να επιτευχθεί η πλήρης ένταξη ενός ατόμου στην κοινωνία απαιτείται συνεργασία των επαγγελματιών της Κοινωνικής εργασίας και του Αθλητισμού.

Διάλεξα το θέμα αυτό από τη μεγάλη αγάπη που ανέκαθεν είχα για το ανάπηρο άτομο και έγινε ακόμα πιο μεγάλη από τη στιγμή που πέτυχα την εισαγωγή μου στη σχολή Κοινωνικής εργασίας.

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι μια ευαίσθητη ομάδα ατόμων που εμένα, σαν ενεργό μέλος του κοινωνικού συνόλου δεν μπόρεσε παρά να με ευαισθητοποιήσει. Θεωρώ δε ότι τα κοινωνικά ταμπού σχετικά με τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να καταρριφθούν, πράγμα που μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ενημέρωσης και της ενασχόλησης με το θέμα αυτό.

Ειδικότερα ακόμα, η επιλογή του Αθλητισμού ως μέσο θεραπείας βασίστηκε στο ότι πρόκειται για μια μέθοδο η οποία αρχίζει να εφαρμόζεται ολοένα και περισσότερο. Εκτός αυτού όμως, θεωρώ ότι τα άτομα με κινητική αναπηρία έχουν δυνατότητες και η άθληση, εκτός από μέσο αποκατάστασης, τους δίνει παράλληλα τη δυνατότητα να τις καλλιεργήσουν.

Η επιλογή των ατόμων με κινητικές αναπηρίες, έγινε διότι πρόκειται για την πλέον συνηθισμένη μορφή αναπηρίας, η οποία δε θα περιόριζε τα άτομα αν ο δομικός σχεδιασμός των σύγχρονων πόλεων, ήταν τέτοιος που να επιτρέπει την πρόσβασή τους παντού.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η ειδική εκπαίδευση και κατ' επέκταση η Ειδική Φυσική αγωγή της οποίας είναι μέρος, απευθύνεται σε άτομα που για διάφορους λόγους, απαιτούν ειδική διδασκαλία και αντιμετώπιση, από ειδικά εκπαιδευμένους παιδαγωγούς, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, γιατρούς, εργασιοθεραπευτές, φυσιοθεραπευτές κ.ά.

Ιστορικά η αντιμετώπιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες διαφοροποιούνταν συνεχώς, και ήταν ανάλογη με τις θρησκευτικές, επιστημονικές και κοινωνικές αντιλήψεις της κάθε εποχής.

Στην Αρχαία Αίγυπτο και Κίνα, επικρατούσε η αντίληψη ότι τα άτομα αυτά διακατέχονταν από κακά πνεύματα ή δαίμονες και συχνά υποβάλλονταν από τους ιερείς σε τελετές εξορκισμού και μαγείας. Σε περίπτωση που η τελετή ήταν «αποτυχή» τότε υποβάλλονταν σε φυσικές τιμωρίες, νηστεία, λιθοβολισμό και ακόμη ήταν δυνατόν να ριφθούν στην πυρά. Πίστευαν πως με το κάψιμο του «δαιμονισμένου» θα καίγονταν μαζί του και τα κακά πνεύματα.

Στην Αρχαία Σπάρτη, όπου ο ιδανικός πολίτης ήταν ο υπερασπιστής της πατρίδας, ο ικανός πολεμιστής υπήρχε «φροντίδα» για τα ασθενικά παιδιά: οδηγούνταν κατευθείαν στον Καιάδα.

Λίγο αργότερα, ο Ιπποκράτης ήταν ο πρώτος που απέρριψε τις δαιμονολογίες και υποστήριξε πως τα αποκλίνοντα άτομα έχουν πρόβλημα με την ισορροπία των σωματικών τους υγρών. Με βάση αυτή την αντίληψη, τόσο η ελληνική όσο και η ρωμαϊκή ιατρική εφάρμοσαν μία ανθρώπινη θεραπεία και αντιμετώπιση για αυτά τα άτομα. Φρόντιζαν για την καθημερινή τους περιποίηση και υγιεινή διαβίωση. Επίσης, φρόντιζαν με καθημερινή άσκηση, μασάζ, και θερμά λουτρά να αποκαταστήσουν την ισορροπία των υγρών του σώματος. (Κουτσούκη-Κοσκινά Δημ. 1993)

Η αντιμετώπιση αυτή ξεπεράστηκε σχετικά γρήγορα, κυρίως λόγω της εμφάνισης νέων θρησκειών και πολιτισμών. Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα μάλιστα, επικράτησε και πάλι η δαιμονολογία, συνοδευόμενη από ανάλογη αντιμετώπιση. Η αντιμετώπιση αυτή διήρκησε μέχρι τα τέλη του δέκατου έβδομου αιώνα.

Η κατάσταση άρχισε να μεταβάλλεται σταδιακά προς το καλύτερο από τον δέκατο ένατο αιώνα. Η κοινωνία άρχισε να αντιμετωπίζει πιο

ανθρώπινα τα άτομα με ειδικές ανάγκες χωρίς όμως να εκλείψει η εκμετάλλευση και η περιθωριοποίησή τους. Τότε εμφανίστηκαν τα πρώτα άσυλα, στα οποία χρησιμοποιούσαν αλυσίδες για να τους δένουν στα κρεβάτια τους και διάφορες άλλες τεχνικές για να διατηρούν τους ασθενείς ήρεμους και απομονωμένους.

Η ασυλοποίηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, τους έσβηνε και την παραμικρή ελπίδα να θεραπευτούν και να επανενταχθούν στην κοινωνία. Παράλληλα, δημιούργησε πολλούς προβληματισμούς και διαμάχες για το κατά πόσο αυτά τα άτομα έχουν ίσα δικαιώματα με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας.

Τον εικοστό αιώνα, οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι συνέτειναν δυστυχώς στο να αυξηθεί πάρα πολύ ο αριθμός των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Έτσι ξεκίνησε η σκέψη για την σωστότερη αντιμετώπιση και το μεγαλύτερο προσδόκιμο της αποκατάστασης. Αυτή η αλλαγή συνέτεινε στο να εμφανιστεί και να εξελιχθεί η επιστήμη της αποκατάστασης.

Από το 1944 ξεκίνησε η πρώτη οργανωμένη παροχή αποκατάστασης και ο στόχος της ήταν ένας: Η επιβίωση των ανθρώπων με αναπηρίες, η επανεκπαίδευση, η αλλαγή νοοτροπίας και στάσης απέναντι στο παράλυτο μέρος του σώματος.

Η φυσική ιατρική αποκατάσταση είναι μία σχετικά νέα ειδικότητα της ιατρικής επιστήμης και αναγνωρίστηκε επίσημα πρώτα στην Αμερική (Εσθ. Κουκλόγιαννου-Δορζιώτου Αθήνα 1990). Η αποκατάσταση των αναπήρων άρχισε να απασχολεί σοβαρά την ιατρική στην Αμερική μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο οποίος άφησε πίσω του πολλές αναπηρίες σε στρατιώτες. Το 1944 ένας αμερικανός γιατρός της αεροπορίας, ο Dr Howard Rusk, και οι δύο βοηθοί του, Dr Covalt και Dr Deaver, ξεκίνησαν τον αγώνα αποκατάστασης των αναπήρων στρατιωτών του σώματός τους.

Το πρώτο πρόγραμμα αποκατάστασής το οργάνωσε σε ένα μεγάλο θάλαμο του Δημοτικού Νοσοκομείου της Ν. Υόρκης του Bellevue Hospital. Αργότερα οι ίδιοι ίδρυσαν το Ινστιτούτο Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης (Institute of Physical Medicine and Rehabilitation) του Πανεπιστημίου της Ν. Υόρκης. Σήμερα θεωρείται ένα από τα καλύτερα κέντρα αποκατάστασης Αναπήρων στον κόσμο μαζί με το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο (University Hospital) και το Ίδρυμα Ερευνών, που έχουν προστεθεί τα τελευταία χρόνια στις εγκαταστάσεις του.

Ο Dr Rusk, θεωρείται πατέρας της Αποκατάστασης από τον ιατρικό κόσμο και την κοινωνία και έχει τιμηθεί με πολλά Εθνικά και Διεθνή βραβεία. Έχει ταξιδέψει σε όλο τον κόσμο και οργάνωσε Κέντρα Αποκατάστασης (Κουκλόγιαννου-Δορζιώτου Εσθ. Αθήνα 1990). Σε πολύ μεγάλη ηλικία επέλεξε το Ίδρυμα σαν τόπο διαμονής του με την ιδιότητα του επίτιμου Προέδρου.

Τα πρώτα χρόνια των κέντρων αποκατάστασης η έμφαση δόθηκε σε αυτό που σήμερα λέγεται «ιατρική αποκατάσταση». Με την πάροδο του χρόνου έγινε πιο αποτελεσματική, τα αντιβιοτικά έσωσαν πολλές ζωές, η τεχνολογία αποκατάστασης έλυσε άλυτα προβλήματα και η αναπηρία ομαλοποιήθηκε και φυσιολογικοποιήθηκε σε τέτοιο βαθμό ώστε σήμερα, να θεωρείται ως ένα ενδεχόμενο που μπορεί να συμβεί στον καθένα.

Η αναπηρία στην Ελλάδα

Οι πρώτες αναφορές στον ελλαδικό χώρο έρχονται από τον Όμηρο. Ο Όμηρος ξεχωρίζει μορφές μειονεκτικότητας όπως π.χ. «κούφος» (ανίκανος), «νήπιος» (κουτός), «αεσίφρων» (νοητικά καθυστερημένος), «νηπύτιος» (τρελός) κ.ά. Ο ίδιος συνιστά μουσική για ψυχική γαλήνη του αρρώστου, καθώς επίσης και εργασία για τη θεραπεία των ψυχώσεων. (Ζώνιου Σιδέρη Αθηνά 1995)

Στην κλασική εποχή ο Δημόκριτος, απαιτούσε αγωγή για όλους χωρίς διάκριση. Ο Πλάτωνας, αν και στην «Πολιτεία» του τοποθετείται αρνητικά απέναντι στους ανάπηρους, στους Νόμους συνιστά την ίδια αγωγή για όλα τα άτομα χωρίς καμία διάκριση σε φύλο, κοινωνικό στρώμα ή διανοητικό επίπεδο. Ο Αριστοτέλης ενδιαφέρεται για τους τυφλούς και τους κωφούς και προτείνει κοινό σχολείο για όλα τα παιδιά.

Από το 143 π.Χ. έως τη βυζαντινή εποχή οι αναφορές για την αγωγή των μειονεκτούντων δεν υπάρχουν πουθενά. Η νεοελληνική εποχή, από το 1821 έως το 1900 ασχολείται πιο έντονα με τη θέσπιση μέτρων για τη δημόσια υγιεινή και την ανάπτυξη κοινωνικής πρόνοιας και αντίληψης. Κατά την Οθωνική περίοδο (1833-1862) συνεχίζεται η ίδια κοινωνική πολιτική με σύγχρονη προσπάθεια για την οργάνωση των υγειονομικών υπηρεσιών. Τα μέτρα που πάρθηκαν αυτή την περίοδο, αφορούσαν ανάμεσα σε άλλα και την περίθαλψη των αναπήρων, την προστασία των ανίκανων για εργασία κ.λ.π. Βέβαια, χαρακτηριστικό εκείνης της εποχής είναι η τάση για ίδρυση φιλανθρωπικών ιδρυμάτων υπό την καθοδήγηση της Εκκλησίας, η οποία εξασφάλιζε την προστασία και την περίθαλψη των πασχόντων (Ζώνιου Σιδέρη Αθηνά 1995).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1 Ειδική αγωγή

Η ειδική αγωγή είναι ένα εκπαιδευτικό σύστημα που παρέχει ιδιαίτερη εκπαιδευτική αντιμετώπιση και βοήθεια στα παιδιά με «ειδικές ανάγκες» είναι ένα εκπαιδευτικό σύστημα ειδικά σχεδιασμένο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες των ατόμων αυτών.

Άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με βάση την έννοια του νόμου 2817/2002 που ισχύει στην Ελλάδα σήμερα, θεωρούνται τα άτομα που έχουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής εξαιτίας σωματικών, διανοητικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων. Στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται όσοι έχουν : α) νοητική ανεπάρκεια ή ανωριμότητα, β) ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες) ή ακοής (κωφοί, βαρήκοοι), γ) σοβαρά νευρολογικά ή ορθοπεδικά ελαττώματα ή προβλήματα υγείας, δ) προβλήματα λόγου και ομιλίας, ε) ειδικές δυσκολίες στη μάθηση, όπως δυσλεξία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, στ) σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες και όσοι παρουσιάζουν αυτισμό και άλλες διαταραχές ανάπτυξης. Στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες περιλαμβάνονται επίσης, πρόσωπα νηπιακής, παιδικής και εφηβικής ηλικίας που δεν ανήκουν σε μια από τις προηγούμενες περιπτώσεις, αλλά έχουν ανάγκη από ειδική εκπαιδευτική προσέγγιση και φροντίδα για ορισμένη περίοδο ή για ολόκληρη την περίοδο της σχολικής ζωής τους. (Δροσίνου Μ. 2001)

Η φιλοσοφία από την οποία διέπεται σήμερα, κατά τη διαμόρφωσή της επηρεάστηκε από τις εξελίξεις στις κοινωνικές αντιλήψεις και στους θεσμούς. Έτσι η Ειδική αγωγή λειτουργεί με βάση τις εξής αρχές:

- 1ο) Ένα παιδί μπορεί να έχει πρόβλημα αλλά δεν είναι προβληματικό. Είναι μία ξεχωριστή και μοναδική προσωπικότητα με τις δικές του ικανότητες και τα δικά του ενδιαφέροντα.

- 2ο) Κανένα παιδί δεν είναι μη εκπαιδεύσιμο**
- 3ο) Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική και κοινωνική αποκατάσταση.**

1.2 Ειδική φυσική αγωγή

◆ Ορισμός

Η Ειδική Φυσική Αγωγή είναι κλάδος που εντάσσεται στα πλαίσια της ειδικής εκπαίδευσης. Απευθύνεται σε άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, άτομα με φυσικές και νοητικές αναπηρίες, με ψυχικές ασθένειες ή άτομα προερχόμενα από ένα υποβαθμισμένο εκπαιδευτικά περιβάλλον.

Ο όρος Ειδική Φυσική Αγωγή έχει κατά καιρούς επωμιστεί διάφορες ονομασίες. Αρχικά ήταν γνωστή ως «προσαρμοσμένη φυσική αγωγή» ενώ σήμερα εναλλάσσεται με τον όρο «ειδική κινητική αγωγή». Παράλληλα, χρησιμοποιούνται ευρύτατα οι όροι «διορθωτική κινητική αγωγή» και θεραπευτική «φυσική αγωγή»

Ένας άλλος όρος, που σχετίζεται με την ειδική φυσική και κινητική αγωγή είναι η «εξελικτική φυσική αγωγή». Αυτή καθορίζει το περιεχόμενο ενός προγράμματος φυσικής αγωγής. Ο όρος αυτός αποδίδει μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη των φυσικών και κινητικών ικανοτήτων οι οποίες συμβαδίζουν με τις ανάλογες αλλαγές που χαρακτηρίζουν τις διάφορες ηλικίες.

Πρέπει πάντως να σημειωθεί πως η ποικιλία των όρων δεν είναι τυχαία. Ο κάθε ένας εκπροσωπεί ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα που προκύπτει μέσα από ένα συγκεκριμένο θεωρητικό μοντέλο.

◆ Στόχοι της Ειδικής Φυσικής Αγωγής.

Η Ειδική Φυσική Αγωγή συμβάλλει σημαντικά στην ανεξαρτητοποίηση του ατόμου από την οικογένειά του και από την ίδια του την αναπηρία, αφού τον εφοδιάζει με ικανότητες που το καθιστούν ικανό να ικανοποιήσει από μόνο του τις ανάγκες του. Επίσης, συμβάλλει στο να αποκαταστήσει την αξιοπρέπεια του ατόμου, διευκολύνοντας έτσι την κοινωνική του ένταξη.

Οι στόχοι της Ειδικής Φυσικής Αγωγής λειτουργούν υπέρ της φυσιολογικής ψυχοσωματικής ανάπτυξης του παιδιού. Γι' αυτό και διακρίνονται σε γενικούς και σε ειδικούς .

Οι γενικοί στόχοι διακρίνονται ως εξής:

- 1ο) Το άτομο με ειδικές ανάγκες, πρέπει να καταστεί ικανό να κινείται στο χώρο αξιοποιώντας όλους τους δυνατούς βαθμούς ελευθερίας που του επιτρέπει το σώμα του.
- 2ο) Να αναπτύξει το άτομο κινητικές αντιδράσεις στα εξωτερικά ερεθίσματα.
- 3ο) Να αναπτύξει όλες τις βουλευτικές ενέργειες για την επίλυση των προβλημάτων του και την επίτευξη των στόχων του.

Οι ειδικοί στόχοι της φυσικής αγωγής εξαρτώνται από το επίπεδο της κινητικής ανάπτυξης του ατόμου. Ωστόσο, μπορούμε να πούμε ότι ταξινομούνται στους εξής:

- 1ο) Επανοικοδόμηση προηγούμενων εξελικτικών σταδίων στον κινητικό τομέα και ενίσχυση του ρυθμού που έχει επιβραδυνθεί ή ανακοπεί.
- 2ο) Βελτίωση του γενικού κινητικού συντονισμού.
- 3ο) Ανάπτυξη κινητικών σχημάτων εκεί όπου η έλλειψη ωριμότητας ή πρακτικής δεν επέτρεψε να αναπτυχθούν.
- 4ο) Οδήγηση της άσκοπης, αδέξιας κινητικής συμπεριφοράς σε σκόπιμη και λειτουργική.
- 5ο) Αντιμετώπιση της υποκινητικότητας και της αδράνειας.
- 6ο) Ενίσχυση της αντίληψης της προσοχής και της μνήμης.
- 7ο) Αντιστάθμιση ή διόρθωση λανθασμένων στάσεων και κινήσεων.
- 8ο) Απόκτηση βασικών κινητικών δεξιοτήτων και στη συνέχεια αθλητικών δεξιοτήτων που θα του επιτρέψουν τη συμμετοχή σε ομαδικές ή αθλητικές δραστηριότητες.

1.3 Μεθοδολογία, περιεχόμενο και Αρχές της Ειδικής Φυσικής Αγωγής.

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες μπορούν να εκπαιδεύονται σε κανονική τάξη για ένα ή περισσότερα μαθήματα και ένα από αυτά είναι η φυσική αγωγή. Η Ειδική Φυσική Αγωγή σαν μεθοδολογικό περιεχόμενο, στηρίζεται σε προγράμματα της Ειδικής Αγωγής. Η Ειδική Αγωγή έχει τη μορφή της συμπληρωματικής αγωγής και τα προγράμματά της μπορεί να έχουν τις παρακάτω μορφές:

- 1ο) Κανονικό πρόγραμμα με ειδική στήριξη.** Το παρακολουθούν όσοι φοιτούν σε κανονικό σχολείο και δέχονται παράλληλα βοήθεια από ειδικό δάσκαλο, για να ξεπεράσουν τις δυσκολίες.
- 2ο) Τροποποιημένο πρόγραμμα .** Αυτό το πρόγραμμα το παρακολουθούν όσοι έχουν μεγαλύτερες δυσκολίες. Πρόκειται για κανονικό πρόγραμμα που όμως έχει τροποποιηθεί και προσαρμόσται στις ανάγκες τους.
- 3ο) Αναπτυξιακό πρόγραμμα.** Αυτό το πρόγραμμα το διδάσκονται όσοι έχουν πολλαπλά προβλήματα και γι' αυτό διαφέρει από τα άλλα, τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τα μέσα διδασκαλίας.

Μία από τις πιο βασικές αρχές της Ειδικής Φυσικής Αγωγής είναι η αρχή του εξατομικευμένου προγράμματος και της εξατομικευμένης διδασκαλίας.

Το εξατομικευμένο πρόγραμμα είναι μία βασική προϋπόθεση στην ειδική αγωγή διότι οι ανάγκες του κάθε ατόμου διαφέρουν και δεν είναι καθόλου εύκολο και ωφέλιμο να εφαρμόζεται ένα ομαδοποιημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Αντίθετα το κάθε άτομο αντιμετωπίζεται ξεχωριστά και προσαρμόζεται το πρόγραμμα σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του.

Ο σχεδιασμός του εξατομικευμένου προγράμματος δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Απαιτείται εφαρμογή κάποιων κανόνων και συλλογική εργασία πολλών ατόμων διάφορων ειδικοτήτων. Αρχικά, συγκεντρώνονται όλες οι πληροφορίες για το παιδί οι οποίες όμως προκύπτουν μέσα από πολύπλευρη αξιολόγηση της συμπεριφοράς του σε όλα τα επίπεδα. Στη συνέχεια διαπιστώνονται οι αδυναμίες του, οι ικανότητές του, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και καθορίζονται οι ανάγκες του.

Στο πρόγραμμα αυτό περιέχονται μακροπρόθεσμοι και βραχυπρόθεσμοι στόχοι. Από αυτούς προκύπτει και το **ημερήσιο πρόγραμμα**. Το ημερήσιο πρόγραμμα περιλαμβάνει την απαραίτητη ανάλυση του έργου, έτσι ώστε οι δραστηριότητες να εξελίσσονται προοδευτικά και σε συνάρτηση με το επίπεδο του ατόμου. Επίσης, σε τακτά χρονικά διαστήματα γίνεται μία αξιολόγηση ώστε να διαπιστώνεται η πρόοδος, να επανακαθορίζονται οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι και να αξιολογείται και το ίδιο το έργο του εκπαιδευτικού.

Στην Ειδική Φυσική Αγωγή, σαν μέθοδος διδασκαλίας δε χρησιμοποιείται μόνο η λεκτική οδηγία ή η υπόδειξη. Αλλά και άλλες μέθοδοι που περικλείουν χειροπιαστές και συγκεκριμένες οδηγίες για να γίνει η μάθηση πιο εύκολη και πιο σταθερή. Προς αυτή την κατεύθυνση, δίνονται πολλά πρόσθετα ερεθίσματα και έτσι αξιοποιούνται όσο το δυνατό περισσότερα αισθητήρια κανάλια (Γκουτζιαμάνη- Σωτηριάδη Κων/νιά 1993)

Σε ότι αφορά τα όργανα και το εποπτικό υλικό που χρησιμοποιούνται στην Ειδική Φυσική Αγωγή, αυτά περιλαμβάνουν τα γνωστά όργανα της Φυσικής Αγωγής και επιπλέον διάφορα άλλα αντικείμενα, που στόχο έχουν, να ερεθίσουν αισθητηριοκινητικά το άτομο και να του πολλαπλασιάσουν τις κινητικές του εμπειρίες. (Σιδηροπούλου-Δόκα Μ. 1985)

Εκτός από το ημερήσιο πρόγραμμα υπάρχει και το **αναλυτικό πρόγραμμα**, το οποίο περιέχει ασκήσεις φυσικής κατάστασης, ρυθμικές ασκήσεις, χορό, αθλοπαιδιές και κολύμβηση. Βέβαια για κάθε ομάδα που παρουσιάζει ιδιαίτερη συμπτωματολογία, είναι απαραίτητη η προσαρμογή ή η διαφοροποίηση του χώρου των οργάνων και της μεθοδολογίας.

Πιο αναλυτικά, όταν ο παιδαγωγός προσαρμόζει τις δραστηριότητες, πρέπει να εξετάζει το χώρο και τα όρια μέσα στο οποίο θα γίνουν, το βάρος των οργάνων που θα χρησιμοποιηθούν, τον αριθμό των εκπαιδευομένων, τη διάρκεια, τους κανόνες, τη βαθμολογία του παιχνιδιού, το είδος των ερεθισμάτων, (ακουστικά, οπτικά, απτικά κ.ά.) και τέλος, την ανταγωνιστικότητα και τις πιθανές συνέπειες στην ομάδα.

Για την καλύτερη οργάνωση του μαθήματος ο παιδαγωγός θα πρέπει να έχει υπόψη του:

- Οι δραστηριότητες να αναλογούν στο αναπτυξιακό επίπεδο των ατόμων, να αναλύονται σε μικρότερα μέρη και να επαναλαμβάνονται συχνά.
- Να υπάρχει ποικιλία στη χρήση των αισθητηριακών καναλιών ώστε να επιτυγχάνεται η καλύτερη εμπέδωση των πληροφοριών.
- Οι κινητικές εμπειρίες να δίνονται με συγκεκριμένο τρόπο και σε συγκεκριμένο χώρο.
- Τα όργανα και οποιοδήποτε αντικείμενο είναι δυνατό να αποσπάσει την προσοχή τους, να τοποθετούνται σε διακριτικούς χώρους.
- Τα άτομα να ενισχύονται θετικά και οι πράξεις τους να υπόκεινται σε κριτική.
- Η οποιαδήποτε τιμωρία, να εφαρμόζεται ώστε να είναι αποτελεσματική.
- Η συμπεριφορά του παιδαγωγού να είναι σταθερή και γνωστή στα άτομα, ώστε αυτός και η επόμενη δραστηριότητα να μην είναι απρόβλεπτα γεγονότα.
- Τα λιγότερο συνεργάσιμα άτομα να μην πιέζονται ώστε να γίνουν συνεργάσιμα.
- Δε θα πρέπει να δημιουργείται άγχος χρόνου ή ανταγωνιστικότητας.
- Ο παιδαγωγός θα πρέπει να γνωρίζει την συμπτωματολογία του κάθε ατόμου και να το αντιμετωπίζει σφαιρικά .

1.4 Αρχές της ειδικής αγωγής

Εκτός από το εξατομικευμένο πρόγραμμα που όπως αναφέρθηκε και αναλύθηκε, αποτελεί μία από τις βασικότερες αρχές της Ειδικής Φυσικής Αγωγής, πολύ συνοπτικά οι υπόλοιπες αρχές είναι οι εξής:

- i. **Πρακτική αναγκαιότητα των σχολικών γνώσεων.** Οι γνώσεις θα πρέπει να έχουν σαν στόχο να βοηθήσουν τα άτομα ώστε να ικανοποιούν τις πρακτικές ανάγκες της ζωής τους. Στόχος εδώ δεν είναι η τυπική μάθηση, διότι δεν θα έχει μελλοντικό αντίκρυσμα.
- ii. **Βαθμιαία διδασκαλία των ενοτήτων.** Η ύλη θα πρέπει να είναι απλή, συγκεκριμένη και απαλλαγμένη από άγνωστες κι αφηρημένες έννοιες. Οποιοδήποτε νέο στοιχείο και αν διδάσκεται, θα πρέπει να στηρίζεται στο προηγούμενο. Ο βαθμός δυσκολίας εξαρτάται από το νοητικό επίπεδο του ατόμου.
- iii. **Η αρχή της επιβράβευσης.** Η επιβράβευση είναι αναγκαία, διότι ενθαρρύνει και δίνει κίνητρα για μάθηση. Δεν πρέπει όμως να γίνεται αυτοσκοπός.
- iv. **Αξιολόγηση.** Η συστηματική αξιολόγηση του παιδιού βοηθάει στο σχεδιασμό του κατάλληλου εκπαιδευτικού προγράμματος και στην αξιολόγηση του ίδιου του εκπαιδευτικού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

2.1 Κατηγορίες και αιτίες που οδηγούν στις αναπηρίες.

Οι σπουδαιότερες μορφές αναπηρίας διακρίνονται σε: α) σωματικές, β) αναπηρίες των αισθητηρίων οργάνων και προβλήματα επικοινωνίας, γ) αναπηρίες της ικανότητας νοητικής απόδοσης και δ) ψυχικές αναπηρίες-ψυχώσεις.

A. Σωματικές αναπηρίες.

Σαν σωματικές αναπηρίες αναφέρονται οι περιπτώσεις όπου τα άτομα παρουσιάζουν κάποιες σωματικές ή κινητικές δυσκολίες.

Πιο αναλυτικά διακρίνονται στις εξής:

1. Βλάβες των εσωτερικών οργάνων.

- i. Καρδιακές βλάβες
- ii. Βλάβες της λειτουργίας των πνευμόνων, του ήπατος ή των νεφρών.
- iii. Προβλήματα μεταβολισμού
- iv. Βλάβες των λειτουργιών του κεντρικού νευρικού συστήματος.

2. Αναπηρίες του μυϊκού συστήματος και των οστών από:

- i. Ακρωτηριασμούς
- ii. Παραμορφώσεις ή βλάβες της σπονδυλικής στήλης.
- iii. Αγκυλώσεις.
- iv. Κληρονομικές ασθένειες των μυών.

3. Αναπηρίες που εμφανίζονται στο Κεντρικό και Περιφερειακό Νευρικό Σύστημα και προκύπτουν από:

- i. Εγκεφαλική παράλυση ή εγκεφαλικές βλάβες.
- ii. Βλάβες του νωτιαίου μυελού
- iii. Επιληψίες
- iv. Αρτηριοσκλήρωση

Τα αίτια που οδηγούν στις σωματικές αναπηρίες είναι:

- i. Τα ατυχήματα.** Μπορεί να είναι τροχαία, εργατικά, αγροτικά, επαγγελματικά κ.ά. Είναι δυνατόν να συμβούν ανά πάσα στιγμή στη διάρκεια των δραστηριοτήτων της ζωής μας.
- ii. Φλεγμονώδεις παθήσεις των οστών και των αρθρώσεων** (οστεομυελίτιδα, ρευματοειδής αρθρίτιδα, αγκυλοποιητική σπονδυλαρθρίτιδα κ.ά.).
- iii. Καρδιαγγειακές παθήσεις,** οι οποίες υποχρεώνουν νέα κυρίως άτομα, να ζουν και να εργάζονται κάτω από καθορισμένες συνθήκες.
- iv. Νευρομυϊκές παθήσεις ή κακώσεις,** οι οποίες αποτελούν σοβαρές αιτίες σωματικής αναπηρίας. Οι παθήσεις του νευρικού συστήματος προκαλούν πολλές και σοβαρές αναπηρίες σε όλες τις ηλικίες του πληθυσμού.
- v. Βλάβες αισθητηρίων οργάνων,** κυρίως της όρασης και της ακοής.
- vi. Συγγενείς παθήσεις ή δυσμορφίες.**
- vii. Σημαντικό μερίδιο στην αιτιολογία.** Έχουν και οι πόλεμοι, που αφήνουν ένα μεγάλο αριθμό αναπηριών όχι μόνο στρατιωτών, αλλά και άμαχου πληθυσμού.

B. Αναπηρίες των αισθητηρίων οργάνων και προβλήματα επικοινωνίας

Σε αυτού του είδους τις αναπηρίες ανήκουν:

- 1. Τύφλωση /Διαταραχές της όρασης.**
- 2. Κώφωση /Διαταραχές της ακοής.**

Οι αιτίες που προκαλούν τις διαταραχές αυτές είναι διάφορες. Ειδικότερα σε ότι αφορά την τύφλωση, μπορεί να οφείλεται σε έλλειψη, σε συγγενή ανωμαλία ή σε βλάβη του οπτικού συστήματος.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, (Π.Ο.Υ.) οι αιτίες ταξινομούνται ως εξής:

- i. Κληρονομικότητα.**
- ii. Λοιμώδεις ασθένειες.**
- iii. Νοσήματα μεταβολισμού.**
- iv. Δυσπλασίες.**

- v. Νεοπλάσματα.
- vi. Τραυματισμοί.
- vii. Παράγοντες διατροφής.
- viii. Τοξικοί παράγοντες.
- ix. Μυωπία.
- x. Αμβλυωπία.
- xi. Γλαύκωμα
- xii. Άλλες αιτίες.

Τα προβλήματα ακοής οφείλονται σε βλάβες του ακουστικού μηχανισμού και τα αίτιά της διακρίνονται σε **προγεννητικά, περιγεννητικά και μεταγεννητικά.**

- i. Στα προγεννητικά αίτια συμπεριλαμβάνονται διάφορες ενδομήτριες λοιμώξεις, που μπορεί να προήλθαν από διάφορες τοξικές ουσίες ή ασθένειες.
- ii. Τα περιγεννητικά αίτια, αναφέρονται σε προβλήματα που μπορεί να ανακύψουν κατά τη διάρκεια του τοκετού και είναι συνήθως η ανοξαιμία, η εγκεφαλική αιμορραγία, διάφοροι τραυματισμοί κ.ά.
- iii. Στα μεταγεννητικά αίτια εμπεριέχονται οι ασθένειες, οι εγκεφαλικοί όγκοι, τα ωτοτοξικά φάρμακα, η παρατεταμένη έκθεση σε ήχους υψηλών εντάσεων, οι τραυματισμοί στα κρανία και στην περιοχή του αυτιού.

Γ. Νοητικές αναπηρίες.

Αν και είναι δύσκολο να προσδιοριστεί με σαφήνεια, διότι υπάρχει μεγάλη ποικιλία σε ότι αφορά το μέγεθος, τη μορφή και τη σοβαρότητα της διανοητικής αναπηρίας, τα άτομα που έχουν αυτό το πρόβλημα, παρουσιάζουν αδυναμίες έκφρασης και αντίληψης, δεν είναι παραγωγικά και παρουσιάζουν δυσκολίες στη μόρφωση και στην επικοινωνία.

Παρά τις σημαντικές εξελίξεις και τα επιτεύγματα της επιστήμης σήμερα, ο ακριβής προσδιορισμός των αιτιών που προκαλούν τη νοητική υστέρηση σ' ένα άτομο δεν είναι εύκολη υπόθεση για τους ειδικούς.

Συνοπτικά, τα αίτια που μπορεί να την προκαλέσουν διακρίνονται σε **γενετικά, προγεννητικά, περιγεννητικά, μεταγεννητικά και τέλος σε περιβαλλοντικά.**

- i. Τα γενετικά αίτια αναφέρονται στους γενετικούς παράγοντες που μπορούν να προκαλέσουν νοητική καθυστέρηση και είναι κυρίως, οι χρωμοσωμικές ανωμαλίες, οι διαταραχές του μεταβολισμού και διάφορες κληρονομικές αιτίες.
- ii. Τα προγεννητικά αίτια αφορούν διάφορα γεγονότα που μπορεί να εμφανιστούν κατά τη διάρκεια της κύησης και να έχουν παθολογικές επιπτώσεις στο έμβρυο, ακόμη και αν τα αρχικά κύτταρα ήταν υγιή και χωρίς επιπλοκές. Επιβλαβή για το έμβρυο γεγονότα μπορεί να είναι διάφορα ατυχήματα ή επιδημικές ασθένειες που μπορεί να προσβάλλουν την έγκυο, η έκθεση σε ακτινοβολία, η κακή διατροφή η λήψη φαρμάκων κ.ά.
- iii. Τα περιγεννητικά αίτια αφορούν επιπλοκές που μπορεί να εμφανιστούν στη διάρκεια του τοκετού, με άμεση συνέπεια τη βλάβη στον εγκέφαλο του παιδιού. Παραδείγματα τέτοιων επιπλοκών είναι η μη φυσιολογική έξοδος του παιδιού, η καθυστέρηση της πρώτης αναπνοής, τραυματισμοί του κρανίου κ.ά. Εξαιρετικά δύσκολη περίπτωση θεωρείται επίσης και ο πρόωρος τοκετός.
- iv. Τα μεταγεννητικά αίτια αναφέρονται στη δόμηση της προσωπικότητας του ατόμου κατά τη διάρκεια της ζωής του. Η πιο κρίσιμη περίοδος για την ψυχοσωματική ανάπτυξη και δόμηση τη προσωπικότητας του ατόμου, είναι η παιδική ηλικία. Οτιδήποτε δυσάρεστο και αν συμβεί μπορεί να επηρεάσει τη νοητική και σωματική εξέλιξη του παιδιού. Για παράδειγμα, πολύ επικίνδυνες είναι διάφορες ασθένειες, όπως η εγκεφαλίτιδα, η μηνιγγίτιδα, η πολιομυελίτιδα, πτώσεις με κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις, δηλητηριάσεις από διάφορες χημικές ουσίες κ.ά
- v. Τα περιβαλλοντικά αίτια αφορούν το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται το άτομο. Το περιβάλλον γίνεται συχνά αιτία νοητικής υστέρησης. Οι δυσμενείς οικογενειακές συνθήκες, η ιδρυματοποίηση το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, το σχολείο και ο κοινωνικός περίγυρος παίζουν μεγάλο ρόλο στην ανάπτυξη του παιδιού.

Δ. Ψυχικές αναπηρίες-Ψυχώσεις

Οι ψυχικές αναπηρίες, διακρίνονται σε:

1. Ενδογενείς.
2. Διαταραχές της συμπεριφοράς.

3. Έξεις (αλκοολισμός, ναρκομανία κ.ά.)

4. Κοινωνική απομόνωση.

Οι διαταραχές του συναισθήματος και της συμπεριφοράς αναφέρονται στην ψυχική υγεία του ατόμου. Ένα άτομο θεωρείται ψυχικά διαταραγμένο, όταν η συμπεριφορά του χαρακτηρίζεται ακραία και είναι ακατάλληλη κάτω από κανονικές συνθήκες. Αυτού του είδους οι διαταραχές, έχουν απασχολήσει όλους τους επιστήμονες ψυχολογίας, οι οποίοι μέσα από διαφορετικές προσεγγίσεις, έχουν καταλήξει στο ότι η αιτιολογία είναι πολύπλοκη και πολυπαραγοντική.

Πιο αναλυτικά, οι διαταραχές αυτές μπορούν να αποδοθούν στους παρακάτω παράγοντες:

- i. Παθολογικοί.** Υποστηρίζεται ότι αφού η συμπεριφορά επηρεάζεται από γενετικούς, νευρολογικούς και βιοχημικούς παράγοντες, είναι λογικό να αναζητείται μία αιτιολογική σχέση μεταξύ αυτών των παραγόντων και της συμπεριφοράς.
- ii. Οικογενειακοί.** Πολλοί επιρρίπτουν ευθύνες για την ανάπτυξη των διαταραχών στο οικογενειακό περιβάλλον και συγκεκριμένα, στις ενδοοικογενειακές σχέσεις. Για παράδειγμα, παιδιά που προέρχονται από οικογένεια με νευρωτικές τάσεις τείνουν να αναπτύξουν νευρωτική συμπεριφορά.
- iii. Σχολικοί.** Εκτός από το οικογενειακό περιβάλλον και το σχολικό περιβάλλον θεωρείται από πολλούς πηγή συναισθηματικών διαταραχών. Είναι δυνατό, το άτομο να αρχίζει το σχολείο του με προβλήματα ή να τα αποκτήσει κατά τη σχολική φοίτηση.

Ως συμπέρασμα μπορούμε να πούμε ότι παράγοντες μέσα στο άτομο και επιδράσεις έξω από αυτό μπορούν να επηρεάσουν τη συναισθηματική του ισορροπία, καθώς και την ενδοπροσωπική και κοινωνική του προσαρμογή.

Οι παράγοντες αυτοί μπορεί να είναι οργανικής προέλευσης ή να προέρχονται από το κοινωνικό περιβάλλον ή να είναι συνδυασμός και των δύο αυτών.

2.2 Άτομα με σωματικά κινητικές διαταραχές

◆ Ορισμός και μορφές της σωματικής αναπηρίας.

Η σωματική αναπηρία είναι μία πρόσκαιρη ή μόνιμη διαταραχή της ορθοπεδικής και κινητικής ικανότητας οργάνων του σώματος με σοβαρές επιπτώσεις στο γνωστικό, θυμικό και κοινωνικό τομέα του ατόμου. (Ρουμελιώτης Δ.1993)

Οι πιο συνηθισμένες μορφές σωματικής αναπηρίας είναι:

1. Εγκεφαλοκινητικές διαταραχές. Πρόκειται για κινητικές διαταραχές που οφείλονται σε βλάβες του εγκεφάλου από προγεννητικά, περιγεννητικά ή μεταγεννητική αίτια. Οι διαταραχές αυτές διακρίνονται σε:

- i. **Σπαστικότητα.** Κύριο χαρακτηριστικό της είναι η βίαη, ακούσια και σύντομη συστολή των μυών που συμμετέχουν στην κίνηση.
- ii. **Αταξία.** Εκδηλώνεται με υποτονικότητα, κινητική αστάθεια, έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού των μυϊκών κινήσεων
- iii. **Αθέτωση.** Πρόκειται για κινητική διαταραχή που χαρακτηρίζεται από άστατη τονικότητα των μυών με ακούσιες, ασυγχρόνιστες κινήσεις ιδιαίτερα των άκρων.
- iv. **Υποτονικότητα.** Η διαταραχή αυτή ελαττώνει την τονικότητα των μυών.

2. Επιμέρους μορφές εγκεφαλικής παράλυσης:

- i. **Τετραπληγία.** Πρόκειται για μία μορφή παράλυσης που προσβάλλει και τα τέσσερα μέλη του σώματος, συμπεριλαμβανομένου του κορμού και της κεφαλής.
- ii. **Ημιπληγία.** Σε αυτές τις περιπτώσεις, προσβάλλεται ολόκληρη η μία πλευρά του σώματος.
- iii. **Διπληγία.** Κατά τη διπληγία προσβάλλονται κυρίως τα κάτω άκρα.
- iv. **Μονοπληγία.** Όπου προσβάλλεται μόνο ένα άκρο.

3. Μη αρτιμελής από τη γέννησή τους. Στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται σοβαρές παραμορφώσεις των μελών του σώματος και γενικά διάφορες μορφές αναπηρίας.

4. **Διατομική παράλυση.** Πρόκειται για παραλύσεις και διαταραχές της ευαισθησίας και συνοδεύονται συνήθως από διαταραχές των εσωτερικών οργάνων.
5. **Μυϊκή δυστροφία.** Η διαταραχή αυτή εκδηλώνεται με εξασθένηση των μυών και αποτελεί πιθανώς συνέπεια γενετικών διαταραχών του μεταβολισμού των ενζύμων.
6. **Άλλες μορφές σωματικών αναπηριών**
 - i. **Χονδροδυστροφία.** Είναι μία εγγενής διαταραχή του χόνδρου, που εμφανίζεται πριν το σχηματισμό του σκελετού με συνέπεια την παρουσία ανωμαλιών στα άκρα και ιδιαίτερα στα πόδια.
 - ii. **Ατελής οστεογένεση.** Είναι μία κληρονομική ασθένεια που εμφανίζεται κατά την ενδομήτρια περίοδο, ή την πρώτη περίοδο της παιδικής ηλικίας, εκδηλώνεται με διαταραχές διαφόρου βαθμού στο σχηματισμό των οστών.
 - iii. **Αγκύλωση.** Είναι μία εγγενής πάθηση που εκδηλώνεται με την ελαττωματική κατασκευή των μυών του σώματος. Λόγω αυτής της πάθησης, παρουσιάζονται δυσκολίες στην κίνηση των άνω και κάτω άκρων.
 - iv. **Πολιομυελίτιδα.** Είναι μία μεταδοτική αρρώστια που προκαλείται από ιό. Προσβάλλει το νωτιαίο μυελό και προκαλεί στη συνέχεια παράλυση, ιδιαίτερα των κάτω άκρων.
 - v. **Αιμοφιλία.** Πρόκειται κληρονομική αιμορραγική ασθένεια που προσβάλλει μόνο άνδρες. Οι γυναίκες μπορεί να είναι φορείς του παθογόνου γονιδίου και να το μεταβιβάσουν στα παιδιά τους

2.3 Συχνότητα των σωματικά κινητικών διαταραχών

Σύμφωνα με την προηγούμενη κατηγοριοποίηση, η συχνότητα των περιπτώσεων με εγκεφαλική παράλυση, υπολογίζεται σε μία στα χίλια παιδιά. Από αυτές το 10% είναι περιπτώσεις ελαφριάς εγκεφαλικής παράλυσης και τα άτομα αυτά, είναι σε θέση να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα του σχολείου χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Ένα 10% είναι βαριές περιπτώσεις και τα άτομα, χρειάζονται συνεχή επίβλεψη και παρακολούθηση εφ' όσον δεν είναι σε θέση να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες τους. Το 80% των περιπτώσεων χρειάζονται ειδική εκπαίδευση και συστηματική θεραπεία (Baker 1959).

Στις περιπτώσεις κινητικής αδεξιότητας στο γενικό πληθυσμό υπολογίζεται περίπου στο 5%, ενώ αυξάνεται στη νηπιακή ηλικία στο 10-25%. Αυτό οφείλεται στο ότι η νηπιακή ηλικία χαρακτηρίζεται από μεγάλες ατομικές διαφορές στο βαθμό της νευρομυϊκής ωρίμανσης και στην ανάπτυξη της κινητικότητας. Αυτά τα ποσοστά αλλάζουν από μελέτη σε μελέτη λόγω των διαφορετικών διαγνωστικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται και λόγω της μεθόδου δειγματοληψίας (Cubbay 1975).

Διαφορές συχνότητας και αδεξιότητας έχουν ευρεθεί επίσης ανάμεσα στα δύο φύλλα, με αναλογία δύο αγοριών προς ένα κορίτσι. Το 25% των πρόωρα γεννημένων παιδιών και το 33,33% των βρεφών με βάρος κάτω από 1250 gr. εμφανίζουν κινητικά προβλήματα (Keogh et al 1979).

Η συχνότητα περιπτώσεων εμφάνισης κινητικών διαταραχών λόγω λοιμωδών ασθενειών, ήταν μεγάλη πριν βρεθούν τα κατάλληλα εμβόλια, ισχυρά αντιβιοτικά, χημικές θεραπείες και προληπτικά μέσα. Σήμερα όμως, η συχνότητα εμφάνισης των ασθενειών αυτών έχει μειωθεί κατά πολύ χάρη στις προόδους της ιατρικής επιστήμης.

2.4 Η εκπαίδευση των ατόμων με κινητικές διαταραχές.

Οι πρώτες προσπάθειες για την εκπαίδευση και τη θεραπεία των σωματικά αναπήρων, εμφανίστηκαν στις αρχές του δεκάτου ενάτου αιώνα σε φιλανθρωπικό και ιδιωτικό επίπεδο.

Το πρώτο ειδικό σχολείο για παιδιά με κινητικές διαταραχές, ιδρύθηκε το 1816 στην πόλη Würzburg της Γερμανίας. Λίγα χρόνια αργότερα, παρόμοια σχολεία ιδρύθηκαν στο Βερολίνο (1823) και στο Μόναχο (1832). Λίγες δεκαετίες αργότερα, άρχισε η λειτουργία παρόμοιων σχολείων στην Κοπεγχάγη (1872) και στο Oberlinhaus (1886) ύστερα από πρωτοβουλίες κληρικών.

Στις αρχές του εικοστού αιώνα, το ενδιαφέρον της κοινωνίας για τη μόρφωση, την αποκατάσταση και την κοινωνική ένταξη των σωματικά αναπήρων κορυφώνεται και παίρνει πλέον επίσημο χαρακτήρα. Την πρωτοβουλία τώρα την έχουν οι βασικοί θεσμικοί φορείς της κάθε κοινωνίας. Διάφορες χώρες με νομοθετικές ρυθμίσεις θεσμοθέτησαν μέτρα για την προστασία και την εκπαίδευση των ατόμων αυτών.

Στις Η.Π.Α. το πρώτο ειδικό σχολείο άρχισε να λειτουργεί το 1900 στο Σικάγο. Ακολούθησαν η Ν. Υόρκη (1906), Ντιτρόιτ και Κλήβελαν (1910) Φιλαδέλφεια και Βαλτιμόρη (1913) (Κυπριωτάκης Α 1985).

Στη χώρα μας το 1920 ιδρύθηκε το «Ασκληπειών Βούλας» για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των αναπήρων το οποίο περιείχε ιδιαίτερους χώρους για σωματικά ανάπηρα άτομα. Ακολούθησαν η «Ελληνική Εταιρεία Προστασίας και Αποκαταστάσεως Αναπήρων Παιδών» (1937) και το «Κέντρο Αποκαταστάσεως Αναπήρων Παιδών Βούλας» (1954).

Μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο, στους σωματικά αναπήρους προσφέρεται μία πιο συστηματική και ολοκληρωμένη μόρφωση, σε παγκόσμια κλίμακα. Λειτουργούν σχολές για τη μόρφωση και επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού, ιδρύονται σχολεία και χρησιμοποιούνται σύγχρονα εποπτικά και αποθεραπευτικά μέσα.

Σήμερα, τα διδακτήρια που πρόκειται να στεγάσουν τα κινητικά ανάπηρα άτομα, κατασκευάζονται ανάλογα με τις ειδικές τους ανάγκες, ώστε να μπορούν να εξυπηρετούνται άνετα. Ανάλογος είναι και ο εξοπλισμός των σχολείων. Ειδική επίπλωση, ειδικά όργανα και υλικά για φυσικοθεραπεία και εργασιοθεραπεία είναι απαραίτητα.

Υποστηρίζεται και έχει μάλιστα αποδειχτεί, ότι όσο πιο γρήγορα αρχίσει η αντιμετώπιση-θεραπεία, τόσο πιο καλά θα είναι τα αποτελέσματα.

Η εκπαίδευση των ατόμων αυτών έχει σαν στόχο την καλύτερη αποκατάστασή τους. Το περιεχόμενο του προγράμματος τροποποιείται ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες του κάθε ατόμου. Συνδυάζεται επίσης, η καθοδήγηση των γονέων- ατόμων του περιβάλλοντός τους και η στενή συνεργασία ανάμεσα, σε ψυχολόγο, γιατρό, δάσκαλο, κοινωνικό λειτουργό, φυσικοθεραπευτή και εργασιοθεραπευτή. Η συνεργασία μάλιστα, επιβάλλεται γιατί, οδηγεί στη λήψη έγκαιρων θεραπευτικών και ψυχοπαιδαγωγικών μέτρων, ώστε να αντιμετωπίζεται σωστά η κάθε περίπτωση αναπηρίας και να πραγματοποιείται ο σκοπός της ειδικής αγωγής.

Γενικά, μπορεί να λεχθεί ότι όλες οι προσπάθειες αγωγής αποβλέπουν στο να καταστήσουν το σωματικά ανάπηρο άτομο, ικανό να ζει αυτόνομα σε μια κοινωνία η οποία το αισθάνεται και το αποδέχεται σαν ένα αναπόσπαστο μέλος της.

2.5 Βασικές κινητικές ασκήσεις για τα άτομα με κινητικές διαταραχές

Κάθε παιδαγωγός στο σχεδιασμό του προγράμματος της κινητικής αγωγής, χρησιμοποιεί έναν οδηγό. Μπορεί όμως να κάνει προσαρμογές ή αλλαγές και να προσθέσει δραστηριότητες που εκείνος θεωρεί κατάλληλες για τις ανάγκες των ατόμων που εκπαιδεύει.

Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να ομαδοποιηθούν ως εξής:

1. Δραστηριότητες για τη γνώση του σώματος. Η γνώση του σωματικού σχήματος και της κίνησης των μελών του είναι μία εσωτερική γνώση που εξελίσσεται προοδευτικά μέσα από χιλιάδες καθημερινές εμπειρίες) η γνωριμία με το σώμα και την κίνηση είναι απαραίτητη ώστε το άτομο να αποκτήσει σύνθετη συμπεριφορά. Οι δραστηριότητες για τη γνώση του σώματος αρχίζουν από το κεφάλι και τα άλλα αισθητηριακά του όργανα (Γκουτζιαμάνη-Σωτηριάδη Κων/ιά 1991).

Μερικές από τις κινήσεις που διδάσκονται είναι το άγγιγμα μέρους του σώματος που υποδεικνύει ή και κατονομάζει με ανοιχτά ή κλειστά μάτια, να αγγίζει τα μέρη του σώματος και συγχρόνως να μετρά, να αγγίζει τα πιο δύσκολα μέρη του σώματος.

2. Βασικές αναπτυξιακές κινήσεις. Είναι ένα σύνολο απλών κινήσεων που για να εκτελεστούν πρέπει να συμμετέχουν μεγάλες μυϊκές μάζες του σώματος. Εκτελούνται και ολοκληρώνονται την αναπτυξιακή περίοδο και θεωρούνται η βάση πάνω στην οποία θα στηριχτούν άλλες δεξιότητες με μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας. Ορισμένες από αυτές τις κινήσεις είναι το τρέξιμο, η αναπήδηση στο ένα πόδι, αναπηδήσεις με εναλλαγή των δύο ποδιών, άλμα χωρίς φορά, κλώτσημα, ρίψη ή υποδοχή της μπάλας. Πρέπει να σημειωθεί ότι τους παιδαγωγούς δεν τους ενδιαφέρει η ποσοτική εκτέλεση των ασκήσεων, αλλά δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην ποιοτική εκτέλεση αυτών. Προσπαθούν, ώστε οι ασκήσεις να εκτελούνται με ακρίβεια, και η στάση του σώματος να είναι σωστή.

3. Δραστηριότητες για πλευρικότητα. Οι ασκήσεις αυτές βοηθούν το άτομο, να συνειδητοποιήσει τις δύο πλευρές του σώματος, αριστερά και δεξιά, να τις διακρίνει και να τις χρησιμοποιεί παράλληλα, αντίθετα, σκόπιμα, συνειδητά ή αυτόματα. Ορισμένες από αυτές τις ασκήσεις είναι η στάση στο ένα πόδι, η άρση του ενός χεριού, το πέταγμα ή το πιάσιμο μιας μπάλας, το σπρώξιμο μιας μπάλας με τα δάχτυλα ενός ποδιού. Χαρακτηριστικό αυτών

των ασκήσεων, είναι ότι γίνονται με τα άκρα της μιας πλευράς του σώματος και στη συνέχεια, επαναλαμβάνονται με τα άκρα της άλλης πλευράς. Οι δραστηριότητες αυτές γίνονται πιο δύσκολες, όταν κατά την εκτέλεσή τους συμμετέχουν αντίθετα μέρη του σώματος. Για παράδειγμα, ζητείται από τον εκπαιδευόμενο, να αγγίξει τη μύτη με το αριστερό χέρι και το στόμα με το δεξί.

- 4. Δραστηριότητες για τον προσανατολισμό.** Ο προσανατολισμός και ο έλεγχος του χώρου ξεκινά από την αντίληψη του σώματος μέσα σε αυτόν, σε σχέση με τα αντικείμενα που υπάρχουν. Οι βασικές έννοιες, αριστερά-δεξιά, πάνω-κάτω, εμπρός-πίσω, που λειτουργούν σαν εσωτερική αυτοματοποιημένη γνώση για το σωστό προσανατολισμό, μαθαίνονται χρησιμοποιώντας το ίδιο σώμα του ατόμου. Για παράδειγμα, ζητείται από το άτομο να τρέξει πάνω-κάτω, αριστερά-δεξιά, μπρος-πίσω μέσα σε έναν κύκλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

3.1 Ορισμοί και στόχοι

Ο όρος αποκατάσταση, σημαίνει την πλήρη επαναφορά του αναπήρου ανθρώπου στο κοινωνικό σύνολο. (Σιδηροπούλου-Δόκα Μ. 1985). Ειδικότερα, η φυσική αποκατάσταση είναι ένα ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα που εφαρμόζεται σε ανάπηρους, χρόνιους ασθενείς, ή βρισκόμενους σε ανάρρωση και κάνει τα άτομα αυτά ικανά να ζουν και να εργάζονται χρησιμοποιώντας το μέγιστο των ικανοτήτων τους. Στην Αποκατάσταση προσφέρονται ευκαιρίες για μια πιο πλήρη φυσική συναισθηματική, πνευματική και επαγγελματική αναπροσαρμογή και αξιοποίηση του ατόμου (Κουκλογιάννου-Δορζιώτου Εσθ. 1990).

Βέβαια όταν μιλάμε για αποκατάσταση γενικά, δεν εννοούμε μόνο τα άτομα με κινητικές αναπηρίες. Η αποκατάσταση εφαρμόζεται και σε άτομα που πάσχουν από καρκίνο, σακχαρώδη διαβήτη, πνευμονικές, καρδιακές και νευρολογικές παθήσεις. Η λειτουργία της αποκατάστασης έχει τη δική της φιλοσοφία και κινείται στις εξής παραμέτρους:

- Κάθε άτομο προσεγγίζεται ως μοναδικό και ως πολύπλοκη οντότητα, που πρέπει να ικανοποιήσει πολλές ανάγκες.
- Ανεξάρτητα από τη σοβαρότητα της κάθε περίπτωσης, κάθε άτομο έχει τις δυνατότητες να διατηρήσει ή να ξανακερδίσει την αξιοπρέπεια και την αυτοεκτίμησή του, ξεπερνώντας την αναπηρία του.
- Κάθε άτομο είναι μοναδικό και έχει το δικαίωμα να παίρνει μέρος και να συνεισφέρει στην κοινωνία.
- Πρέπει να δίνεται έμφαση στις ικανότητες του αναπήρου και να παραβλέπονται οι ελλείψεις του για να είναι η συμμετοχή του στη ζωή πλήρης.
- Τα άτομα αυτά μπορούν να πετύχουν αισιοδοξία και ανεξαρτητοποίηση παραμερίζοντας τους φυσικούς περιορισμούς που τους βάζει το πρόβλημά τους.

Πάνω σε αυτή τη φιλοσοφία κινείται η αποκατάσταση που πολλές φορές ταυτίζεται με την ανάρρωση. Ανάμεσα στους δύο αυτούς όρους όμως, υπάρχει μία μεγάλη διαφορά. Στην ανάρρωση, ο άρρωστος αφήνεται να αναπαυθεί ώστε η φύση και ο χρόνος να κάνουν το μέρος τους. Αντίθετα, η Αποκατάσταση είναι ένα πρόγραμμα ενεργητικό. Η

επιδεξιότητα που διαθέτει η ομάδα αποκατάστασης βοηθάει τον ανάπηρο να καταβάλει μόνος του την προσπάθεια για να φτάσει στο μέγιστο των φυσικών, συναισθηματικών, κοινωνικών και επαγγελματικών του δυνατοτήτων. (Κουκλόγιαννου-Δορζιώτου Εσθ. 1990)

3.2 Στόχοι της Αποκατάστασης

Εξ' ορισμού, ο βασικότερος στόχος της αποκατάστασης είναι η ενεργητική κινητοποίηση του ατόμου δηλαδή, η βελτίωση της φυσικής, ψυχικής και πνευματικής κατάστασής του, η αυτοεξυπυρέτησή του και η οικονομική ανεξαρτητοποίησή του.

Η φυσική αποκατάσταση του αναπήρου, δηλαδή η διαδικασία επαναφοράς του, στοχεύει:

- Στην εξάλειψη της φυσικής του αναπηρίας.
- Σε ενδεχόμενη αποτυχία του πρώτου στόχου, οι προσπάθειες στρέφονται στο μέγιστο δυνατό περιορισμό της φυσικής αναπηρίας.
- Στο να ανακουφιστεί ο άρρωστος από ενοχλήματα που του προκαλεί η αναπηρία του.
- Στο να εμποδιστούν ή να διορθωθούν διάφορες επιπλοκές.
- Να βελτιωθεί η λειτουργική ικανότητα των μελών που έχουν προσβληθεί.
- Να εκπαιδευτεί το άτομο, να ζει και να εργάζεται με ότι του έχει απομείνει.

Στις περιπτώσεις αποκατάστασης παιδιών οι στόχοι εξειδικεύονται στους εξής:

- Πνευματική και σωματική ανάπτυξη και μόρφωση στο επίπεδο των αρτιμελών.
- Διαπαιδαγώγηση και μόρφωση μέσα στην κοινωνία και μαζί με αυτήν ώστε να επιτευχθεί πλήρως η κοινωνική τους ένταξη.
- Απόκτηση ενός επαγγέλματος ή άλλης χρήσιμης απασχόλησης μετά από σχετική εκπαίδευση.

3.3 Ο ρόλος της διεπιστημονικής ομάδας αποκατάστασης,

Η αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, δεν είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας ενός μόνο ατόμου. Προϋποθέτει τη συνεργασία και την προσφορά υπηρεσιών από πολλές ειδικότητες. Τα ειδικευμένα άτομα αποτελούν τη λεγόμενη **Ομάδα Αποκατάστασης** η οποία λειτουργεί σε Κρατικές Υπηρεσίες, Νοσοκομεία και Κέντρα Αποκατάστασης.

Αποτελείται από τα εξής μέλη:

1. Κοινωνικοί Λειτουργοί.
2. Φυσίατρος
3. Φυσιοθεραπευτές
4. Εργοθεραπευτές
5. Λογοθεραπευτές
6. Ψυχολόγους
7. Νοσηλεύτες Αποκατάστασης
8. Επισκέπτες Υγείας.
9. Ορθοπαιδικοί τεχνίτες
10. Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού
11. Ειδικευμένοι Εκπαιδευτικοί
12. Επιμελητές Κοινωνικής Πρόνοιας
13. Διαιτολόγος
14. Ο ασθενής και η οικογένειά του.

Την ομάδα αποκατάστασης κατευθύνει και συντονίζει ο Φυσίατρος. Για τον επιτυχή συντονισμό της πολυπληθούς ομάδας πρέπει να είναι πλήρως καταρτισμένος στις μεθόδους και στα μέσα διαγνωστικής που χρησιμοποιούν τα μέλη της, Τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας εφαρμόζουν το πρόγραμμα που ετοιμάζει ο Φυσίατρος σε συνεργασία πάντοτε με τον ίδιο τον άρρωστο (Ρουμελιώτης Δ. 1993).

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι ειδικοί επαγγελματίες είναι οι κύριοι αρχιτέκτονες της αποκατάστασης. Τα τελευταία χρόνια ο ρόλος και των δύο έχει αλλάξει οι «ασθενείς» συμμετέχουν όλο και πιο δραστήρια στα ίδια τα προγράμματα αποκατάστασής τους, ενώ οι επαγγελματίες εργάζονται όλο και περισσότερο σε πολυεπιστημονικές, ενδοεπιστημονικές και διεπιστημονικές ομάδες. Οι επαγγελματίες, συνεργάζονται ολοένα και περισσότερο και διεκπεραιώνουν την εργασία τους με γνώμονα την υγειονομική, κοινωνική, λειτουργική, επαγγελματική ένταξη και άλλες συναφείς πλευρές. (Hellios II σελ. 171).

Το σπουδαιότερο ρόλο στην Ομάδα Αποκατάστασης παίζει ο άρρωστος διότι αν αυτός δε θέλει να αποκατασταθεί, κανείς δεν μπορεί να τον βοηθήσει, αφού η αποκατάσταση είναι ένα πρόγραμμα ενεργητικό. Πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στο προσδιορισμό του βαθμού της οικονομίας που χρειάζονται και πρέπει να τους παρέχονται κατάλληλες πληροφορίες για να διαμορφώσουν τη γνώμη τους σχετικά με τις διάφορες διαθέσιμες λύσεις. Η άρνηση του ασθενούς να βοηθήσει τον εαυτό του, καταδεικνύει ότι η Ομάδα Αποκατάστασης δεν προσπάθησε αρκετά για να τον πείσει (Κουκλόγιαννου-Δορζιώτου Εσθ 1990).

Ο ρόλος των μελών της Ομάδας Αποκατάστασης περιλαμβάνει την επικοινωνία με το άτομο και την οικογένειά του μέσω ενός σημαντικού μέσου: την πληροφόρηση. Η επικοινωνία γίνεται αμφίδρομα ώστε ο καθένας να επωφεληθεί από την πείρα και την αντίληψη του άλλου.

Το σημαντικότερο είναι ότι τα μέλη της επιστημονικής ομάδας έχουν διπλό ρόλο. Σε ορισμένες στιγμές έχουν το ρόλο του εκπαιδευτή, ενώ σε άλλες το ρόλο του καθοδηγητή. Επομένως, είναι πολύ σημαντικό να προσαρμόζεται το έργο των μελών της ομάδας ώστε να καθοδηγούν τους ασθενείς κατά τη διαδικασία της αποδοχής της δικής τους πραγματικότητας και επομένως να προσδιορίζουν οι ίδιοι τις ατομικές τους ανάγκες όσον αφορά την αποκατάσταση.

3.4 Ο ρόλος της οικογένειας στην αποκατάσταση

Ο όρος οικογένεια δεν καλύπτει μόνο την παραδοσιακή έννοια της οικογένειας, δηλαδή τον πατέρα, τη μητέρα και τα παιδιά. Περιλαμβάνει και τη μονογονεϊκή οικογένεια ή το σύστημα υποστήριξης προστασίας και φροντίδας γύρω από το άτομο.

Η παρουσία ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες στην οικογένεια, επηρεάζει τη λειτουργία της σε ψυχολογικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Στο συναισθηματικό τους κόσμο, το ένστικτο της αγάπης για τον ανάπηρό τους και η αποστροφή προς την αναπηρία, συγχέονται και δημιουργούν αμφιθυμία, με αποτέλεσμα να του δείχνουν άλλοτε υπερπροστασία και υπέρμετρη φροντίδα και άλλοτε τιμωριτική στάση και αυστηρής μορφής συμπεριφορά (Ρουμελιώτης Δημήτριος 1993).

Η οικογένεια, είναι αναγκαίο να έχει και συστηματική ενημέρωση, να κατανοήσει, να αποδεχτεί και κυρίως, να προσαρμοστεί στο νέο ρόλο που έχει να διαδραματίσει και να εφαρμόσει θετικά το πρόγραμμα που θα του υποδείξουν τα μέλη της ομάδας αποκατάστασης.

Στο μέτρο του δυνατού, η οικογένεια πρέπει να αποτελεί σημαντικό μέσο αποκατάστασης. Από τη στιγμή της διάγνωσης, τόσο το άτομο, όσο και η οικογένεια πρέπει να συμμετέχουν στις συζητήσεις, να ενημερώνονται, να υποστηρίζονται και να συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων. Ένα ζωτικό στοιχείο για τους γονείς και τα άτομα που φροντίζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι η σωστή και έγκαιρη πληροφόρηση, όχι μόνο σχετικά με τη φροντίδα και τη βοήθεια του ατόμου με ειδικές ανάγκες, αλλά και όσον αφορά την πρόνοια, τις κοινωνικές και τις λοιπές υπηρεσίες στήριξης (Hellios II σελ. 175).

Η κατανόηση της προβληματικότητας και η στήριξη του καθημερινού αγώνα του αναπήρου είναι αρμοδιότητα της οικογένειας και της ευρύτερης κοινωνικής ομάδας. Το σύνολο δηλαδή των συνανθρώπων που αποτελούν τη γειτονιά, τη συνοικία ή την πόλη όπου ζει.

Ο ρόλος της οικογένειας αφορά στην ευαισθητοποίηση της κοινωνικής ομάδας. Όσο περισσότερο η οικογένεια αποδέχεται το πρόβλημά του τόσο λιγοστεύουν οι πιθανότητες αποκοπής από το κοινωνικό σύνολο.

Ο ρόλος αυτός της οικογένειας είναι δύσκολος επειδή έχει να παλέψει με τα περίεργα βλέμματα της άγνοιας, της προκατάληψης και του οίκτου.

Όταν όμως κανείς γνωρίζει τις δυσκολίες και τα εμπόδια, αγωνίζεται με μεγαλύτερη σιγουριά και πάθος (Ρουμελιώτης Δημήτριος 1993).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, προκειμένου να προωθηθεί η ένταξη του ατόμου με ειδικές ανάγκες στην οικογένεια και ταυτόχρονα, η ένταξη της οικογένειας στην κοινωνία, πρέπει να εξεταστεί:

- ◆ Η ανάγκη να αντιλαμβάνονται οι αρμόδιοι φορείς, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες των ατόμων αυτών.
- ◆ Η ανάγκη της οικογένειας να εκφράζει τα συναισθήματα, όπως η ευτυχία, η απογοήτευση και η λύπη.
- ◆ Η ανάγκη να γνωρίζει η οικογένεια τα μέσα που διατίθενται για να βοηθηθεί να λύσει τα προβλήματά της.
- ◆ Η ανάγκη να εξασφαλίζεται από τις ειδικές υπηρεσίες, η δυνατότητα της οικογένειας να ζησει όσο πιο φυσιολογικά γίνεται, για να αποφευχθεί η απομόνωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΠΩΣ ΕΥΕΡΓΕΤΕΙΤΑΙ ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ.

4.1 Ο ρόλος του αθλητισμού στην αποκατάσταση.

Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο ρόλο του αθλητισμού κατά τη διαδικασία της αποκατάστασης. Η σωματική δραστηριότητα αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ζωής από τις αρχές της ανθρωπότητας.

Μόλις τα τελευταία 60 χρόνια, με την εκτεταμένη χρήση των αυτοκινήτων, των ανελκυστήρων και των άλλων μέσων μηχανικής μεταφοράς, διαπιστώθηκε πόσο επικίνδυνη είναι η έλλειψη φυσικής άσκησης. Τα αποτελέσματα της συμπεριφοράς αυτής είναι εμφανή σε διάφορες λειτουργίες του οργανισμού, όπως η κυκλοφορία, ο μεταβολισμός, ακόμη και οι εγκεφαλικές λειτουργίες.

Επειδή τα άτομα με διάφορες ειδικές ανάγκες συχνά αντιμετωπίζουν σε διάφορους βαθμούς περιορισμούς της σωματικής τους δραστηριότητας, η άσκηση έχει γίνει σημαντικό μέρος της λειτουργικής αποκατάστασης, περιλαμβάνοντας, τόσο ορισμένες μεθόδους φυσιοθεραπείας όσο και οργανωμένες και επιλεγμένες ομαδικές δραστηριότητες στην κοινότητα (Hellios II σελ. 175).

Η σχέση κάθε ανθρώπου με τον αθλητισμό αρχίζει από τις παραστάσεις που έχει αυτός από παιδί. Οι εικόνες από το περιβάλλον και τα Μ.Μ.Ε. δίνουν τα πρώτα ερεθίσματα. Στη συνέχεια γνωρίζει μέσα από το παιχνίδι τη συμμετοχή στα σπορ, στο σχολείο και τους χώρους άθλησης. Με αυτόν τον τρόπο αναπτύσσεται η σχέση μεταξύ ανθρώπου και αθλητισμού.

Τα σπορ εφαρμόζονται σαν μέθοδος αποκατάστασης σε ασθενείς που προέρχονται κυρίως από ατυχήματα και νοσηλεύονται σε οξύ στάδιο και βρίσκονται στο στάδιο της αποκατάστασης, αλλά και σε άλλη κατηγορία με κληρονομικές ή και επίκτητες αναπηρίες. Χρησιμοποιούνται σαν θεραπευτικό μέσον, σαν ψυχαγωγικό και λιγότερο σαν συναγωνιστικό σπορ, το οποίο αφορά κυρίως τις Ομοσπονδίες και τους Αθλητικούς Συλλόγους. (Dr Κουντουλάκος Παναγιώτης Π.Ι.Σ. 1999).

Ο αθλητισμός μπορεί να υποκαταστήσει μετά την οξεία φάση άλλες μορφές θεραπείας και να συνεισφέρει σαν θεραπευτική άσκηση στη

βελτίωση της δύναμης της αντοχής, της ισορροπίας της επιδεξιότητας στην κίνηση και της λειτουργικότητας βελτιώνοντας ταυτόχρονα τον ψυχισμό και την ικανότητα για την επανένταξη. Γι' αυτούς ο αθλητισμός γίνεται τρόπος ζωής. Με ελάχιστη πολλές φορές υποστήριξη και αντίξοες συνθήκες πρέπει να αγωνίζονται για να κρατηθούν σε ένα πραγματικά υψηλό επίπεδο. (Ανανίδης Νίκος Π.Ι.Σ. 1999).

Αν και ο θεραπευτικός ρόλος της μυϊκής άσκησης έχει αναγνωριστεί από πολύ παλιά, η άθληση εντάχθηκε τα τελευταία χρόνια στα θεραπευτικά προγράμματα.

Στόχος της μυϊκής άσκησης και άθλησης είναι:

- ◆ Η αντιστάθμιση της οφειλόμενης στην αναπηρία μειωμένης κινητικής ικανότητας.
- ◆ Η προώθηση των σωματικών και αισθητηριακών αποδόσεων.
- ◆ Η βελτίωση της σωματικής κατάστασης.
- ◆ Η αποφυγή δευτερευόντων βλαβών
- ◆ Η δημιουργία των κατάλληλων κινήτρων στον ανάπηρο, ώστε να του προκαλέσει την ανάγκη να γνωρίσει το πραγματικό ύψος των δυνατοτήτων του, παίρνοντας πάντα υπόψη τη μορφή της αναπηρίας του.
- ◆ Η προώθηση μιας πιο θετικής αντιμετώπισης στον κάθε ανάπηρο όσο αφορά τη φυσική του ατέλεια.
- ◆ Η αύξηση του φυσικού σθένους, ώστε ο ανάπηρος να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει με επιτυχία υψηλότερες επιβαρύνσεις.
- ◆ Η βοήθεια στον ανάπηρο, ώστε να ενταχθεί στην ομάδα στην οποία ανήκει δηλαδή, των ατόμων με σωματικές αναπηρίες και διαμέσου της ένταξής του αυτής να διευκολυνθεί η ενσωμάτωσή του στο κοινωνικό σύνολο (Σιδηροπούλου Δόκα Μαρία 1985).

Γενικά η άθληση και η μυϊκή άσκηση έχουν ως στόχο την ενεργοποίηση του ατόμου καθώς επίσης την αύξηση της ψυχοφυσικής απόδοσης και της κοινωνικότητάς του. Χαρακτηριστικό της άθλησης των αναπήρων είναι ότι έχει θεραπευτικό χαρακτήρα. Επίσης, χρησιμοποιεί ειδικές μεθόδους, προσαρμοσμένες στη μορφή της κάθε βλάβης και των τρόπων που εκδηλώνεται. Η άθληση εκτελείται από μικρές ομάδες, όπου παίρνεται πάντα υπόψη η κλίση του κάθε ατόμου και σε περίπτωση ετερογενών ομάδων, η διαφορετική σωματική του κατάσταση.

4.2 Τα αθλήματα των ατόμων με σωματικές διαταραχές.

Ο αθλητισμός αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της συνολικής εξέλιξης του κινήματος των ατόμων με αναπηρίες τόσο στον Ελληνικό όσο και στον παγκόσμιο χώρο. Ο Αθλητισμός για άτομα με αναπηρίες εμφανίστηκε ως μέσο αποκατάστασης, όταν μετά το δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο αυξήθηκε το ποσοστό ατόμων με αναπηρίες. Περιορισμένη όμως αθλητική δραστηριότητα υπήρχε και πριν από το 1939. Αλλά ο μεγάλος αριθμός τραυματιών και ατόμων με μόνιμη αναπηρία εξαιτίας του πολέμου, οδήγησε στην ανάγκη για ανάπτυξη του αθλητισμού ως μέσο αποθεραπείας και αποκατάστασης. Αυτή η μορφή αθλητισμού εμφανίστηκε κυρίως σε νοσοκομεία της Γερμανίας, της Αγγλίας και της Αμερικής (Ε.Σ.Α.Ε.Α. 2001).

Η θεραπεία των ασθενών με εγκεφαλική παράλυση ανήκει στα πιο δύσκολα θέματα της αποκατάστασης κι αυτό γιατί οι προσβαλλόμενοι από εγκεφαλική παράλυση άνθρωποι, βλέπονται ποικιλότροπα, όσον αφορά την οργανική τους εξέλιξη, καθώς επίσης και την ψυχική και κοινωνική εξέλιξη (Σιδηροπούλου Δόκα Μαρία 1985).

Τα αθλήματα που χρησιμοποιούνται στην αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι:

α) Κολύμβηση. Η κολύμβηση είναι μία άσκηση που προσφέρει χαρά, σιγουριά και χαλάρωση των μυών. Λόγω της θετικής επίδρασης που ασκεί στο σώμα συνιστάται σε όλα τα είδη των αναπηριών. Από την αρχαιότητα ακόμη ήταν γνωστή στους θεραπευτές της εποχής, η ευεργετική επίδραση που ασκεί το νερό στην ψυχική μας διάθεση, στην χαλάρωση και ξεκούραση του σώματος και ακόμη στη βελτίωση του ύπνου. Η ηρεμιστική αυτή επίδραση που ασκεί κυρίως το ζεστό νερό στο νευρικό μας σύστημα είναι μία μόνο πλευρά των δραστηριοτήτων που μας προσφέρει το υγρό στοιχείο (Σταμπόλης Πάρις Ισοτιμία τεύχ. 19 1997).

Γενικά, η κολύμβηση βελτιώνει την υγεία και την ισορροπία του κορμού και αυξάνει την ακρίβεια της κίνησης, σταθεροποιεί το βηματισμό, υποβοηθά την ψυχοφυσική προσαρμογή στο νερό. Ταυτόχρονα βελτιώνει την αθλητικοτεχνική ικανότητα ψυχοφυσικής απόδοσης (Σιδηροπούλου Δόκα Μαρία 1985).

Ειδικότερα, σ' αυτό το άθλημα η κύρια προωθητική δύναμη επιτυγχάνεται από τα άνω άκρα και συγκεκριμένα, από τους μύες του

βραχίονα, της ωμικής ζώνης, το μείζων και ελάσσων θωρακικό και τον πλατύ ραχιαίο. Αυτούς τους μύες χρειάζεται ένας παραπληγικός ώστε να αυτοεξυπηρετείται και να είναι αυτόνομος στη μετακίνησή του, είτε με αμαξίδιο είτε με βακτηρίες.

Η ανάπτυξη του πλατύ ραχιαίου, η οποία επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό με την κολύμβηση, είναι πολύ σημαντική γιατί σε περιπτώσεις παράλυσης των κοιλιακών μυών, είναι ο μοναδικός μυς που συνδέει τη λεκάνη με τον κορμό και την ωμική ζώνη. Στις ημιπληγίες, η έλλειψη του φόβου της πτώσης σε συνδυασμό με την ελευθερία κίνησης που προσφέρει η άνωση, καθιστούν την πισίνα ιδανική για ασκήσεις ισορροπίας φόρτισης της πάσχουσας πλευράς και συντονισμό των άκρων με ταυτόχρονη δραστηριοποίηση των μυών του κορμού. Στις μυϊκές αδυναμίες και σε παθήσεις περιφερειακών νεύρων η ελάττωση της βαρύτητας λόγω της άνωσης, προσφέρει στον ασκούμενο τη δυνατότητα να ολοκληρώσει την τροχιά κίνησής του, διαφοροποιώντας απλά τη θέση του μέλους στο νερό ή την ταχύτητα της κίνησης (Σταμπόλης Πάρις Ισοτιμία τεύχ. 19 1997).

β) Ιππασία. Ο πρωταρχικός σκοπός της θεραπευτικής ιππασίας είναι να δοθεί η ευκαιρία για ιππασία σε οποιοδήποτε άτομο με ειδικές ανάγκες που θα μπορούσε να ωφεληθεί μέσω αυτής. Ειδικότερα, άτομα με εγκεφαλική παράλυση, μυϊκή δυστροφία, αναπηρίες από δυστυχήματα, spina bijina, σκλήρυνση κατά πλάκας, νοητική αναπηρία, τύφλωση, κώφωση, ψυχικές διαταραχές, καθώς και με ανωμαλίες του νευρικού συστήματος και των οστών του σκελετού είναι σε θέση να ωφεληθούν μέσω της θεραπευτικής ιππασίας. (Αγώνας των Παραπληγικών 1997 τεύχ. 67).

Η θεραπευτική ιππασία προσφέρει σωματικές, συναισθηματικές και διανοητικές ωφέλειες. Όταν το άλογο κινείται, παράγει κινήσεις που είναι βασικές για την εκμάθηση της ισορροπίας στον κάθε υπέα. Είναι όμως ακόμα πιο απαραίτητες στην ανάπτυξη του ελέγχου της κεφαλής και στην ισορροπία στο κάθισμα, σε άτομα που η ανάπτυξή τους παρουσιάζει προβλήματα. (Βασίλα Αντριάνα Έθνος της Κυριακής 1997).

Η ιππασία, προσφέρει σωματικές, συναισθηματικές και διανοητικές ωφέλειες. Σύμφωνα με τις απόψεις των θεραπειών, οι ρυθμικές κινήσεις του αλόγου, βοηθούν σε πολύ μεγάλο βαθμό, τα άτομα με εγκεφαλική παράλυση ώστε να μειωθεί η σπαστικότητα. Η αναπνοή γίνεται πιο δυνατή και ολοκληρωμένη, επειδή δυναμώνουν οι μύες. Τα ακρωτηριασμένα άτομα και τα θύματα τροχαίων ατυχημάτων, μπορούν

να ξαναβρούν τις κινητικές τους ικανότητες. Από παιδαγωγική άποψη, η ιππασία δημιουργεί θαυμάσια βιώματα στο άτομο, τονώνει την αυτοπεποίθησή του και βοηθά στην εξοικείωσή του με τα ζώα (Σιδηροπούλου Δόκα Μαρία 1985).

γ). **Ποδηλασία.** Η ποδηλασία είναι ένα άθλημα που γυμνάζει όλο το σώμα και περισσότερο την καρδιά, το αναπνευστικό και κυκλοφορικό σύστημα. Επίσης, επειδή είναι κατεξοχήν αερόβιο αγώνισμα, βοηθάει στην αύξηση της αερόβιας ικανότητας και στη μεταφορά μεγάλης ποσότητας οξυγόνου στους μύες η οποία μετατρέπεται σε ενέργεια (Μπαρδοπούλου Μαρή 1998).

Πρόκειται για ένα άθλημα που χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με το είδος του προβλήματος. Εγκεφαλική παράλυση, προβλήματα όρασης, και κινητικά προβλήματα. Σαν άθλημα έχει την ίδια αξία για τα άτομα με ειδικές ανάγκες όπως και για τα φυσιολογικά. Ειδικότερα, σε περιπτώσεις με κινητικά προβλήματα, βοηθά στην εξάσκηση του ελέγχου κεφαλής και κορμού, βελτιώνει την ισορροπία του ατόμου, δυναμώνει το μυϊκό σύστημα, βελτιώνει τη φυσική κατάσταση και γενικά τονώνει ψυχολογικά και σωματικά τα άτομα.

δ). **Στίβος.** Τα αθλήματα του στίβου είναι, οι ρίψεις σφαίρας, ακοντίου και δίσκου, το τρέξιμο τα άλματα και το τριπλούν. Αποτελούν βασικές ασκήσεις στην αθλησιοθεραπεία των ατόμων με κινητικά προβλήματα. Τα αθλήματα αυτά ευεργετούν ποικιλοτρόπως τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Στην περίπτωση βλαβών στη θωρακική και οσφυϊκή μοίρα βελτιώνουν την ικανότητα αυτοεξυπηρέτησης. Σε περιπτώσεις τετραπληγίας, εξασκούνται τα άνω άκρα ώστε να γίνει εύκολη η ζωή του ατόμου. Βοηθούν επίσης στην βελτίωση της αναπνοής των ατόμων.

ε). **Χορός.** Ο χορός τα τελευταία χρόνια έχει γίνει και ομαδικό άθλημα. Στην αποκατάσταση χρησιμοποιείται σαν θεραπευτικό μέσο που έχει σημαντική θετική επίδραση σε σωματικό και ψυχολογικό επίπεδο. Ως έκφρασης ζωής μπορεί να χαρίσει στιγμές ευτυχίας, ακόμη και όταν λόγω δεδομένων καταστάσεων αναγκάζεται να περιοριστεί σε ορισμένα μονάχα μέρη του σώματος. Εκτός τούτου, η ικανότητα να ακούει, να αισθάνεται και να κινείται κανείς στο ρυθμό της μουσικής, αποτελεί έναν από αμεσότερους και ομορφότερους τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας. Ο χορός με τις μαγικές του δυνάμεις μπορεί και δίνει

μορφή σε συναισθήματα, μας καθιστά κοινωνούς των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων του σώματός μας.

Μ' αυτόν τον τρόπο αποτελεί μια επιτυχημένη δραστηριότητα «θεραπευτικής ψυχαγωγίας». Με το χορό καλλιεργείται το αυτοσυναισθημα και η αυτοεκτίμηση. Για τα άτομα που είναι καθηλωμένα σε μία πολυθρόνα, η χοροθεραπεία είναι μία απόδειξη ότι «μπορούν». Μπορούν να παράγουν δράση και να αλληλεπιδράσουν, να σπάσουν τα δεσμά της απομόνωσης, να δεχθούν ηθική υποστήριξη και να μάθουν να αντιμετωπίζουν πιο αισιόδοξα τη ζωή. Η κινητική τους ενέργεια βρίσκει διέξοδο στο χορό και οι εσωτερικές εντάσεις λύνονται. Με τη βοήθεια του χορού τα άτομα με προβλήματα κίνησης, όχι μόνο επιτυγχάνουν θετικές εξελίξεις σε φυσιολογικό επίπεδο, αλλά αποκτούν και μία πιο διευρυμένη ικανότητα συγκέντρωσης και αποτελεσματικής αντίδρασης στα περιβαλλοντικά ερεθίσματα. Ο προσανατολισμός τους στο χώρο βελτιώνεται. Οι ίδιοι χαλαρώνουν ψυχολογικά, εκλεπτύνουν την εκφραστική τους ικανότητα, μαθαίνουν να είναι φιλόπονοι, διευρύνουν τις κινητικές τους εμπειρίες, δοκιμάζουν διαφορετικούς κοινωνικούς ρόλους (Μουρατίδου Κατερίνα 1998).

στ). Σκοποβολή. Το άθλημα αυτό απευθύνεται μόνο σε άτομα με κινητικές αναπηρίες. Στην σκοποβολή υπάρχουν δύο κατηγορίες για αθλητές με αναπηρικό αμαξίδιο και για όρθιους (Ρουμελιώτη Βίκυ Στόχαστρο 2001 τεύχ. 34).

ζ). Ομαδικά Αθλήματα. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες μπορούν ανάλογα με το βαθμό της αναπηρίας τους, να συγκροτούν ομάδες και να ασχολούνται με ομαδικά αθλήματα, προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους τα σημαντικότερα αθλήματα είναι:

- 1) Ποδοσφαιρικό τένις.
- 2) Επιτραπέζια αντισφαίριση.
- 3) Καλαθόσφαιρα με τροχοκαρέκλες.

Ανεξάρτητα πάντως από το είδος του αθλήματος τα άτομα συμμετέχουν στη βάση των εξής αρχών:

- Η ιδέα του παιχνιδιού και οι κανονισμοί θα πρέπει να προσαρμόζονται στην αναπηρία.
- Διαφοροποίηση του χρόνου του παιχνιδιού. Αυτό σημαίνει ότι ο χρόνος επιβάρυνσης θα είναι ανάλογος με τις απαιτήσεις της αναπηρίας, έτσι ώστε να μην υπάρξει ούτε υπερβολική επιβάρυνση αλλά ούτε και έλλειψη στοιχειώδους επιβάρυνσης.

- Η εισαγωγή στα χαρακτηριστικά παιχνίδια αναπήρων θα πρέπει να γίνεται ακολουθώντας τα σωστά μεθοδικά βήματα μάθησης που χρησιμοποιούνται και στα άλλα αθλητικά παιχνίδια. (Σιδηροπούλου Δόκα Μαρία 1985).

Οι βασικές ικανότητες διακρίνονται σε:

- Γρήγορο τρέξιμο ανάμεσα στους αντιπάλους. Γρήγορο τρέξιμο μιας απόστασης σε όσο το δυνατό περισσότερο χρόνο.
- Μεταφορά ενός οργάνου.
- Κάλυψη, προφύλαξη ενός οργάνου παιχνιδιού.
- Σίγουρο και εύστοχο παίξιμο της μπάλας.

4.3 Συνέπειες του αθλητισμού.

Πέρα από το είδος του αθλήματος με το οποίο μπορεί να ασχοληθεί ένας κινητικά ανάπηρος, ο αθλητισμός είναι ένα μέσο ώστε να διατηρήσει και να βελτιώσει την κινητικότητά του, μετά την ολοκλήρωση της αποκατάστασης. Σημαντικότερο όφελος είναι η καλύτερη σχετική υγεία του αθλούμενου. Η ανάπτυξη της άμιλλας είναι επίσης σημαντικό όφελος στην προσωπικότητα του ατόμου, το τελευταίο πολύ σημαντικό όφελος, είναι εκείνο της ευεξίας που προκαλεί ο αθλητισμός στο άτομο που γυμνάζεται και της αισιοδοξίας που πηγάζει από τον αθλούμενο (Στεφανάτος Γιώργος, Ο Αγώνας των Παραπληγικών τεύχ.51 1994).

Ο αθλητισμός είναι εκείνο το πολιτιστικό αγαθό, που συγκεντρώνει όλα τα στοιχεία που συνθέτουν τη δομή της κοινωνίας των ανθρώπων. Τη συνύπαρξη, την ομαδική επιδίωξη, την άμιλλα, την αγωνιστικότητα και κυρίως παρέχει με μοναδικό τρόπο την ανταμοιβή των κόπων και των προσπαθειών όσων με πίστη αγωνίζονται. Κατά συνέπεια, αποτελεί τον ιδανικό χώρο για την ανάπτυξη ανθρώπινων και ουσιαστικών σχέσεων, απαλλαγμένων από προκαταλήψεις και διαχωρισμούς (Αγγελούδης Στέλιος 2000).

Αποτελεί επίσης το κυριότερο και σημαντικότερο εργαλείο στη διαμορφωτική προσπάθεια της ανθρώπινης φύσης. «Δεν υπάρχει καμιά αξία σημαντική, κανένας παράγοντας πιο αποφασιστικός στην ψυχολογική ανάπτυξη και παρόρμηση του ανθρώπου από την αξία που δίνει ο ίδιος στον εαυτό του (Nathaniel Bradon). Ο αθλητισμός στα άτομα με ειδικές ανάγκες βοηθάει πολύ περισσότερο χωρίς αμφιβολία, στην ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης. Η αθλητική αγωγή προσφέρει την ευκαιρία, τα άτομα να γνωρίσουν τις ικανότητες του σώματος σε σχέση με τον εαυτό τους και το χώρο. Τονώνει και αυξάνει το αυτοσυναίσθημά τους, ξεδιπλώνει τις όποιες δυνατότητές τους, κραταιώνει τη θέληση και πεισιμώνει την προσπάθεια.

Η άθληση μέσα από την κίνηση και το ρυθμό είναι που συναρπάζει αυτά τα άτομα, τα διεγείρει και τα εκφράζει. Οι αθλητικές δραστηριότητες πλουτίζουν τον παραστατικό κόσμο, διασυνδέουν συνειρμούς, βοηθούν την ομαλή ένταξη της αντίληψης στο σύνολο της ψυχικής ζωής, εξασφαλίζουν τη φυσική μεταφορά της φαντασίας από το ένα στο άλλο εξελικτικό στάδιο και οδηγούν στην αυτογνωσία, στην αυτενέργεια, στην αποδέσμευση, στην αποδοχή της επίδοσης, στις σωστές διανθρώπινες σχέσεις που αποτελούν παράγοντες

συναισθηματικής σταθερότητας και ψυχικής ισορροπίας (Θανόπουλος Θεόδωρος 2000).

4.4 Παραολυμπιάδα

Οι παραολυμπιακοί αγώνες διεξάγονται κάθε τέσσερα χρόνια στην ίδια πόλη και στις ίδιες αθλητικές εγκαταστάσεις με τους Ολυμπιακούς Αγώνες σύμφωνα με τη σχετική συμφωνία που υπάρχει μεταξύ της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής και της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής. Αποτελούν δε, την κατάληξη μιας εξελικτικής πορείας του αθλητισμού ατόμων με αναπηρίες, η οποία άρχισε το 1948 ως μέσο θεραπείας ή αποκατάστασής τους.

Οι Παραολυμπιακοί αγώνες είναι κορυφαίο αθλητικό γεγονός στο οποίο συμμετέχουν οι καλύτεροι αθλητές με αναπηρία στον κόσμο. Συνδέονται με τους Ολυμπιακούς Αγώνες και αποτελούν μαζί με αυτούς μια γιγάντια αθλητική διοργάνωση, που διαρκεί 50 περίπου ημέρες, ο όρος Paralympic, έχει καθιερωθεί διεθνώς και προέρχεται από τις λέξεις Parallel Olympic. Λέγοντας λοιπόν, Paralympic Games εννοούμε τους παράλληλους με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, που εποπτεύονται από τη Διεθνή Παραολυμπιακή Επιτροπή. Αντί του όρου Παραολυμπιακοί συχνά λέγονται ή γράφονται στην Ελλάδα οι όροι Παρολυμπιακοί ή Παραολυμπιακοί, προκαλώντας μια κάποια ανομοιομορφία (Παπακωνσταντόπουλος Τάκης 2001).

Οι πρώτοι αγώνες για άτομα με αναπηρίες διοργανώθηκαν στο Stoke Mandeville το 1948. Η τελετή έναρξης, συνέπεσε χρονικά με την έναρξη των δέκατων τέταρτων Ολυμπιακών Αγώνων (Ε.Σ.Α.Ε.Α. 2001). Το 1952 οι αγώνες στο Stoke Mandeville έγιναν διεθνείς και προσκλήθηκαν αθλητές από άλλες χώρες. Από το 1960 οι αγώνες διοργανώνονται κάθε τέσσερα χρόνια συνδεδεμένοι με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Από τότε επίσης, και οι δύο εκδηλώσεις γίνονται στην ίδια χώρα (και στην ίδια πόλη αν είναι δυνατόν) (Joseph W. Bergeron, MD 1999).

Από το 1952 αρχίζουν να ιδρύονται Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες. Συγκεκριμένα:

Το **1952** ιδρύεται από τον Dr Guttman η πρώτη διεθνής οργάνωση για αθλητές με κακώσεις νωτιαίου μυελού η Διεθνής Ομοσπονδία Αγώνων του Stoke Mandeville.

Το **1964** ιδρύεται η Διεθνής Αθλητική Ομοσπονδία Αθλητών με αναπηρίες για αθλητές με ακρωτηριασμό, με προβλήματα όρασης και άλλες αναπηρίες. Σήμερα η Ομοσπονδία αφορά αποκλειστικά αθλητές με ακρωτηριασμό και λοιπές αναπηρίες.

Το **1978** ιδρύεται η Διεθνής Αθλητική Ένωση για Αθλητές με Εγκεφαλική Παράλυση.

Το **1981** ιδρύεται η Διεθνής Αθλητική Ένωση Τυφλών.

Το **1986** ιδρύεται η Διεθνής Αθλητική Ομοσπονδία για άτομα με Νοητική Υστέρηση.

Το **1989** ιδρύθηκε η Διεθνής Παραολυμπιακή Επιτροπή η οποία αποτελεί το κορυφαίο φορέα για τον Παγκόσμιο Αθλητικό Παραολυμπιακό Κίνημα, όπως ακριβώς η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή για το Ολυμπιακό κίνημα. (Ε.Σ.Α.Ε.Α. 2001)

Η ίδρυση Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής υπήρξε καθοριστικός παράγων για την διάδοση του παραολυμπιακού κινήματος σε όλο τον κόσμο. Το σήμα της, εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1988 στη Seoul να έχει πέντε σταγόνες δακρύων, αλλά επειδή είχε μεγάλη ομοιότητα με τους πέντε κύκλους του σήματος της διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής, συμφωνήθηκε να αποτελείται από τρεις έγχρωμες σταγόνες δακρύων χαράς συνοδευόμενες από τις λέξεις Mind-Body-Spirit (Παπακωνσταντόπουλος Τάκης 2001).

Η ανάπτυξή τους από το 1960 έως σήμερα έχει ως εξής:

ΈΤΟΣ	ΧΩΡΑ	ΠΟΛΗ	ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ		ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ
			ΑΘΛΗΤΕΣ	ΧΩΡΕΣ	
1960	Ιταλία	Ρώμη	400	23	Κινητικές αναπηρίες.
1964	Ιαπωνία	Τόκιο	370	22	Παρουσίαση Παραολυμπιακής Επιτροπής
1968	Ισραήλ	Τελ Αβίβ	750	29	Το Μεξικό είχε δυσκολίες να φιλοξενήσει τη διοργάνωση των Παραολυμπιακών Αγώνων.
1972	Γερμανία	Χαϊδελβέργη	1000	44	Συμμετέχουν αθλητές με μερική ή ολική τύφλωση.
1976	Καναδάς	Τορόντο	1600	42	Συμμετέχουν και ακρωτηριασμένοι
1980	Ολλανδία	Anhem	2000	42	Συμμετέχουν αθλητές με εγκεφαλική παράλυση
1984	ΗΠΑ	N. Υόρκη	1700	41	Στο Stoke-Mandeville διεξήχθησαν τα αθλήματα με χειροκίνητα αμαξίδια. Όλα τα υπόλοιπα γίνονται στη Ν. Υόρκη.
1988	Αγγλία	Stoke-Mandeville	2300	45	
1988	Κορέα	Σεούλ	3050	62	
1992	Ισπανία	Βαρκελώνη	3020	83	Συμμετέχουν και αθλητές με νοητική υστέρηση.
1996	ΗΠΑ	Ατλάντα	3300	103	
2000	Αυστραλία	Σίδνεϊ	4000	123	Διεξήχθησαν 21 αθλήματα.
2004	Ελλάδα	Αθήνα	4000	130	Δε θα γίνει βόλει όρθιων- θα προστεθεί μπάσκετ γυναικών

Πηγή: Παπακωνσταντόπουλος Τάκης «Αθλητές με αναπηρία» εκδ. Αθλητικός Οργανισμός Δήμου Κηφισιάς 2001

Η κατάταξη των αθλητών και η συμμετοχή τους σε αθλήματα

Στα αθλήματα, για να είναι δυνατή η συμμετοχή ενός αθλητή απαιτείται να έχει αυτός ένα ελάχιστο επίπεδο αναπηρίας. Η ελάχιστη αναπηρία διαφέρει όχι μόνο από άθλημα σε άθλημα αλλά και μεταξύ αγωνισμάτων του ίδιου αθλήματος. Έτσι, ενώ η ελάχιστη αναπηρία για το ελεύθερο στην κολύμβηση που αφορά ακρωτηριασμό στο άνω άκρο, αναφέρεται στο 1/2 της άκρας χειρός ενώ στο πρόσθιο στα 2/5 της άκρας χειρός. Στην καλαθοσφαίριση με αναπηρικά αμαξίδια σαν ελάχιστη αναπηρία χαρακτηρίζεται ένα μόνιμο έλλειμμα στα κάτω άκρα το οποίο μπορεί να πιστοποιηθεί με κλινική ιατρική εξέταση ή με βοήθεια εργαστηριακών μεθόδων. Η δυνατότητα επιλογής ενός σπορ σχετίζεται με το είδος και τη βαρύτητα της κινητικής δυσχέρειας. Όσο μεγαλύτερη είναι η βαρύτητα, τόσο περιορίζεται η επιλογή. (Ανανίδης Νίκος Π.Ι.Σ 1999).

Ο διαχωρισμός των αθλητών ανάλογα με την αναπηρία τους και η διαβάθμισή τους σε κλάσεις, αποτελεί βασικότατο στοιχείο του αθλητισμού ατόμων με αναπηρίες, γιατί εξασφαλίζει δίκαιες αγωνιστικές συνθήκες μεταξύ αθλητών με παρόμοιες αναπηρίες και λειτουργικές ικανότητες, η διαδικασία αυτή απαντάται και στον αθλητισμό μη αναπήρων.

Υπάρχουν τρεις μορφές κατάταξης ενός αθλητού. Η Μόνιμη, η Επανεξετάσιμη και η Νέα. Αθλητής που έχει εξεταστεί επανειλημμένα από διεθνώς αναγνωρισμένη Επιτροπή αποκτά μόνιμη ταξινόμηση. Επανεξετάσιμη κατάσταση έχουν οι αθλητές των οποίων οι αναπηρίες βελτιώνονται ή χειροτερεύουν. Και έτσι πρέπει να επανεξεταστούν σύμφωνα με τους κανονισμούς του αθλήματος. Στην τρίτη περίπτωση, εμπίπτουν οι νέοι αθλητές οι οποίοι δεν έχουν ποτέ εξεταστεί από διεθνώς αναγνωρισμένη επιτροπή κατάταξης (Παπακωνσταντόπουλος Τάκης 2001)

Η κατηγοριοποίηση των αθλητών γίνεται από ειδικό ιατρικό και τεχνικό προσωπικό και βάση της κινησιακής αξιολόγησης ανά άθλημα. Σε κάθε άθλημα αναπτύσσεται ένα σύστημα classification βασισμένο στις ιδιομορφίες του αθλήματος και του αθλητή. Εξασφαλίζει ότι οι αθλητές που συναγωνίζονται έχουν τις ίδιες ή ανάλογες δυνατότητες κίνησης.

Οι αθλητές που συμμετέχουν στους Παραολυμπιακούς ανήκουν στις εξής κατηγορίες:

- Ακρωτηριασμένοι
- Αθλητές με εγκεφαλική Παράλυση
- Παραπληγικοί
- Αθλητές με μειωμένη όραση ή Τυφλοί
- Αθλητές με νοητική υστέρηση
- Les Autres δηλαδή όλες οι κινητικές αναπηρίες που δεν εμπίπτουν στις παραπάνω αναπηρίες. (Κωστάρης Σάκης Ιστομμία τεύ. 42 2001)

Αθλήματα των παραολυμπιακών αγώνων.

Ο αριθμός των αθλημάτων που περιλαμβάνονται στο αγωνιστικό πρόγραμμα συνεχώς αυξάνεται. Προς το παρόν έχουμε 21 αθλήματα τα περισσότερα των οποίων διεξάγονται στο ίδιο στάδιο και με κανονισμούς που δε διαφέρουν από αυτούς των Ολυμπιακών Αγώνων. Μόνο τα αθλήματα Μπότσια, Γκολμπόλ, Ράγκμπι, Ποδόσφαιρο και Άρση Βαρών διεξάγονται με ιδιαίτερους κανονισμούς. Τα αθλήματα των χειμερινών Παραολυμπιακών Αγώνων είναι το Χόκεϊ επί Πάγου, οι Παγοδρομίες, το Διάθλο και το Αλπικό Σκι, (Παπακωσταντόπουλος Τάκης 2001)

Αναλυτικά τα Ολυμπιακά αθλήματα είναι:

- **Τοξοβολία.** Όπως στους Ολυμπιακούς αγώνες, αυτό το γεγονός οργανώνεται από τη Διεθνή Αθλητική Ομοσπονδία της Tir a l' Arc για μεμονωμένα άτομα και ομάδες, σε αναπηρικά αμαξίδια και μη.
- **Αθλητικά.** Συμπεριλαμβάνει ανώμαλο δρόμο, άλμα εις μήκος, πένταθλο και μαραθωνοδρόμους για αθλητές με προβλήματα όρασης, ακρωτηριασμούς, χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων και άτομα με εγκεφαλική παράλυση.
- **Καλαθοσφαίριση.** Αθλητές με παραπληγία, ακρωτηριασμούς ή πολιομυελίτιδα διαγωνίζονται στο μπάσκετ σε αναπηρική καρέκλα. Παίζουν σε κανονικό γήπεδο και μπάσκετες κανονικού ύψους. Επίσης, ισχύουν οι ίδιοι κανόνες όπως και στους Ολυμπιακούς αλλά με πολύ μικρές παραλλαγές.
- **Boccia.** Για αθλητές με εγκεφαλική παράλυση. Το αντικείμενο του αθλήματος είναι να τοποθετείς μπάλες όσο γίνεται πιο κοντά στον άσπρο στόχο-μπάλα πάνω σε ένα μακρύ στενό πεδίο.
- **Ποδηλασία.** Το αθλητικό αυτό γεγονός χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες σύμφωνα με το είδος της αναπηρίας: εγκεφαλική παράλυση, προβλήματα όρασης, κινητικά προβλήματα, το αγώνισμα αφορά αγώνες ταχύτητας και χρόνου.

- **Ιππασία.** Αθλητές διαφόρων αναπηριών αγωνίζονται στην ιππασία.
- **Ξιφασκία.** Διαγωνίζονται αθλητές με κινητική προβλήματα, ακρωτηριασμούς ή εγκεφαλική παράλυση. Οι αθλητές χρησιμοποιούν αναπηρική καρέκλα που είναι δεμένη στο πάτωμα από μία συσκευή που επιτρέπει ελευθερία κίνησης στο σώμα του ξιφομάχου.
- **Goalball.** Συμμετέχουν διαγωνιζόμενοι με οπτικές παθήσεις. Οι μπάλες σ' αυτό το άθλημα έχουν κουδουνάκια έτσι ώστε να καθοδηγούν τους παίκτες. Παίζεται σε ένα γήπεδο με ένα τέρμα στην κάθε πλευρά του και οι τρεις παίκτες από κάθε ομάδα προσπαθούν να ρίχνουν την μπάλα μέσα στο τέρμα του αντιπάλου.
- **Judo.** Άνδρες με οπτικά προβλήματα αγωνίζονται σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες της Ομοσπονδίας Judo με πολύ μικρές παραλλαγές. Ο διαγωνισμός ακολουθεί τους πρωτότυπους κανόνες των Ολυμπιακών αγώνων με εξαίρεση την υφή του χαλιού του γηπέδου, που υποδεικνύει τα όρια της περιοχής του αγώνα.
- **Lawn Bowls** (μπάλες σε γρασίδι). Παίζεται σε μεγαλύτερη περιοχή από ότι χρησιμοποιείται στο μπότσια. Οι αθλητές έχουν οπτικά προβλήματα ή ακρωτηριασμούς.
- **Άρση βαρών.** Ένα αγώνισμα για αθλητές σε αναπηρική καρέκλα ακρωτηριασμούς ή εγκεφαλική παράλυση. Η Παραολυμπιακή άρση βαρών διαφέρει από το άθλημα των Ολυμπιακών αγώνων στο ότι χρησιμοποιείται πάγος πάνω στον οποίο ξαπλώνουν, συμμετέχουν μόνο άνδρες.
- **Ποδόσφαιρο.** Παίζεται από δύο ομάδες με επτά άτομα χωρίς κινητικά προβλήματα.
- **Σκοποβολή.** Χρησιμοποιείται αεροβόλο και συμμετέχουν γυναίκες και άνδρες και μεικτές ομάδες για αθλητές σε αναπηρική καρέκλα, ακρωτηριασμούς και εγκεφαλική παράλυση.
- **Κολύμβηση.** Χωρίζεται σε δύο κατηγορίες: Άτομα με προβλήματα όρασης και άτομα με κινητικές αναπηρίες,
- **Πίνγκ-πόνγκ.** Συμμετέχουν άτομα σε αναπηρικές καρέκλες. Ακολουθούνται οι πρότυποι κανόνες των Ολυμπιακών Αγώνων με μικρές παραλλαγές.

- **Τέννις.** Οι παίκτες είναι άνδρες και γυναίκες που παίζουν σε μονά και διπλά παιχνίδια. Η μπάλα μπορεί να χτυπάει κάτω δύο φορές πριν επιστραφεί.
- **Βόλεϊ.** Όρθιοι και καθιστοί διαγωνιζόμενοι. Για τους πρώτους οι αγώνες είναι πανομοιότυποι με εκείνους των Ολυμπιακών. Για τους δεύτερους, διαφέρουν στο ύψος της θέσης του δικτύου το οποίο είναι τοποθετημένο χαμηλότερα για τους ακρωτηριασμένους, που κάθονται αφού κάθονται στο έδαφος.
- **Ιστιοπλοΐα.** Αθλητές διαφόρων αναπηριών συναγωνίζονται στην ιστιοπλοΐα. Μικρές παραλλαγές υπάρχουν στον εξοπλισμό και στο πλήρωμα.
- **Ράγκμπι.** Για αθλητές με Τετραπληγία σε αναπηρική καρέκλα. (Ρούσσου Θεανώ Ισοτιμία τεύχ. 62)

4.5 Οι Παραολυμπιακοί αγώνες στην Αθήνα το 2004.

Δύο εβδομάδες μετά την ολοκλήρωση των Ολυμπιακών αγώνων η Αθήνα θα καλωσορίσει τους καλύτερους στον κόσμο Αθλητές με Αναπηρία στη σημαντικότερη διοργάνωση, τους Παραολυμπιακούς Αγώνες. Η Οργανωτική Επιτροπή Αθήνα 2004 αποσκοπεί σε μια ευαισθητοποίηση όλων των πολιτών ώστε οι Παραολυμπιακοί Αγώνες να αναρθούν σε ένα αθλητικό γεγονός ίδιας σημασίας με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. (ΟΕΟΑ Αθήνα 2002)

Η Αθήνα κατά τη διάρκεια των Παραολυμπιακών Αγώνων θα υποδεχθεί 4000 αθλητές με αναπηρία από 130 χώρες και 2000 επίσημους συνοδούς οι οποίοι θα φιλοξενηθούν στο Ολυμπιακό Χωριό που θα μετονομαστεί σε Παραολυμπιακό Χωριό. Τους αγώνες θα καλύψουν 2000 εκπρόσωποι Μ.Μ.Ε. με τη βοήθεια 1000 τεχνικών αθλημάτων και 10.000 εθελοντών.

Τη διοργάνωση των αγώνων έχει αναλάβει η Παραολυμπιακή Επιτροπή η οποία είναι το συντονιστικό όργανο όλων των φορέων που καλλιεργούν τα Παραολυμπιακά Αθλήματα. Στην Παραολυμπιακή Οργανωτική Επιτροπή συμμετέχουν εκπρόσωποι του Παραολυμπιακού Κινήματος, του Υπουργείου Αθλητισμού, του Υπουργείου Υγείας, του Δήμου Αθηναίων καθώς και της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων. (Σταυριανόπουλος Σπύρος Ισοτιμία τεύχ. 36 σελ 35 2000)

Οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της Παραολυμπιακής Επιτροπής είναι:

- Η εκπροσώπηση της χώρας τόσο στους Παραολυμπιακούς Αγώνες, όσο και στις λοιπές εκδηλώσεις της I.P.C.
- Η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους τους αθλητές όλων των αναπηριών.
- Η ενημέρωση των ενδιαφερομένων για τις τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο του αθλητισμού αναπήρων.
- Η συνεργασία με την Ολυμπιακή Επιτροπή και τις λοιπές αθλητικές ομοσπονδίες μη αναπήρων.
- Το πρόγραμμα προετοιμασίας της Παραολυμπιακής Αποστολής.
- Η συνεργασία με χορηγούς που προωθούν τα ιδεώδη του Παραολυμπιακού κινήματος. Η οργάνωση ελέγχων για χρήση απαγορευμένων ουσιών από αθλητές με αναπηρία.
- Η δημιουργία επιτροπών που έχουν την ευθύνη κατάταξης των αθλητών σε κλάσεις ανάλογα με το βαθμό αναπηρίας.

- Η επιλογή αθλητών για να συμμετέχουν σε διοργανώσεις της IPC στο εξωτερικό.
- Η τήρηση αρχείου αποτελεσμάτων αθλητών με αναπηρίες.
- Η εκπαίδευση προπονητών και άλλων στελεχών.

Η Π.Ο.Ε. γενικώς συγκροτείται ύστερα από σχετικό συμβόλαιο που υπογράφει με τη Διεθνή Παραολυμπιακή Επιτροπή (IPC) πέντε χρόνια πριν την έναρξη των αγώνων. Ωστόσο, στην Ελλάδα το αντίστοιχο συμβόλαιο υπογράφηκε μόλις το 2001. Γι' αυτό και εκφράζονται φόβοι για την επιτυχή διοργάνωση των αγώνων και για την επιτυχή διεκπεραίωση των αρμοδιοτήτων της.

Ουσιαστικά η ΠΟΕ έχει τις εξής αρμοδιότητες:

- **Υπογραφή του συμβολαίου με τη Διεθνή Παραολυμπιακή Επιτροπή.** Στην Ελλάδα το συμβόλαιο για τη διοργάνωση των Παραολυμπιακών Αγώνων υπογράφηκε στις 5 Απριλίου 2001 μεταξύ της προέδρου της οργανωτικής επιτροπής, Γιάννας Αγγελοπούλου-Δασκαλάκη και του Προέδρου της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής Dr Robert Steadward. Από τότε έγινε τυπικά η ανάθεση της διεξαγωγής των αγώνων στη χώρα μας.
- **Οργάνωση και διεξαγωγή των Παραολυμπιακών Αγώνων 2004.** Το συντονισμό του όλου εγχειρήματος έχει η Διεύθυνση Παραολυμπιακών Αγώνων. Ενώ κάθε Γενική Διεύθυνση και Διεύθυνση της εταιρείας κατάλληλα στελεχωμένη θα καλύπτει όλες της Παραολυμπιακές δραστηριότητες. Η έναρξη των αγώνων θα γίνει στις 17 Σεπτεμβρίου 2004 και θα τελειώσουν στις 28 Σεπτεμβρίου 2004. Τότε η Αθήνα θα φιλοξενεί στο Παραολυμπιακό Χωριό 4.000 Αθλητές από 130 χώρες (Athens 2004 Two years to go until the Paralympic Games 2002). Οι θερινοί ολυμπιακοί αγώνες θα περιλαμβάνουν 18 αθλήματα τα οποία είναι : Στίβος, Τοξοβολία, Μπότσια, Ποδηλασία, Ιππασία, Ποδόσφαιρο, Τζούντο, Άρση Βαρών, Ιστιοπλοΐα, Σκοποβολή, Κολύμβηση, Επιτραπέζια Αντισφαίριση, Ξιφασκία Γκολμπόλ για αθλητές με πρόβλημα όρασης, καλαθοσφαίριση.
- **Οργάνωση διαμονής, διατροφής και μετακίνησης αθλητών, συνοδών και κριτών των Παραολυμπιακών Αγώνων 2004.** Εκτός από τους 4000 αθλητές θα έρθουν ακόμη 2000 επίσημοι συνοδοί, οι οποίοι θα φιλοξενηθούν στο Ολυμπιακό χωριό που θα μετονομαστεί σε Παραολυμπιακό συνολικά οι φιλοξενούμενοι θα

είναι περίπου 24.500 άτομα, τα οποία θα έρθουν με τις εξής ιδιότητες.

Αθλητές	4000
Συνοδοί	2000
Δημοσιογράφοι	2000
Τεχνικοί Αθλημάτων	10000
Μέλη της Παραολυμπιακής Οικογένειας	2500
ΣΥΝΟΛΟ	24500

Πηγή: ΟΕΟΑ «ΑΘΗΝΑ 2004»

- **Ανεύρεση οικονομικών πόρων για τη λειτουργία της ΠΟΕ 2004.**
Ο προϋπολογισμός των Παραολυμπιακών στο Sydney ήταν 160 εκατομμύρια δολάρια Αυστραλίας, περίπου 105 εκ. ευρώ. Στην Αθήνα, αναμένεται να είναι περίπου 130 εκ, δολάρια Αμερικής, περίπου 141 εκ. ευρώ. Η ελληνική Κυβέρνηση συμμετέχει στη χρηματοδότηση με 53 εκ. ευρώ. Επίσης επωμίζεται το οικονομικό βάρος, που θα είχε επιμεριστεί στους ίδιους τους αθλητές, προκειμένου να καταβάλλουν τα τέλη συμμετοχής τους. Για πρώτη φορά στους Παραολυμπιακούς αγώνες οι συμμετέχοντες αθλητές Δε θα καταβάλλουν το ποσό που αντιστοιχεί στο δικαίωμα συμμετοχής. (Κωστάρης Σάκης Ισοτιμία αρ. φ. 42 2001).
- **Προβολή του Παραολυμπιακού Κινήματος και των Αθλητών με Αναπηρίες.**

Οι φιλοξενούμενοι προβλέπεται ότι θα διαμένουν εκτός από το Ολυμπιακό χωριό, σε ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια, σε Αθήνα, Αττική και γειτονικούς Νομούς της χώρας. Μερικοί επίσημοι θα φιλοξενηθούν και σε κρουαζιερόπλοια (Σ.Σ. Ισοτιμία αρ. φ. 48 2002 σελ. 34)

Έχουν απομείνει λιγότερο από δύο χρόνια πριν την έναρξη των Παραολυμπιακών Αγώνων και υπολείπεται ακόμη πολύ δουλειά και μακρύς αγώνας μέχρι να εξασφαλιστεί μία επιτυχημένη διοργάνωση και η Αθήνα να οργανώσει τους καλύτερους Παραολυμπιακούς αγώνες και να εμπνεύσει όλους τους πολίτες από το πάθος και την αποφασιστικότητα των Αθλητών με αναπηρία, οι οποίοι θα προσπαθήσουν σε αυτή τη κορυφαία Αθλητική διοργάνωση να επιτύχουν την καλύτερη επίδοσή τους.

Η Παραολυμπιακή επιτροπή πρέπει να λάβει ιδιαίτερη μέριμνα και για την ομαλή πρόσβαση των αναπήρων. Συγκεκριμένα, πρέπει να φροντίσει για τη διαμόρφωση των σημείων αποβίβασης και επιβίβασης των μέσων μαζικής μεταφοράς, για την κατάλληλη διαμόρφωση των σημείων αποβίβασης και επιβίβασης των μέσων μαζικής μεταφοράς, για τη διαμόρφωση θέσεων στάθμευσης σε ποσοστό 5% του συνόλου για οχήματα αναπήρων. Όλες οι εισοδοί των εγκαταστάσεων πρέπει να είναι προσβάσιμες. Στις αθλητικές εγκαταστάσεις, πρέπει να προβλέπονται ειδικές θέσεις για χρήση αναπηρικών αμαξιδίων με την κατάλληλη σήμανση, ενώ πρέπει να εξασφαλιστεί και η προσβασιμότητα σε όλα τα προβλεπόμενα δωμάτια. (Ορίζοντας των Παραπληγικών τεύχ. 5 2001).

4.6 Η Ελληνική Παραολυμπιακή Ομάδα και οι επιτυχίες της

Η ιστορία του Ελληνικού Αθλητικού κινήματος ατόμων με αναπηρίες ξεκινάει με την ίδρυση του πρώτου αθλητικού σωματείου αθλητών με αναπηρίες το 1981. Το 1983 ξεκινούν συγκροτημένα προγράμματα ειδικού αθλητισμού ενώ από το 1986 τα Πανελλήνια πρωταθλήματα αποτελούν κορυφαίο αθλητικό θεσμό, η ανάπτυξη και το επίπεδο των αθλητικών διοργανώσεων στην Ελλάδα, αποτελούν δείγμα σταδιακής εξέλιξης του αθλητικού κινήματος των ατόμων με αναπηρίες.

Η δημιουργία ισχυρής παραολυμπιακής ομάδας αποτελεί το σημαντικότερο στόχο και θα συμβάλει στην επιτυχή διοργάνωση των παραολυμπιακών αγώνων του 2004. Στοιχείο καθοριστικό για την αποτελεσματικότερη προώθηση στο ευρύ κοινό των παραολυμπιακών αγώνων αποτελεί η εκπροσώπηση και συμμετοχή των Ελλήνων αθλητών και ομάδων σε όλα τα παραολυμπιακά αθλήματα.

Οι έλληνες αθλητές που θα λάβουν μέρος στους αγώνες θα προσελκύσουν τους φίλαθλους να συμμετέχουν, τους πολίτες να γίνουν εθελοντές και την ελληνική κοινωνία να γίνει περισσότερο «ανοικτή» στη διαδικασία ένταξης των ατόμων με αναπηρίες, διασφαλίζοντας ίσες ευκαιρίες, ίσα δικαιώματα, ίσες υποχρεώσεις.

Από τους Παραολυμπιακούς Αγώνες του 1988 στη Σεούλ μέχρι σήμερα, η Ελλάδα, συμμετέχει επίσημα σε όλους τους Παραολυμπιακούς Αγώνες ενώ από το 1976 έλληνες αθλητές συμμετείχαν με ατομική πρωτοβουλία. Η πιο επιτυχημένη παρουσία των ελλήνων αθλητών με αναπηρία πραγματοποιήθηκε στους Παραολυμπιακούς Αγώνες του Σίδνεϋ με την κατάκτηση 11 συνολικά μεταλλίων (4 χρυσά- 4 αργυρά- 3 χάλκινα).

Οι διακρίσεις τους αποδεικνύουν τα σημαντικά βήματα ανάπτυξης. Η συμμετοχή της Ελλάδας στους τελευταίους 4 Παραολυμπιακούς αγώνες μπορεί να διατυπωθεί συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα:

Έτος	Πόλη	Κατάταξη	Χρυσά	Ασημένια	Χάλκινα	Σύνολο
1988	Σεούλ	43	0	1	3	4
1992	Βαρκελώνη	45	0	2	1	3
1996	Ατλάντα	46	1	1	3	5
2000	Σίδνεϋ	33	4	4	3	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Η κοινωνική επανένταξη- αποκατάσταση στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής και πρόνοιας, αναφέρεται στην προσπάθεια της επανένταξης, όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού μειονεκτούντων σωματικά και πνευματικά ατόμων μιας χώρας, στη θέση που δικαιούνται μέσα στην κοινωνία και που είναι ικανοί να καταλάβουν, ανάλογα με τις σωματικές, πνευματικές και επαγγελματικές ικανότητες που διαθέτουν (Κουκλόγιαννου- Δορζιώτου Εσ. 1990).

Η κοινωνική αποκατάσταση ωστόσο θα πρέπει να διέπεται από μία φιλοσοφία που να στηρίζεται πάνω στις ανθρώπινες αξίες, στην αξιοπρέπεια και τις ανθρώπινες ανάγκες. Ειδικότερα, πρέπει να στηρίζεται στην αντίληψη ότι όλα τα άτομα είναι συνάνθρωποι, χρήσιμοι και ισότιμοι στην κοινωνία. Η κοινωνική αποκατάσταση εξάλλου, αναφέρεται στη στάση της κοινωνίας και οι προσπάθειές της επικεντρώνονται στο να ελαττώσουν τις προκαταλήψεις και ίσως κάποιο φόβο, με την πληροφόρηση. Προς αυτή την κατεύθυνση, υπάρχουν σημαντικές δυσκολίες. Είναι γνωστό ότι σήμερα, η αξία του ανθρώπου μετριέται με την παραγωγικότητά του. Επίσης, το ίδιο το άτομο έχει μια αρνητική εικόνα του εαυτού του. Και μαζί με την κοινωνία ετικετοποιεί την αναπηρία του (Παπαϊωάννου Καλ. «Κοινωνική Εργασία» τεύχ 13 σελ 9 1989).

Η αναπηρία αποτελεί και κοινωνικό πρόβλημα οι διάφορες κοινωνικές προκαταλήψεις, οι δεισιδαιμονίες, η αμάθεια και η ημιμάθεια, έχουν σαν αποτέλεσμα να μην γνωρίζουν οι άνθρωποι για την αναπηρία ως ένα κοινωνικό πρόβλημα (Ζβεντίδης Αγ. – Ζαφειρίου Κατ. Πτυχιακή Εργασία 1992)

Η στάση της κοινωνίας αποτελεί τον σημαντικότερο ίσως παράγοντα της κοινωνικής αποκατάστασης. Παλαιότερα τα άτομα με ειδικές ανάγκες εντάσσονταν αυτών που είναι ευάλωτοι και υποφέρουν. Συγκαταλέγονταν δηλαδή με τους ασθενείς, τους φτωχούς, τους αποκλίνοντες, τους αναξιοπαθόντες και πολλές άλλες κατηγορίες ατόμων. Παραδοσιακά, οι δυτικές κοινωνίες αναγνώριζαν τη δυσάρεστη θέση που βρίσκονταν όλοι αυτοί κι τα θεωρούσαν απλώς άτυχα άτομα. Αυτό σημαίνει ότι δεν ήταν δυνατόν να αποδοθούν σε κανέναν ευθύνες

για την τραγική κατάστασή τους, είτε χειρότερα, επικρατούσε η άποψη ότι εκτίουν κάποια ποινή που επιβλήθηκε από ένα φυσικό, κοινωνικό, ή υπερβατικό αλλά αναγκαστικά αδιαμφισβήτητο σύστημα δικαιοσύνης. (Παιονίδης, Α. Φιλήμων 1993)

Σήμερα, υπάρχουν προκαταλήψεις «κανονικών» προς τα ειδικά άτομα. Τα ειδικά άτομα ανάλογα με το είδος και τη σοβαρότητα του προβλήματος, αντιμετωπίζονται από τους «υγιείς» με διάφορους τρόπους. Άλλοι τα αντιμετωπίζουν με φόβο ή αποστροφή. Συμβουλεύουν μάλιστα και τα παιδιά τους να κάνουν το ίδιο. Μερικοί τους βλέπουν σαν «εξωπραγματικά όντα» άξια προς παρατήρηση. Άλλοι τους εμπαίζουν και τους ειρωνεύονται και κάποιοι τους αντιμετωπίζουν με οίκτο και δείχνουν το ενδιαφέρον τους με ελεημοσύνη ή έκφραση συμπάθειας προς τα ίδια και τις οικογένειές τους. Εξάλλου η νοοτροπία της σύγχρονης κοινωνίας σ που μετράει την αξία του ατόμου ανάλογα με το πόσο συμβάλει στη διαδικασία της παραγωγή, είχε σαν συνέπεια τον αποκλεισμό του ειδικού ατόμου από την ένταξή του σε κάθε μορφής παραγωγική διαδικασία, για την εξασφάλιση των βιοτικών του αναγκών. Όποιος έχει την ικανότητα να εργαστεί και να παράγει γίνεται αποδεκτός. Εκείνος που δεν έχει αυτή την ικανότητα μένει στο περιθώριο. (Ζβεντιδής Αγ. – Ζαφειρίου Κατ. Πτυχιακή Εργασία 1992)

Αυτή ακριβώς η συμπεριφορά στις μέρες μας κυριαρχείται από στοιχεία κοινωνικού και αισθητικού ρατσισμού. Η στάση της κοινωνίας απέναντι στα ειδικά άτομα, καθορίζει και τη στάση του ατόμου στην κοινωνία η συμμετοχή τους σε κοινωνικές ενέργειες φανερώνει την προσπάθεια του ανάπηρου, την επιμονή και υπομονή του, την καρτερία του πρέπει να δείχνει για να συμμετέχει σε κοινωνικές δράσεις. Στα πρόσωπα των υγιών μελετά την ψυχική τους αγωνία και νευρικότητα, το φόβο τους, το στρες τους. Έτσι κυριαρχούνται από συναισθήματα ανασφάλειας που τους αποδυναμώνει κάθε έννοια ανεξαρτησίας και αυτοπροσδιορισμού ως αυτοδύναμων ατόμων. Τα αισθήματα μειωμένης αξίας και μίσους, αναπόφευκτα δημιουργούνται μέσα τους, επηρεάζουν τις σχέσεις τους με την κοινωνία. Μερικές φορές τα άτομα χάνουν την ταυτότητά τους και κρύβονται από την κοινωνία. Άλλοτε, μαθαίνουν να ζουν με την αντίληψη που έχει ο κόσμος γι' αυτούς.

Αποτέλεσμα της παραπάνω αντιμετώπισης είναι ότι μετατρέπονται σε όλους τους τομείς εξαρτημένοι από τους υγιείς καθώς αυτοί πρέπει να τους φροντίζουν, να τους βοηθούν και να τους εξυπηρετούν. Αυτή η αντιμετώπιση έχει ως αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται κάθε θέλησή τους που αργότερα γίνεται μεγάλο εμπόδιο στη ζωή τους.

Αξιοσημείωτο ότι δυσκολίες παρουσιάζονται και στην επικοινωνία μεταξύ των ειδικών ατόμων. Εκεί παρατηρείται η δημιουργία ιεραρχίας ανάλογα με το βαθμό και την ποιότητα της αναπηρίας τους. Όσοι κατεβαίνουν σε χαμηλότερες βαθμίδες στην ιεραρχία αυτοί υφίστανται διακρίσεις. Επίσης η έλλειψη εμπιστοσύνης, επικοινωνίας, καχυποψίας και εκδήλωση επιθετικότητας, είναι αποτέλεσμα της μη διδαχής στο να επικοινωνούν. (Σταμάτης Σωτ. 1987)

Η κατάσταση που προαναφέρθηκε, κάνει πολύ δύσκολο το έργο της κοινωνική αποκατάστασης στην επανένταξη του ατόμου στο κοινωνικό του περιβάλλον, στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη φυσική, ψυχική, μορφωτική, επαγγελματική του απόδοση στο χώρο του. Η προσπάθεια αυτή, γίνεται ακόμη πιο δύσκολη, γιατί σήμερα η αξία του ανθρώπου μετριέται με την παραγωγικότητά του αφενός, αφετέρου γιατί το ίδιο το άτομο έχει μία αρνητική εικόνα του «εαυτού του», και τέλος γιατί και τα δύο μέρη ετικετοποιούν την αναπηρία, με αποτέλεσμα να αναφερόμαστε στον ανάπηρο τάδε και όχι στον τάδε που π.χ. είναι καλός φίλος, ή συνεργάτης κ.λ.π. και τυχαίνει να είναι ανάπηρος (Παπαϊωάννου Καλ. «Κοινωνική Εργασία» τεύχ 13 σελ 11 1989).

Μία τάση εναντίον της ετικετοποίησης ξεκίνησε από τη δεκαετία του '70 σε χώρες που ήδη εφάρμοζαν στην πράξη την «αρχή της ενσωμάτωσης» πολλοί υποστηρικτές τους κινήματος της «αντικετοποίησης» με τις έρευνές τους απέδειξαν ότι τα παιδιά που προέρχονταν από εθνικές μειονότητες και οικογένειες χαμηλών κοινωνικοοικονομικών τάξεων, πολύ πιο εύκολα αποπέμπονταν σε τάξεις ελαφρά νοητικά καθυστερημένων παιδιών από ότι τα παιδιά των μεσαίων ή ανώτερων τάξεων. Υποστήριζαν επίσης ότι η ετικέτα εκλαμβάνεται σαν μια ιδιότητα που προσδιορίζει την προσωπικότητα του ατόμου. Παρόμοια θέση πήραν και άλλοι ερευνητές καθώς και μία ομάδα κοινωνιολόγων και ψυχολόγων με οικολογική κατεύθυνση οι οποίοι υποστήριζαν ότι η «αναπηρία» δημιουργείται από τις επικρατούσες κοινωνικές δομές. (Γκουτζιαμάνη-Σωτηριάδη Κων/ιά 1990.)

Όπως είναι κατανοητό, η αναπηρία και η ετικετοποίηση φέρνει αναταραχή στις κοινωνικές σχέσεις του ατόμου. Τόσο μέσα στην οικογένειά του, όσο και στην κοινότητα που ζει. Αυτό συμβαίνει, διότι στις περισσότερες περιπτώσεις αναπηρίας εμποδίζεται η κανονική συμμετοχή του ανάπηρου στην οικογενειακή και κοινωνική ζωή με συνέπεια τις περισσότερες φορές, την ανατροπή του προγραμματισμού

της μελλοντικής του ζωής και της οικονομικής τους κατάσταση. (Κουκλόγιαννου- Δορζιώτου Εσ. 1990).

Η κοινωνική αποκατάσταση των ατόμων αυτών είναι επιβεβλημένη. Για να είναι επιτυχής ωστόσο, απαιτεί ειδικά προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας, εκπαίδευσης και επαγγελματικής ένταξης. Η υλοποίησή τους, απαιτεί υψηλά κονδύλια, τα οποία τα οικονομικά ασθενέστερα κράτη δεν έχουν τη δυνατότητα να διαθέσουν. Επιπλέον απαιτεί συνεργασία μεταξύ των βασικών κοινωνικών θεσμών ενός κράτους καθώς ενιαία διεθνή πολιτική από όλα τα κράτη που θα στηρίζεται σε ανάλογο νομοθετικό πλαίσιο.

Η κοινωνική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν εξαρτάται μόνο από την ικανότητά τους για προσαρμογή αλλά και από το επίπεδο ευαισθητοποίησης της κοινωνίας πάνω στα προβλήματά τους. Η ευαισθητοποιημένη κοινωνία τα αποδέχεται ως μέλη της και τα αντιμετωπίζει σαν προσωπικότητες με ανάγκες που πρέπει να ικανοποιηθούν και με αναφαίρετα δικαιώματα. Ο κάθε πολίτης δεν αποφεύγει την συνύπαρξή του με αυτά και δέχεται τα μέτρα που παίρνονται για την κατάστασή τους. Ο γονιός δέχεται τη συμφοίτηση του παιδιού του με το προβληματικό, στον ίδιο σχολικό χώρο. Ο εργοδότης προσλαμβάνει στη δουλειά του τον ανάπηρο, έστω και αν δεν αποδίδει όπως ο «φυσιολογικός» εργάτης και δέχεται να προσαρμόσει το χώρο και τα μηχανήματα για να μπορέσει να απασχοληθεί και αυτός. Ο κάθε εργαζόμενος δέχεται το ειδικό άτομο για συνεργάτη του και το βοηθά να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες. Ο αρμόδιος κρατικός φορέας ασχολείται περισσότερο με τις ανάγκες του και προσπαθεί να τις ικανοποιήσει. Γενικά η ευαισθητοποίηση έχει ως αποτέλεσμα την ενεργοποίηση μεμονωμένων ατόμων, συλλόγων, οργανισμών και κρατικών φορέων οι οποίοι θα θελήσουν να βοηθήσουν στην αποκατάσταση των ειδικών ατόμων (Σταμάτης Σωτ. 1987).

Πέρα από τις μεμονωμένες ομάδες και συλλόγους πρέπει όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι η αποκατάσταση μας αφορά όλους και η πολιτική της κοινωνίας πρέπει να χαρακτηρίζεται από ίσες ευκαιρίες και δικαιώματα, δηλαδή συστηματική συνεργασία πολιτείας, ιδιωτικών φορέων, συλλογικών οργάνων, αναπήρων ή συγγενών τους, ειδικών επαγγελματιών και εθελοντών. (Παπαϊωάννου Καλ. «Κοινωνική Εργασία» τεύχ 13 σελ 8 1989).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ.

6.1 Το νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα – και κοινωνικά δικαιώματα των Α.Μ.Ε.Α

Σε μία οργανωμένη κοινωνία, το Κράτος είναι ο κύριος θεσμός που φροντίζει για τη διασφάλιση των κοινωνικών και ατομικών δικαιωμάτων των πολιτών. Φροντίζει δηλαδή για την πλήρη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου στηριζόμενο στο σύνολο των κοινωνικών δικαιωμάτων θεσπίζοντας ανάλογους νόμους. Πριν γίνει αναφορά στο νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει στην Ελλάδα σχετικά με τα άτομα με ειδικά ανάγκες, σκόπιμο είναι να αναφερθούμε στα Κοινωνικά Δικαιώματα των Ελλήνων Πολιτών.

Κατά το Ελληνικό Σύνταγμα ταξινομούνται σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες, όπου κάθε μία από αυτές παριστάνει ένα σύνολο μερικότερων κοινωνικών δικαιωμάτων.

- ◆ Το δικαίωμα για εργασία.
- ◆ Το δικαίωμα για κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη της προσωπικότητας.
- ◆ Το δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση-κοινωνική ασφάλεια και για απόκτηση κατοικίας.
- ◆ Το για προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Τα κοινωνικά δικαιώματα δημιουργήθηκαν από την αδήριτη ανάγκη να μεταβληθούν σε ουσιαστικά τα ατομικά δικαιώματα του ανθρώπου, δηλαδή η ελευθερία, η ισότητα, ο σεβασμός και η προστασία της ανθρώπινης αξίας. Με άλλα λόγια, το Κράτος αλλά και οι κοινωνικοί οργανισμοί καλούνται να δημιουργήσουν τις έμπρακτες προϋποθέσεις, και να θεμελιώσουν κοινωνικές παροχές, οι οποίες είναι απαραίτητες, ώστε οι πολίτες να κατέχουν τα ατομικά δικαιώματα όχι μόνο θεωρητικά αλλά και ουσιαστικά, δηλαδή να μπορούν να τα ασκούν. (Βάγια Χριστίνα «Κοινωνική Εργασία» τεύχη. 34 1994 σελ. 78)

Αντίστοιχα, στον ελληνικό χώρο το Σύνταγμα του 1975 κηρύσσει το σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου τονίζει ιδιαίτερα τη φροντίδα της Πολιτείας για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες και κατοχυρώνει

το δικαίωμά τους στη μόρφωση και στην επαγγελματική και κοινωνική ένταξη. (Ζβεντιδής Αγ. – Ζαφειρίου Κατ. Πτυχιακή Εργασία 1992)

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τη θεραπεία-αγωγή-φροντίδα, το άρθρο 21 παράγραφος 2 και 3 του Συντάγματος αναφέρει:

Παρ. 2 : Πολύτεκνες οικογένειες, ανάπηροι πολέμου και ειρηνικής περιόδου, θύματα πολέμου, χήρες και ορφανά εκείνων που έπεσαν στον πόλεμο, καθώς και όσοι πάσχουν από ανίατη, σωματική νόσο έχουν δικαίωμα ειδικής φροντίδας από το Κράτος

Παρ. 3: Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη απόρων.

Μελετώντας κανείς τη Νομοθεσία που ισχύει για μια μεγάλη περίοδο σε μια χώρα και αφορά τη ζωή και την εξέλιξη μιας κοινωνικής ομάδας, όπως είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες, μπορεί να διακριβώσει, σε ποιο επίπεδο κάθε φορά βρίσκεται, όχι μόνο το ενδιαφέρον, αλλά και ο προσανατολισμός μιας πολιτικής, καθώς και οι επιδιωκόμενοι, με αυτή την πολιτική.

Η Νομοθεσία στην Ελλάδα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες μπορεί να χωριστεί στις περιόδους, από το 1951-1981 και από το 1981 μέχρι σήμερα.

i. 1951-1981

η περίοδος αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί σαν την πρώτη περίοδο νομοθετικών και θεσμικών παρεμβάσεων. Οι θεσμικές και νομοθετικές παρεμβάσεις της πρώτης περιόδου είναι λίγες, εκφράζουν δε ένα διστακτικότατο βήμα για ανάληψη από μεριάς του Κράτους, υποχρεώσεων και ευθυνών. Είναι μία εποχή, όπου το οργανωμένο Κράτος δεν μπορεί να συνειδητοποιήσει ότι έχει συγκεκριμένες υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διακηρύξεις των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε., το 1948. Και από τις νέες αντιλήψεις του Κράτους Πρόνοιας, που κυριαρχούν στη μεταπολεμική Ευρώπη (Π. Κουρουμπλής 1997)

Ο πρώτος Νόμος που ψηφίζεται είναι ο 904/51 επί κυβερνήσεων Ν. Πλαστήρα ο οποίος αφορά την εκπαίδευση των τυφλών και την επιδοματική πολιτική. Ο Νόμος αυτός, έξω από κάποιες λεκτικές αναφορές, δεν υποχρέωνε την Ελληνική Πολιτεία σε συγκεκριμένη ανάληψη ευθυνών. Ο Νόμος αυτός εν μέρει με μια μορφή επιδοματικής

πολιτικής, έτυχε εφαρμογής μετά από 15 χρόνια, δηλαδή το 1965, επί Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου. Το 1951 επίσης, με σχετικό διάταγμα, παρέχεται η δυνατότητα στους τυφλούς να μπορούν να φοιτούν στα κοινά γυμνάσια και λύκεια.

Το 1979, καταργείται η υποχρέωση ορισμένων κατηγοριών ατόμων με ειδικές ανάγκες να δίνουν εξετάσεις για την εισαγωγή τους στα Πανεπιστήμια.

Το 1977, ψηφίζεται ο Νόμος 963/79 με τον οποίο τα ανάπηρα άτομα δεν μπορούν να είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Είναι ένα Νομοθέτημα χωρίς ουσιαστικά καμία πνοή και προοπτική, χωρίς και πάλι να θεσμοθετεί υποχρεώσεις του Κράτους και χωρίς να καταργεί νομοθετημένες αναχρονιστικές αντιλήψεις, όπως εκείνη που εμπεριέχεται στον δημοσιονομικό Κώδικα, που απαιτούσε την ύπαρξη αρτιμέλειας προκειμένου να διοριστεί κανείς στο Δημόσιο (Π. Κουρουμπλής 1997)

ii. 1981 έως σήμερα

Τον Ιανουάριο του 1981 ψηφίζεται ο Νόμος 1143/81 που για πρώτη φορά αναγνώριζε την ευθύνη εκπαίδευσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, εμπεριέχοντας ωστόσο αναχρονιστικές ορολογίες του τύπου «τα αποκλίνοντα εκ του φυσιολογικού άτομα».

Το 1982 ψηφίζεται ο Νόμος 1302/82 άρθρο 23 με τον οποίο υποχρεώνεται, για πρώτη φορά, η Πολιτεία να προσλαμβάνει ανάπηρους, σε ποσοστό 5% σε όλους τους διαγωνισμούς.

Το 1986 ψηφίζεται ο Νόμος 1836/88 με τον οποίο θεσμοθετείτε ο τομέας των Προστατευμένων Εργαστηρίων και αφορά τα άτομα που δεν μπορούν να μπουν και να ανταγωνιστούν τις απαιτήσεις της ελεύθερης αγοράς εργασίας. Στον ίδιο Νόμο συνιστάται και το Εθνικό Συμβούλιο Αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, με τη συμμετοχή των αιρετών αντιπροσώπων των φορέων και των γονιών τους.

Παράλληλα με τους παραπάνω νόμους, εκδίδονται αποφάσεις από Οργανισμούς, όπως ο Ο.Α.Ε.Δ., για την εργονομική διεύθυνση χώρων εργασίας, όπου έπρεπε να προσεγγίσει ένα αναπηρικό αμαξίδιο. Το 1985 ψηφίζεται ο Νόμος 1579/85, ο γνωστός Γ.Ο.Κ. ο οποίος θέτει, για πρώτη φορά, τις βάσεις ενός πλαισίου προσπελασιμότητας, προκειμένου να μπορούν οι κινητικά ιδιαίτερα ανάπηροι, να προσεγγίζουν τους χώρους επιλογής τους.

Την ίδια χρονιά, ψηφίστηκε ο Νόμος 1566/85 που αφορούσε τη δομή και την οργάνωση της στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης. Τα άρθρα 32-36 του Νόμου αυτού, αναφέρονται στην υποχρέωση της Πολιτείας για την ανάπτυξη της ειδικής αγωγής και την προσφορά υπηρεσιών και μέσων, ώστε το άτομο με ειδικές ανάγκες να μπορεί να εκπαιδεύεται και να αναπτύσσει τις δημιουργικές του ικανότητες και δυνατότητες.

6.2 Τα ισχύοντα μέτρα προστασίας ατόμων με ειδικές ανάγκες στη χώρα μας.

Η Πολιτεία σήμερα, στα πλαίσια των οικονομικών της δυνατοτήτων, προσφέρει στους ανάπηρους διάφορες παροχές και κάνει διευκολύνσεις για καλύτερη ποιότητα ζωής και κοινωνική επανένταξη (Κουκλόγιαννου Δορζιώτου Ες. 1990).

1. Επιδόματα –παροχές

α). Με το Ν. 1140/80 χορηγείται ειδικό επίδομα στους παραπληγικούς και τετραπληγικούς, που ζουν εκτός ιδρυμάτων. Όσοι μένουν σε ιδρύματα, παίρνουν τι 1/3 του επιδόματος. Όσοι μένουν στα ΚΕΑ, καθώς και όσοι εργάζονται παίρνουν το μισό.

β). Χορηγείται πλήρης σύνταξη στους παραπληγικούς και τετραπληγικούς, που εργάζονται στον δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα και είναι ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ, έπειτα από 20 χρόνια υπηρεσίας.

γ). Χορηγούνται, κατά προτεραιότητα, στεγαστικά δάνεια.

δ). Χορηγούνται δωρεάν αναπηρικά αμαξίδια και τεχνητά μέλη από το ΙΚΑ.

ε). Ο Ο.Α.Ε.Δ. επιδοτεί, για ένα χρόνο, τους εργοδότες που προσλαμβάνουν στις επιχειρήσεις τους αναπήρους και συμμετέχει με ένα ποσό ανάλογο στη διαμόρφωση ενός κατάλληλου χώρου, όπου εργάζονται οι ανάπηροι. Επίσης στηρίζει με προγράμματά του, τη μερική απασχόληση, τριετούς διάρκειας με υποχρέωση του εργοδότη να απασχολήσει το άτομο άλλος 12 μήνες χωρίς επιχορήγηση.

2. Επαγγελματική Απασχόληση

Με το Ν.1648/86 που αντικατέστησε το Ν. 963/79 και διάφορες άλλες διατάξεις έγιναν οι εξής συμπληρωματικές ενέργειες.

α). Καθιερώνονται ευνοϊκότερες ρυθμίσεις για την απασχόληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέας (π.χ. προσλήψεις τυφλών στο δημόσιο σε ποσοστό 100% για κενές θέσεις τηλεφωνητών, προσλήψεις ατόμων με ειδικές ανάγκες, σε ποσοστό 5% επί των θέσεων των υπαλλήλων και 20% επί των θέσεων του βοηθητικού προσωπικού).

3. Φοροαπαλλαγές

α). Δικαιούνται αδασμολόγητα αυτοκίνητα, μέχρι 1650 κυβ. εκ. ανάπηροι πάνω από 4 έτη με αναπηρία 67% και άνω και μέχρι 2000 κυβ. εκ. παραπληγικοί και τετραπληγικοί (Ν. 1731/87). Επίσης, με το Ν. 1798/88 επεκτάθηκε η εισαγωγή αδασμολόγητων αυτοκινήτων και σε άτομα με ελαφρύτερες αναπηρίες, καθώς και στους τυφλούς.

4. Μετακινήσεις αναπήρων.

α). Δικαιούνται μισό εισιτήριο, παραπληγικοί και τετραπληγικοί, που ταξιδεύουν με την Ολυμπιακή αεροπορία στις γραμμές του εξωτερικού.

β). Μισό επίσης εισιτήριο, δικαιούνται οι παραπληγικοί και τετραπληγικοί, που ταξιδεύουν με πλοίο και μισό για τα αυτοκίνητά τους.

γ). Μισό εισιτήριο πληρώνουν και ανάπηροι άλλων κατηγοριών, στις αστικές μόνο συγκοινωνίες.

5 Κοινωνικός τουρισμός

Με μικρή οικονομική συμμετοχή, παρέχεται η δυνατότητα κοινωνικού τουρισμού σε ξενοδοχεία του Ε.Ο.Τ. και σε άλλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα, καθώς επίσης και η ελεύθερη είσοδος στις πλαζ του Ε.Ο.Τ.

6 Εκπαίδευση – Αθλητισμός.

α). Με το Ν. 1566/85 η Πολιτεία, μέσω του Υπουργείου Παιδείας, αναλαμβάνει την ειδική αγωγή και επαγγελματική εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

β). Δίνεται η ευκαιρία, σε άτομα με ειδικές ανάγκες να παρακολουθούν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης του Ο.Α.Ε.Δ. Το ποσοστό των ατόμων με ειδικές ανάγκες ανέρχεται σε 10% επί του συνόλου των εκπαιδευομένων.

γ). Στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού υπάρχει Γραφείο Ειδικού Αθλητισμού και τα Τ.Ε.Φ.Α. δίνουν, στο τέταρτο έτος ειδική εκπαίδευση σε φοιτητές που θέλουν ν' ασχοληθούν με τον ειδικό αθλητισμό.

6.3 Το διεθνές κ' ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

◆ Η δράση του Ο.Η.Ε.

Τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες αποτέλεσαν ζήτημα που απορρόφησε πολύ την προσοχή του Ο.Η.Ε. και άλλων διεθνών οργανώσεων για μεγάλο χρονικό διάστημα. (ΟΗΕ 1994).

Το 1950 εκδόθηκε η υπ' αριθ. 309 Ε (Χ1) απόφαση για την κοινωνική αποκατάσταση των φυσικά αναπήρων. (Βάρδιας Δ.1994)

Το ανθρώπινο δικαίωμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες να ζήσουν όπως όλοι και το χρέος του κοινωνικού σώματος απέναντι του κατοχυρώνεται με σαφήνεια στη «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού» που συνέταξε η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. στις 20 Νοεμβρίου 1959. Στο άρθρο αυτό αναφέρεται:

«Στο σωματικά, νοητικά ή κοινωνικά μειονεκτικό παιδί, θα παρέχεται, ανάλογα με τις ανάγκες της ιδιαίτερης καταστάσεώς του, εξειδικευμένη θεραπεία, παιδαγωγική βοήθεια και κοινωνική μέριμνα» (Ζαφειρίου Κατ. – Ζβεντίδης Άγγ. 1992).

Το 1975 ο Οργανισμός κάνει ένα πιο αποφασιστικό βήμα καθώς στη γενική συνέλευση στις 9 Δεκεμβρίου με την υπ' αριθ. 3447 απόφαση διατυπώνονται οι βασικές αρχές της διακήρυξης των δικαιωμάτων των αναπήρων ατόμων. Στη διακήρυξη προβλέπονται τα εξής:

- 1) Σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας των αναπήρων ατόμων ανεξάρτητα από την προέλευση, τη μορφή και την σοβαρότητα των μειονεκτημάτων και ανικανοτήτων τους.
- 2) Βοήθεια για την ανάπτυξη των ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους στο ανώτερο όριο.
- 3) Δικαίωμα για ιατρική και κοινωνική αποκατάσταση, για εκπαίδευση, για επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση.
- 4) Προστασία από εκμετάλλευση, και κάθε μεταχείριση διακριτικής, υβριστικής ή υποβαθμισμένης φύσης.
- 5) Συμμετοχή των ίδιων των αναπήρων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που αφορούν στη βελτίωση και ανύψωση του βιοτικού επιπέδου.
- 6) Ενημέρωση- Πληροφόρηση των ίδιων και των οικογενειών τους για τα δικαιώματά τους που έχουν κατοχυρωθεί Νομοθετικά (βλ. Παράρτημα)

Το 1981 η Ισπανική κυβέρνηση και η Ουνέσκο οργανώνει τη Διεθνή Διάσκεψη στην οποία συμμετέχουν 103 χώρες και 6 Διεθνείς Οργανώσεις και προκύπτει η Διακήρυξη SUNBERG η οποία διατυπώνει πιο ολοκληρωμένους κανόνες και αρχές.

Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις προηγούμενες διακηρύξεις και σχετικές αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τα ανθρώπινα Δικαιώματα και τα Δικαιώματα των Αναπήρων ατόμων, τονίζει ότι οι Κρατικές Αρχές, οι ειδικές οργανώσεις και η κοινωνία στο σύνολό της θα πρέπει να λάβουν υπόψη στον καταρτισμό κάθε βραχυπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης δράσης για τα ανάπηρα άτομα τις βασικές αρχές τους.

Τα βασικά άρθρα της διακήρυξης προβλέπουν:

- 1) Τα άτομα που έχουν κάποια αναπηρία και ιδιαίτερα εκείνα που έχουν δυσκολίες επικοινωνίας, πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους πληροφοριακά, εκπαιδευτικά και πολιτιστικά προγράμματα προσαρμοσμένα στις ιδιαίτερες ανάγκες τους.
- 2) Η ένταξη των αναπήρων ατόμων στο κανονικό περιβάλλον ζωής και εργασίας θα πρέπει να είναι ο στόχος των προγραμμάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.
- 3) Παροχή ειδικής υποστήριξης στην οικογένεια, ώστε να ενισχυθεί η συμμετοχή στην Εκπαίδευση, κατάρτιση και επαναπροσαρμογή του αναπήρου μέλους της.
- 4) Ειδική κατάρτιση – σε σχέση με την αντιμετώπιση και τις ειδικές ανάγκες των αναπήρων ατόμων- των εκπαιδευτικών, καθώς και όλων των επαγγελματικών ειδικοτήτων που έρχονται σε επαφή με τα άτομα αυτά.
- 5) Κατάλληλη πληροφόρηση- εκπαίδευση σχετικά με τις ανάγκες των αναπήρων, των φορέων μαζικής ενημέρωσης, δεδομένης της επίδρασης των Μ.Μ.Ε. στη διαμόρφωση της συνείδησης και των κοινωνικών στάσεων του ανθρώπου.
- 6) Προγράμματα πολεοδομικού σχεδιασμού που να διευκολύνουν την ένταξη και συμμετοχή των αναπήρων ατόμων σ' όλες τις δραστηριότητες της κοινότητας και ειδικά στους τομείς της εκπαίδευσης και της κουλτούρας (βλ. Παράρτημα).

Το 1981 υπήρξε το Διεθνές Έτος των Αναπήρων με ειδικές ανάγκες με κεντρικό θέμα την πλήρη συμμετοχή και την ισότητα. Αποτέλεσμα αυτής της χρονιάς, ήταν η έγκριση το 1982 από τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών του Παγκοσμίου Προγράμματος Δράσης

για τα άτομα με Ειδικές ανάγκες. Τόσο το Διεθνές έτος όσο και το Πρόγραμμα Δράσης, αποτέλεσαν ιστορικούς σταθμούς γιατί σηματοδότησαν Διεθνώς το δικαίωμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες να συμμετέχουν πλήρως, ως ισότιμοι πολίτες, στις δραστηριότητες και την ανάπτυξη της κοινωνίας, όπου συμμετέχουν.

Ο Οργανισμός τότε έθεσε σκοπούς και αφετηρίες. Οι κυριότερες από αυτές είναι:

- 1) Βοήθεια στην προσαρμογή των αναπήρων στο κοινωνικό και στο φυσικό περιβάλλον.
- 2) Συντονισμός εθνικών και διεθνών προσπαθειών για να έχουν όλοι οι ανάπηροι τα κατάλληλα μέσα εκπαίδευσης, τεχνολογικής βοήθειας και επαγγελματικής αποκατάστασης.
- 3) Ενημέρωση και επιμόρφωση του κοινού για τα δικαιώματα των αναπήρων να συμμετέχουν ενεργά στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας.

Το Δεκέμβριο του 1993 η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. θέσπισε τους «Πρότυπους Κανόνες για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες». Στην εκπόνηση των κανόνων αυτών συμμετείχαν πάνω από 70 οργανώσεις κυβερνητικές και αναπήρων. Πρόκειται για ένα κείμενο που αν και δεν έχει δεσμευτικό χαρακτήρα, παρέχει μια ισχυρή πολιτική και ηθική δέσμευση σε όλες τις κυβερνήσεις για την επίτευξη των ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες (βλ. παράρτημα)

Επιπλέον οι κανόνες αυτοί αναδεικνύονται σημαντικές αρχές για την υπευθυνότητα, τη δράση και τη συνεργασία και τονίζονται τομείς αποφασιστικής σημασίας για την ποιότητα της ζωής και την επίτευξη πλήρους συμμετοχής και ισότητας. Βασικό στόχος των Κανόνων είναι να διασφαλίσουν το γεγονός ότι κορίτσια, αγόρια, γυναίκες και άνδρες με ειδικές ανάγκες, ως μέλη της κοινωνίας στην οποία ανήκουν, έχουν τη δυνατότητα να ασκούν τα ίδια δικαιώματα και τις 'ίδιες υποχρεώσεις όπως όλοι οι άλλοι (Ε.Σ.Α.Ε.Α. 'Οι πρότυποι κανόνες' 1994)

6.4 Το θεσμικό πλαίσιο στην Ευρώπη

Η Ευρώπη ως κοινότητα, ενσαρκώνει ένα θεμελιακό ιδανικό που βασίζεται στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και ελευθερία. Με ανθρωπιστικούς όρους η Ευρώπη δεν είναι μόνο υπόθεση θεσμών παραγωγής και εμπορίου. Είναι επίσης και ένας πολιτειακός, ηθικός και ανθρωπιστικός στόχος για όλους τους πολίτες της. Μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει είναι η ένταξη των μειονεκτικών ατόμων στην κοινωνία και συγκεκριμένα η οικονομική και κοινωνική τους ενσωμάτωση. (B. Vanderhaeghen 1997)

Η οικονομική και κοινωνική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες αποτελεί μία από τις μεγάλες προκλήσεις για την οικοδόμηση της Ενιαίας Ευρώπης, για την προώθηση της κοινωνικής διάστασης. Το 1986 το Συμβούλιο της Ευρώπης υιοθέτησε μία οδηγία αναφορικά με την εργοδότηση των ειδικών ατόμων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Αυτή η οδηγία είναι σημαντικό βήμα προς τα εμπρός, έστω και χωρίς να είναι υποχρεωτική νομοθεσία. Ήταν στην πραγματικότητα το πρώτο μέτρο της κοινότητας υπέρ των αναπήρων. Απευθύνεται σε κυβερνήσεις, σε οργανώσεις εργαζομένων, συντεχνίες και εργοδότες και καλύπτει ένα ευρύ φάσμα εργασιακών θεμάτων όπως στο σύστημα-κότα στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, την πρόσβαση στους χώρους εργασίας κ.λ.π. στις αρχές του 1991 η Επιτροπή υιοθέτησε μια πρόταση για μια οδηγία αναφορικά με τη μεταφορά εργαζομένων με δυσκολίες τη στη διακίνηση δηλαδή των εργαζομένων με κινητική αναπηρία (B. Vanderhaeghen 1997).

Το Δεκέμβριο του 1989 οι αρχηγοί των χωρών μελών 11 από τους 12, έκαναν αποδεκτή τη χάρτα για τα βασικά δικαιώματα των εργαζομένων. Μέσα σε αυτήν υπάρχουν και ορισμένες διαφορές για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς πρέπει να συνεπάγεται βελτιώσεις στον κοινωνικό τομέα για τους εργαζόμενους και ειδικώς για τα άτομα τα οποία έχουν κάποια ειδικά προβλήματα, που σημαίνει ότι θα υπάρχουν πρόσθετα μέτρα με σκοπό να ευνοηθεί η επαγγελματική και κοινωνική τους ένταξη. (Παπανδρέου Β. 1991).

Με βάση αυτή τη χάρτα των κοινωνικών δικαιωμάτων υπάρχει και ένα πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που είχε ορισμένες συγκεκριμένες προτάσεις, οι οποίες θα πρέπει να γίνουν νόμοι για τις χώρες μέλη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Δεκέμβριο του 1990 θέσπισε ένα ειδικό πρόγραμμα, μια κοινοτική πρωτοβουλία, με την ονομασία HORIZON. Η πρωτοβουλία αυτή είχε στόχο, να βοηθήσει τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της κοινότητας, και να επικεντρωθεί στην κατάρτιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Στόχευε επίσης στη διακρατική συνεργασία για να γίνει μεταφορά της εμπειρίας και της γνώσης, που υπάρχει στα θέματα αυτά (Παπανδρέου Β. 1991).

Το πρόγραμμα Horizon προσφέρει συγκεκριμένα, υποτροφίες για θέματα επαγγελματικής κατάρτισης και εργοδότησης για ανάπηρα και μειονεκτικά άτομα, με τον ειδικό όρο ότι θα έχουν χαρακτήρα διεθνικό-το οποίο σημαίνει ότι οι εμπειρίες και πληροφορίες πρέπει να οργανωθούν με παρόμοιο τρόπο και σε άλλα κράτη – μέλη π.χ. σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης. (Vanderhaeghen Β. 1997).

Το 1994 στα πλαίσια συνέχισης της προηγούμενης περιόδου κατάρτισης των προγραμμάτων το Horizon εξελίσσεται στο EMPLOYMENT-HORIZON και στοχεύει στην προώθηση σταθερών προοπτικών απασχόλησης για άτομα με ειδικές ανάγκες και μειονεκτικά άτομα που είναι ικανά να εργασθούν (Νάκος Χ. 1997).

Την περίοδο 1988-1991 επίσης, υιοθετήθηκε το πρόγραμμα HELIOS το οποίο αποτελεί το νομοθετικό πλαίσιο για το σύνολο των δραστηριοτήτων σε κοινοτικό επίπεδο, που στοχεύουν στην ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων. Η λέξη HELIOS προέρχεται από τα αρχικά στα αγγλικά του: Handicapped people in the European Community Living Independently in an Open Society. (Ανάπηρα άτομα στην Ευρώπη που ζουν ανεξάρτητα σε μία ανοικτή κοινωνία). Στόχος του ήταν να παρατείνει και να εμβαθύνει τις δραστηριότητες του προηγούμενου προγράμματος, με κύριο σκοπό την προώθηση της αυτόνομης διαβίωσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Ορίστηκε έτσι ένα πλαίσιο, μια πιο στέρεη βάση για την ανάπτυξη σε κοινοτικό επίπεδο σφαιρικής και συνεκτικής πολιτικής σχετικά με τη μορφή των ρεαλιστικών και συγκεκριμένων προτάσεων σε διάφορους τομείς κλειδιά. (Werners Β. 1991).

Το πρόγραμμα HELIOS χωρίστηκε σε δύο τμήματα. Το πρώτο αφορούσε την περίοδο 1989-1991 και το δεύτερο αφορούσε την περίοδο 1992-1997 Στόχος του ήταν να μην αφήσει καμία κατηγορία δράσης και να περιβάλλει όλο το φάσμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ώστε τα άτομα αυτά στο σύνολό τους να μπορούν να έχουν περισσότερες ευκαιρίες στη μεγάλη εσωτερική αγορά.

6.5 Οι νόμοι και οι παροχές στα άτομα με ειδικές ανάγκες που είναι αθλητές.

Μία σημαντική πτυχή του αθλητισμού των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι το θεσμικό πλαίσιο που τον περιβάλλει και οι παροχές που δίδονται σε αυτούς. Σήμερα, το θεσμικό πλαίσιο έχει διαμορφωθεί ως εξής:

Το 1996 ο Νόμος 2643 που για πρώτη φορά θεσμοθετεί τον Αθλητισμό των Α.Μ.Ε.Α. Στη συνέχεια, εκδίδεται η υπουργική απόφαση 3556/97 με την οποία συμπληρώνεται το νομικό πλαίσιο. Στη συνέχεια ψηφίστηκε ο Νόμος 2725/98 που ενώ έδινε λύσεις σε χρόνια προβλήματα του αθλητισμού, στον αθλητισμό 5 Ομοσπονδιών κατά κατηγορία αναπηρίας. Ο ίδιος νόμος επίσης, αναφέρει και τις παροχές που προβλέπονται για τα Α.Μ.Ε.Α. που είναι αθλητές. Ο νέος αθλητικός νόμος θεσμοθέτησε την των αθλητών με αναπηρίες με τους αθλητές και έτσι όλα τα προνόμια που προβλέπονται για αυτούς ισχύουν και για τους αθλητές με αναπηρίες.

Συγκεκριμένα:

Οι αθλητές που καταλαμβάνουν ή έχουν καταλάβει μία από τις οκτώ πρώτες θέσεις σε οποιοδήποτε ατομικό ή ομαδικό άθλημα σε θερινούς ή χειμερινούς Ολυμπιακούς αγώνες για Άτομα με ειδικές ανάγκες, δικαιούνται χορήγησης αδειών πρακτορείων προγνωστικών αγώνων ποδοσφαίρου, ΛΟΤΤΟ, κρατικών λαχείων και ιπποδρομιακών στοιχημάτων. (Ν2725/99 άρθρο 34 παρ. 18 ΦΕΚ 121Α)

Οι αθλητές που σημειώνουν εξαιρετική αγωνιστική διάκριση σε ατομικά ή ομαδικά αθλήματα, πλην της διάκρισης σε παγκόσμιους σχολικούς αγώνες, λαμβάνουν οικονομική επιβράβευση (Ν2725/99 άρθρο 34 παρ. 2 ΦΕΚ 121Α)

Επίσης, οι Αθλητές που σημειώνουν εξαιρετική αγωνιστική διάκριση σε ατομικά ή ομαδικά αθλήματα, μπορούν να αγωνίζονται κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων σε κενές θέσεις φορέων του Δημοσίου (βλ. Παράρτημα)

Μιλώντας σήμερα για αθλητισμό των Ατόμων με Αναπηρίες, πρέπει όλοι να κατανοούμε ότι μιλάμε για ένα υγιές κομμάτι του αθλητισμού που διεθνώς πια αντιμετωπίζεται με πολύ σοβαρότητα και προγραμματισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Η ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ Α.Μ.Ε.Α ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

7.1 Γενικά

Είναι γνωστό ότι ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια για την πλήρη ένταξη των ατόμων με διάφορες αναπηρίες στην οικονομική και κοινωνική ζωή, αποτελεί το δομημένο περιβάλλον, το οποίο έχει σχεδιαστεί μέχρι και σήμερα, για να χρησιμοποιείται κυρίως, από άτομα με πλήρη κινητική αυτοδυναμία. Οι φραγμοί του τεχνητού περιβάλλοντος αποτελούν το μεγαλύτερο εμπόδιο συμμετοχής στην κοινωνία, από τους λειτουργικούς περιορισμούς και αποτελούν το κλειδί για την ισότητα των ευκαιριών των ατόμων με ειδικές ανάγκες (Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας «ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ» 2001)

Το θέμα της προσπελασιμότητας εξάλλου, αποτελεί δικαίως τη σημαία των αγώνων των παρατετραπληγικών και λοιπών βαριά κινητικά αναπήρων διότι αν δεν μπορείς να πας όπου θέλεις και όταν θέλεις, όχι μόνο πλήττονται τα ατομικά σου δικαιώματα, αλλά είσαι και ανελεύθερος. (. Σταυριανόπουλος Σπ «Ισοτιμία» αρ. φύλ. 32 1999)

Με το όρο προσπέλαση εννοούμε και χαρακτηρίζουμε την χωρίς εμπόδια μετακίνηση στο δομημένο και ελεύθερο περιβάλλον καθώς και την απρόσκοπτη, ανεμπόδιστη και αυτόνομη κυκλοφορία των «εμποδιζόμενων» ατόμων με κινητικά προβλήματα. Το ποσοστό των ατόμων αυτών ανέρχεται στο 30%-45% των μετακινούμενων.

Με τον όρο «εμποδιζόμενο άτομο» εννοούμε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το άτομο, από το λανθασμένο σχεδιασμό του περιβάλλοντα χώρου. Ο όρος περιλαμβάνει γενικότερα όλα τα άτομα που δυσκολεύονται στη διακίνηση, όπως είναι τα Α.Μ.Ε.Α., οι ηλικιωμένοι, οι έγκυες, τα παιδιά, άτομα που χρησιμοποιούν ή οδηγούν οιοδήποτε τύπου αμαξίδιο και όσοι μεταφέρουν βάρη. Εδώ περιλαμβάνονται και τα άτομα που έχουν περιορισμένη επαφή με το περιβάλλον και αδυνατούν να δράσουν αυτόνομα και να αντιδράσουν στα εμπόδια ή τους κινδύνους λόγω χρήσης διαφόρων ουσιών.

Ως κινητικότητα μπορεί να οριστεί η ικανότητα του ατόμου να κινείτε με ασφάλεια και αυτονομία στον περιβάλλοντα χώρο. Τα εμποδιζόμενα

άτομα λόγω των ειδικών αναγκών τους έχουν περιορισμένη κινητικότητα η οποία μπορεί να βελτιωθεί με κατάλληλες επεμβάσεις στο δομημένο περιβάλλον καθώς και με τη χρήση της τεχνολογίας. (Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας «ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ» 2001)

Η μειωμένη κινητικότητα σε συνδυασμό με τη δυσκολία πρόσβασης στα δημόσια κτίρια είναι φανερό ότι έχει σημαντικές συνέπειες στην ψυχολογία των Α.Μ.Ε.Α. Η αδυναμία πρόσβασης στο περιβάλλον χωρίς βοήθεια άλλων, δημιουργεί στο άτομο ψυχολογικά προβλήματα, τα οποία σχετίζονται με το γεγονός ότι αισθάνεται απόλυτα εξαρτώμενο από τρίτους ως προς τη συχνότητα και τη χρονική περίοδο της μετακίνησής του. Τα Α.Μ.Ε.Α. αισθάνονται ανήμπορα να χειριστούν το χρόνο και τη δυνατότητα αυτόνομης ικανοποίησης των επιθυμιών τους. Το άτομο δεν έχει περιθώρια επιλογών στερείται της «ελευθερίας» συνεύρεσης με ανθρώπους που επιλέγει, αισθάνεται κοινωνικά αποκλεισμένο και τελικώς στερείται των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα οποία εξασφαλίζονται από το Σύνταγμα της χώρας. Επιπλέον, για τους ηλικιωμένους η αυτή η μορφή εξάρτισης συνδέεται αίσθημα πανικού, ανορεξία, ελάττωση ομιλίας, απαισιοδοξία καθώς και αίσθημα απουσίας νοήματος ζωής (Στεφάνου 1993)

Ο S. Goldsmith 1999 αναφέρει ότι πέρα από την ιατρική υπάρχει και η κοινωνική πλευρά της αναπηρίας, όπου τα άτομα με ειδικές ανάγκες δημιουργούνται από τους κοινωνικούς και τους θεσμικούς περιορισμούς, καθώς και τα αρχιτεκτονικά εμπόδια, τα οποία όλα μαζί συμβάλλουν στον κοινωνικό αποκλεισμό των ατόμων αυτών. Παράλληλα, υπάρχει και η «αρχιτεκτονική αναπηρία» η οποία όμως δε σχετίζεται άμεσα με την ιατρική αναπηρία, καθώς υπάρχουν άτομα που δεν είναι περισσότερο ευάλωτα στην αρχιτεκτονική αναπηρία από ότι οι σωματικά υγιείς (Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας «ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ» 2001).

7.2 Η υφιστάμενη νομική και πραγματική κατάσταση στην Ελλάδα.

◆ Η νομική κατάσταση

Στη χώρα μας, οι «Πρότυποι Κανόνες για την Ισότητα των Ευκαιριών» του ΟΗΕ υιοθετήθηκαν με την ψήφιση του Νόμου 2430/96 και οι ειδικές παρεμβάσεις έχουν ήδη αρχίσει. Θεσμοθετήθηκε η αυτόνομη διαβίωση, δημιουργήθηκε δίκτυο κατ' οίκον βοήθειας και έγινε μετατροπή των Θεραπευτικών Χρόνιων Παθήσεων σε Κέντρα Αποθεραπείας Αποκατάστασης, παράλληλη κάλυψη των χρόνιων περιστατικών από το πρόγραμμα βοήθεια στο σπίτι (Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας «ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ» 2001)

Το θέμα της προσβασιμότητας στην Ελλάδα αναφέρει ο Ν 2831/2000 παρ. 5. Συγκεκριμένα αναφέρει:

«Στα υφιστάμενα πριν από την ισχύ του παρόντος νόμου κτίρια, που στεγάζονται υπηρεσίες του Δημοσίου, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, ευρύτερου δημοσίου τομέα, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας, κοινωφελείς οργανισμοί, τράπεζες και ανταλλακτήρια τραπεζών, επιβάλλεται να γίνουν οι απαραίτητες διαμορφώσεις, ώστε οι λειτουργικοί χώροι τους να είναι προσπελάσιμοι από άτομα με ειδικές ανάγκες. Οι διαμορφώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο αυτή, γίνονται με σχετικές προδιαγραφές που εγκρίνονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Περιφέρειας, εγκρίνονται οι διαμορφώσεις για κάθε κτίριο, ύστερα από γνώση του αρμόδιου για το κτίριο φορέα, εισήγηση της περιφερειακής υπηρεσίας και γνωμοδότηση του Περιφερειακού ΣΧΟΠ.»

Αυτή τη στιγμή στη χώρα μας, υπάρχουν νόμοι που αφορούν την προσβασιμότητα λεωφορείων από χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων. Ο Ν 2465/97 με τον οποίο ιδρύονται ειδικές υπηρεσίες ταξί για τα Α.Μ.Ε.Α. Ωστόσο, Δε δίνονται ακριβείς τεχνικές προδιαγραφές για τα οχήματα αυτά.

Αντίστοιχοι νόμοι και οδηγίες υπάρχουν και για άλλα μέσα μαζικής μεταφοράς όπως minibus, πλοία κ.ά. Επιπλέον, το γραφείο μελετών για τα Α.Μ.Ε.Α. του ΥΠΕΧΩΔΕ έχει συντάξει οδηγίες σχεδιασμού για την Αυτόνομη Διαβίωση.

Ποια όμως είναι η πραγματικότητα; πόσο προσπελάσιμοι είναι οι δημόσιοι και ιδιωτικοί χώροι στην Ελλάδα σήμερα;

Σύμφωνα με τα όσα παρουσιάστηκαν στο τέταρτο Πανελλαδικό-Κοινωνικό-Τεχνικό Συνέδριο του Πανελλαδικού Συνδέσμου Παραπληγικών και κινητικά αναπήρων με θέμα την προσβασιμότητα το Νοέμβριο του 2000, οι έρευνες στην πρωτεύουσα έδωσαν τα εξής στοιχεία προσπελασιμότητας σε δημόσια κτίρια:

Δημόσια κτίρια	Απροσπέλαστα (%)	Ημιπροσπέλαστα (%)	Προσπελάσιμα (%)
Κτίρια	53	47	-
Εκκλησίες	53	47	-
Σχολεία	50	44	6
ΟΤΕ/ΔΕΗ	50	50	-
Ταχυδρομείο	58	42	-
Τράπεζα	65	35	-
Δημαρχείο	37	38	25
Εφορία	62	38	-
Αστ. Τμήμα	50	50	-
Δημόσιο Ιατρείο	22	56	22
Υπουργείο	13	74	13

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, τα περισσότερα κτίρια χαρακτηρίζονται ως «απροσπέλαστα» ενώ ακολουθούν με επίσης υψηλό ποσοστό τα «ημιπροσπελάσιμα». Το αρνητικό στοιχείο της κατάστασης δεν βρίσκονται τόσο στον ελάχιστο (σχεδόν μηδενικό) αριθμό των πλήρως προσπελάσιμη κτιρίων, αλλά στον υψηλό αριθμό απροσπέλαστων κτιρίων. Διότι μοιάζει να μην έχει επιχειρηθεί καν σε πολλά δημόσιας χρήσεως κτίρια, η προσαρμογή τους για χρήση Α.Μ.Ε.Α. (Μπεκιάρης Ε. 2000)

Από την έρευνα αυτή διαπιστώθηκε επίσης, ότι κατά κύριο βαθμό στα κτίρια που είναι καινούργιας κατασκευής έχουν ληφθεί κάποια μέτρα για την προσβασιμότητά τους. Όμως ακόμη και σε αυτά τα κτίρια παρατηρείται το φαινόμενο έλλειψης ειδικών χώρων υγιεινής ακόμη κι εκεί όπου προβλέπονται αντίστοιχοι χώροι για το κοινό. Επιπλέον οι ράμπες σε όποιο σημείο και αν βρίσκονται, σε πολλές περιπτώσεις δεν

πληρούν τις σωστές προδιαγραφές όσον αφορά το μέγεθος της κλίσης και την ύπαρξη πλαϊνών χειρολισθήρων στηριγμάτων που να εξασφαλίζουν τη συγκράτηση ή την έλξη του χρήστη από αυτούς. Τα τελευταία παίζουν καθοριστικό ρόλο για τη μετακίνησή τους (Μπεκιάρης Ε. 2000).

Είναι φανερό λοιπόν ότι η έλλειψη προσπελασιμότητας, είναι ένα κοινωνικό πρόβλημα, μια κοινωνική ανάγκη και αποδεικνύει την πολιτιστική στάθμη και την δημοκρατική τάξη της χώρας αφού συνιστά, παραβίαση της ισοτιμίας και της επιβαλλόμενης συνταγματικής επιταγής παροχής ίσων δικαιωμάτων και ευκαιριών, στους πολίτες.

7.3 Η Παραολυμπιάδα 2004 και η Προσπέλαση των αθλητικών εγκαταστάσεων.

Το 2004 θεωρείται η αφετηρία για την προσπάθεια εκσυγχρονισμού της χώρας, σε υποδομές εξυπηρέτησης της καθημερινής ζωής του πολίτη και σε νέες υποδομές και δομές του Αθηναϊκού Κινήματος και για το 2004 και για την καλή συνέχεια στους επόμενους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες. Θεωρείται επίσης σημαντική ευκαιρία ώστε τα έργα υποδομής που κατασκευάζονται, το ολυμπιακό χωριό και οι αθλητικές εγκαταστάσεις να είναι προσβάσιμες και προσπελάσιμες από αθλητές και θεατές που ανήκουν στην κατηγορία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

Το Ολυμπιακό Χωριό ανεγείρεται σε έκταση επιφάνειας 124 εκταρίων ή 1240 στρεμμάτων και με συντελεστή κάλυψης 17%. Τα συγκροτήματα αυτά αποτελούμενα από διώροφα, τριώροφα και τετραώροφα κτίρια, θα διαμορφωθούν και θα στεγάσουν 2300 κατοικίες- διαμερίσματα που θα φιλοξενήσουν την αθλητική οικογένεια των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων του 2004. Υποχρέωση της Χώρας μας για την ανέγερση του ολυμπιακού Χωριού είναι η εφαρμογή, στη δόμησή του, των διεθνών αρχών προσβασιμότητας και του εθνικού νομοθετικού πλαισίου («Ισοτιμία» αρ. φύλ. 47 2002)

Η τήρηση των αρχών αυτών αποτέλεσε και μία πρόκληση για την εξαγγελία της μετεξέλιξής του σε «Πρότυπο Οικισμό» καθώς στο μέλλον, θα καλύψει άλλες ανάγκες. Μετά τους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς, θα στεγαστούν 2300 οικογένειες δικαιούχων της εργατικής κατοικίας. Κατά συνέπεια, προβλέπεται επιπλέον η εκτέλεση και συμπληρωματικών έργων, όπως η κατασκευή σχολείων, εκκλησιών, πλατειών, παιδικών χαρών κ.ά. τα οποία θα πρέπει επίσης να είναι προσβάσιμα.

Ωστόσο η εξέλιξη αυτή περιορίζει την υποχρέωση εφαρμογής του Νόμου για την προσπέλαση στα τετραώροφα κτίρια. Αυτό γεννά πολλά ερωτήματα σχετικά με το:

- i. Ποια θα είναι η εικόνα της χώρας μας, στη Διεθνή Αθλητική Οικογένεια, στα Μ.Μ.Ε όλου του κόσμου και στα εκατομμύρια τηλεθεατών;
- ii. Πως θα εξυπηρετηθούν οι 5000 περίπου αθλητές με αναπηρία κατά την περίοδο των παραολυμπιακών Αγώνων;

- iii. Ποιες θα είναι οι επιδράσεις ενός τέτοιου προτύπου στα συμπληρωματικά έργα;
- iv. Ποια θα είναι η επιβάρυνση στην ποιότητα ζωής, όχι μόνο των κατοίκων αλλά και των επόμενων γενεών;

Τέλος τότε η Πολιτεία θα μάθει να σέβεται τον πολίτη, τους Διεθνείς Κανόνες και τις υποχρεώσεις που έχει συνυπογράψει και θα λειτουργεί με τις σύγχρονες αντιλήψεις («Ισοτιμία» αρ. φύλ. 47 2002)

Απομένουν πολλά να γίνουν σε εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο για να φτάσουμε σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Στη χώρα μας δίνεται και σε αυτό το θέμα η ιδανική ευκαιρία των Παραολυμπιακών 2004 και δεν πρέπει με τίποτε να χαθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

† Ο κοινωνικός λειτουργός σε ένα κέντρο αποκατάστασης δεν δρα μόνος και ανεξάρτητος αλλά σαν μέλος της διεπιστημονικής ομάδας και οι υπηρεσίες του, όταν αυτές δίνονται κατά τη διάρκεια της νοσηλείας και είναι ενωμένος με αυτές του γιατρού, τότε συντελούν στην αποδοτικότερη φροντίδα του. • Η κύρια προσφορά του κοινωνικού λειτουργού στην ιατρική ομάδα είναι να τονίσει τους ψυχοκοινωνικούς, ενδοοικογενειακούς παράγοντες στη μελέτη, τη διάγνωση και τη θεραπεία του συγκεκριμένου ασθενή και της οικογένειάς του. (Παπαϊωάννου Καλ. «Κοινωνική Εργασία» τεύχη 9&10 σελ. 9 1988)

Στον νοσοκομειακό χώρο προετοιμάζει τον ασθενή για τις νέες και συχνά δύσκολες εμπειρίες προσαρμογής. Ειδικότερα, από τη στιγμή που ο ασθενής θα μπει στο Νοσοκομείο ο Κ.Λ. αναλαμβάνει:

- Την κατατόπιση του αναπήρου και των συγγενών του, στα από το κράτος παρεχόμενα δικαιώματα και Κοινωνικές Υπηρεσίες.
- Την κινητοποίηση και τη χρησιμοποίηση κάθε αναγκαίας Υπηρεσίας για την κατά το δυνατόν μεγαλύτερη αποκατάσταση και επανένταξή του στο κοινωνικό σύνολο σαν παραγωγικό μέλος.
- Την ενημέρωση του οικογενειακού περιβάλλοντος του ατόμου με ειδικές ανάγκες για τα πορίσματα της ομάδας αποκατάστασης και τη βοήθεια στην παραδοχή τη προτεινόμενης λύσης.
- Την ενθάρρυνση και τη βοήθεια στο να συμμετέχει ενεργά ο ασθενής στο πρόγραμμα αποκατάστασης, αμβλύνοντας τους παράγοντες οι οποίοι ενδεχομένως θα τον εμπόδιζαν να συμμετάσχει σ' αυτό. (Ρουμελιώτης Δ. 1993).

• Από τη στιγμή που ο Κ.Λ. θα ξεκινήσει το πρόγραμμά του, θα πρέπει να έχει πλήρη γνώση του ιστορικού του ασθενούς το οποίο θα τον βοηθήσει στην πλήρη διερεύνηση των σχέσεών του με το οικογενειακό και το κοινωνικό του περιβάλλον.

• Όσον αφορά την περίοδο της θεραπείας ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού διαφέρει από τη φύση του αντιμετωπιζόμενου προβλήματος. Ο Κ.Λ. είναι εκείνος που αναλαμβάνει τις περισσότερες συνεντεύξεις με την οικογένεια και όλες τις υποθέσεις που χρειάζονται περισσότερη

συνεργασία με τον ασθενή και την οικογένειά του. Παπαϊωάννου Καλ. «Κοινωνική Εργασία» τεύχη 9&10 σελ. 10 1988)

Έτσι ο Κ.Λ. θα γνωρίσει την προ του ατυχήματος κατάσταση των σχέσεων του ασθενή με την οικογένεια, τους φίλους, το περιβάλλον, θα βοηθήσει στην διάγνωση για το αν είναι θετικές ή αρνητικές οι νέες σχέσεις και οι ρόλοι. Η παρέμβαση του, κατά τη διάρκεια της νοσηλείας δια κρίνεται σε τρεις φάσεις: α) Κρίση, β) Ανάρρωση, γ) Αποκατάσταση.

α) Η φάση της κρίσης είναι άμεσο επακόλουθο του τραυματισμού και η διάρκειά της προσδιορίζεται από την έκταση του τραύματος και χαρακτηρίζεται από Φόβο, Σύγχυση και Πανικό, εδώ η παρέμβαση του Κοινωνικού Λειτουργού συνίσταται σε σύντομες επαφές ενδιαφέροντος και φροντίδας, ενώ η όλη εργασία του βασίζεται στην ελάττωση του άγχους. Και της έγνοιας του ασθενή και της οικογένειάς του, ώστε να συντομεύσει η θεραπεία του.

β). στη φάση της ανάρρωσης το άτομο συνειδητοποιεί την κατάστασή του, αντιλαμβάνεται τον «καινούργιο του» εαυτό και βρίσκεται σε μια διαρκή πάλη με το φόβο. Εδώ ο Κ.Λ. πρέπει να βοηθήσει το ασθενή να επανακτήσει τον έλεγχο της κοινωνική του κατάστασης.

γ). Στη φάση της Αποκατάστασης οι σπουδαιότητα του ρόλου Κ.Λ. κορυφώνεται, καθώς ο ασθενής έχει πλέον βγει από το Νοσοκομείο. Έτσι είναι υποχρεωμένος να προσπαθήσει μόνος του, όσο του το επιτρέπουν οι φυσικοί περιορισμοί. (Ρουμελιώτης Δ. 1993)

η βοήθεια στη γνώση και η αντιμετώπιση από τον ασθενή των αναγκών και συναισθηματικών καταστάσεών του μετά την έξοδο είναι αυτό που απασχολεί τώρα τον Κ.Λ. Θα βοηθήσει τον ασθενή και την οικογένεια να γνωρίσουν τη μετανοσοκομειακή φροντίδα και να δώσει λύσεις σε προβλήματα που συνήθως ανακύπτουν στα οικονομικά, στην απασχόληση και στις διαπροσωπικές σχέσεις.

Εδώ όμως θα πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες τους και οι διάφορες χώρες. Ιδιαίτερα η χώρα μας πρέπει να έχει σαν βασικό της μέλημα στην κοινωνική της πολιτική, την αποκατάσταση των αναπήρων. Διαφορετικά τα άτομα αυτά, ζωντανά κύτταρα της κοινωνίας κατά τα άλλα, καταλήγουν σε ιδρύματα και το όνειρο της αποκατάστασης γίνεται εφιάλτης.

8.1 Άποψη επαγγελματία κοινωνικού λειτουργού για το ρόλο του σε ένα κέντρο αποκατάστασης.

Παρακάτω οι παραθέτονται απόψεις της κυρίας Πρετορέντζου Πολυτίμη η οποία εργάζεται ως Κοινωνική Λειτουργός στο Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάσταση Αναπήρων στην Αθήνα.

« Ο κοινωνικός λειτουργός ασχολείται καθημερινά με όλους του νοσηλευόμενους ασθενείς των δύο κλινικών καθώς και με αρκετό αριθμό ατόμων στα εξωτερικά ιατρεία. Αμέσως μετά την εισαγωγή του ασθενούς ο Κ.Λ. κάνει την πρώτη επαφή μαζί του καθώς και με μέλη του οικογενειακού του περιβάλλοντος.

Παίρνει ένα κοινωνικό ιστορικό μέσα από το οποίο προσπαθεί να αποσαφηνίσει το προβλεπόμενο πρόβλημα και να κρίνει κατά πόσο θεωρείται επείγουσα η παρέμβαση της κοινωνικής υπηρεσίας. Μέσα από το κοινωνικό ιστορικό διαφαίνεται η οικογενειακή και κοινωνική κατάσταση του νοσηλευόμενου καθώς και οι σχέσεις μέσα στην οικογένεια ή η έλλειψη οικογενειακού περιβάλλοντος. Επίσης η οικονομική κατάσταση πριν και μετά το ατύχημα, πράγμα το οποίο θα μας βοηθήσει να δώσουμε τις ανάλογες κατευθύνσεις.

Το να γνωρίζουμε την επαγγελματική ασχολία του ασθενούς πριν το ατύχημα θα μας βοηθήσει ώστε να μπορέσουμε ,μέσα από σειρά διαδικασιών να επαναπροσδιορίσουμε την μελλοντική του πορεία και κατά πόσο μπορεί να επανέλθει στην προηγούμενη εργασία του ή χρειάζεται εκ νέου αξιολόγηση-επανεκπαίδευση.

Καθ' όλη τη διάρκεια νοσηλείας των ασθενών ο Κ.Λ. συμπαραστέκεται τόσο στον ίδιο τον ασθενή όσο και στην οικογένεια. Συμβουλεύει, κατευθύνει, υποστηρίζει τον κινητικά ανάπηρο, τον ενημερώνει για τις υπάρχουσες πηγές στην κοινότητα, για τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής, προγράμματα κατάρτισης και επαγγελματικού προσανατολισμού καθώς και για τα δικαιώματά τους και τον τρόπο να τα διεκδικήσουν όπως για παράδειγμα, παροχές, συνταξιοδοτικά, επιδοματική πολιτική.

Ο αιώτερος σκοπός μας στο κέντρο αποκατάστασης, είναι η κινητική αποκατάσταση, και η επαγγελματική και κοινωνική επανένταξη πάντα βέβαια έχοντας υπόψιν ότι ο ανάπηρος είναι εκείνος που θα επιλέξει την μετέπειτα πορεία του χωρίς πιέσεις από πουθενά».

8.2 Μαρτυρία παραπληγικού

Παρακάτω παραθέτεται η μαρτυρία ενός παραπληγικού ο οποίος ζει στο Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάσταση Αναπήρων στην Αθήνα.

Το να ζει κανείς σαν ανάπηρος ειδικά τους πρώτους μήνες είναι πολύ δύσκολο. Ξαφνικά μας ανατρέπεται η ζωή. Νιώθουμε φόβο, και συγχρόνως κάποια αγανάκτηση γιατί δεν μπορούμε να δικαιολογήσουμε το «γιατί» Γιατί να συμβεί σε μένα;

Το ερωτηματικό αυτό μας βασανίζει για πολύ καιρό. Ενώ όλος ο κόσμος συνεχίζει να ζει φυσιολογικά και να ασχολείται με ότι και πριν οι νέοι παραπληγικοί -τετραπληγικοί αφηνόμαστε μόνοι με τις σκέψεις μας στους παγερούς θαλάμους των νοσοκομείων. Παράλληλα με μας ζουν το ίδιο δράμα, σαστισμένοι από την ξαφνική μας αναπηρία, και τα μάλη της οικογένειάς μας.

Στην αρχή όλη η οικογένεια νιώθει χαμένη, αποδιοργανωμένη, δεν ξέρει πώς να αντιμετωπίσει εμάς τους ανάπηρους, τους συγγενείς και τον κοινωνικό περίγυρο. Όπως ξέρουμε η κοινωνία μας έχει ακόμα προκαταλήψεις και απορρίπτει τα ανάπηρα άτομα, δεν μπορεί να τα δεχθεί σαν ισότιμα μέλη.

Μόλις πάρουμε την υπόθεση της αναπηρίας στα χέρια μας αρχίζει και η παραδοχή και η θετική μας αντιμετώπιση μέσα στην οικογένεια και κατ' επέκταση και στον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο. Η συνταγή της επιτυχίας μετά την αναπηρία είναι να ξαναρπάζουμε την ευκαιρία να ξαναμπούμε στη ζωή. Να πάρουμε την υπόθεση της αναπηρίας στα χέρια μας και όχι για να γίνουμε καλά αλλά για να ζούμε μαζί με την αναπηρία μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Η μελέτη που προηγήθηκε, είχε Σα βασικό σκοπό τη βιβλιογραφική διερεύνηση του Αθλητισμού ως Θεραπευτικό Μέσο Αποκατάστασης των ατόμων με Κινητικές Αναπηρίες.

Μέσα από αυτή τη μελέτη, προέκυψε ότι ο Αθλητισμός είναι απαραίτητο μέσο θεραπείας και αποκατάστασης των ατόμων. Έχει την ικανότητα να προσφέρει ψυχική και σωματική ευεξία με αποτέλεσμα οι σωματικές δυσλειτουργίες να είναι λιγότερο επώδυνες και ανασταλτικές. Προσφέρει στο άτομο μεγαλύτερη ανεξαρτησία στις μετακινήσεις του και αυξάνει κατά το δυνατό τη κινητική του ικανότητα.

Οι ευεργετικές του συνέπειες φαίνονται ακόμη περισσότερο στον Πρωταθλητισμό και στις επιτυχίες που προκύπτουν. Η επίτευξη ενός μεταλλίου μετά από έναν αγώνα είναι το ισχυρότερο βραβείο για το άτομο που προσπαθεί να βελτιώσει τον τρόπο ζωής του ξεπερνώντας τους φραγμούς που του θέτει η κινητική του κατάσταση.

Δυστυχώς όμως, η κινητική ικανότητα δεν είναι το μοναδικό εμπόδιο γι' αυτούς. Στην καθημερινότητά τους προσπαθούν να ξεπεράσουν φραγμούς που αφορούν τις μετακινήσεις τους. Η αδυναμία της προσβασιμότητας σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους, είναι το σημαντικότερο εμπόδιο για τη ζωή και πρέπει να ξεπεραστεί άμεσα.

Η μελέτη αυτή έχει σαν επιπλέον σκοπό να διερευνήσει και το ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού στην Αποκατάσταση. Όπως προέκυψε, αποτελεί και αυτός ένα από τα μέλη της Ομάδας Αποκατάστασης με κύριο ρόλο την επαφή τον άρρωστο και την οικογένειά του κατά τη διάρκεια και μετά τη νοσηλεία του σε ένα Νοσοκομείο ή Κέντρο Αποκατάστασης με στόχο τον κοινωνικό επαναπροσδιορισμό και την κοινωνική επαναπροσαρμογή και επανένταξη του ατόμου,

Δυστυχώς όμως αν και η παρουσία του επαγγελματία Κοινωνικού Λειτουργού σε νοσηλευτικά ιδρύματα είναι απαραίτητη, σήμερα στα νοσοκομεία της χώρας είναι πολύ περιορισμένη. Σε αθλητικούς χώρους είναι ανύπαρκτη. Η παρουσία του περιορίζεται σε ορισμένα μόνο από τα ελάχιστα κέντρα αποκατάστασης και ειδικά σχολεία που υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα.

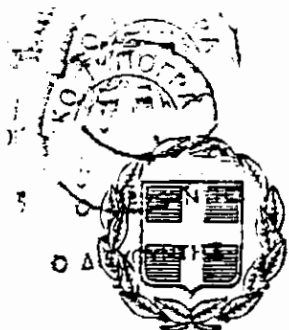
Σύμφωνα με τα παραπάνω προτείνω:

- Την ευρύτερη χρησιμοποίηση του Αθλητισμού σαν μέθοδο αποθεραπείας και αποκατάστασης. Αυτό μπορεί να γίνει, εφόσον υπάρξει η κατάλληλη υποδομή. Εφόσον καταρχήν, υπάρξουν οι ειδικά διαμορφωμένες αθλητικές εγκαταστάσεις και κατάλληλα καταρτισμένοι προπονητές.
- Την άμεση εφαρμογή το νομοθετικού πλαισίου που υπάρχει σχετικά με την προσβασιμότητα των κτιρίων. Οι νόμοι υπάρχουν δεν μένει παρά να εφαρμοστούν. Μια καλή ευκαιρία προς αυτή τη κατεύθυνση, αποτελούν οι Ολυμπιακοί και Παραολυμπιακοί Αγώνες του 2004 καθώς χτίζονται νέα κτίρια και αθλητικές εγκαταστάσεις.
- Την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης μέσω την εργασίας του Κοινωνικού Λειτουργού στην Κοινότητα, των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της εκπαίδευσης γύρω από τα κοινωνικά δικαιώματα των αναπήρων.
- Την κατάλληλη επιμόρφωση και εξειδίκευση των κοινωνικών λειτουργών διότι πρόκειται για έναν ρόλο που απαιτεί ειδικές γνώσεις και ειδικό χειρισμό.
- Την ίδρυση περισσότερων κέντρων αποκατάστασης στη χώρα μας. Είναι ένας χώρος όπου ο ανάπηρος μπορεί να έχει ότι ακριβώς απαιτεί η αναπηρία του, από όλους τους επαγγελματίες.
- Όλα αυτά βέβαια μπορούν να γίνουν με ουσιαστική θέληση της πολιτεία η οποία δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στη θεσμοθέτηση κανόνων και νόμων για τα άτομα με ειδικές ανάγκες αλλά και να φροντίζει ώστε οι αποφάσεις της να εφαρμόζονται πλήρως και ουσιαστικά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

01002280910010104

18
20

3175

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 228

9 Οκτωβρίου 2001

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2947

Θέματα Ολυμπιακής Φιλοξενίας, Έργων Ολυμπιακής Υποδομής και άλλες διατάξεις

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΘΕΜΑΤΑ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Άρθρο 1

Θέματα Ολυμπιακών αθλητικών εγκαταστάσεων

1. Στο άρθρο 2 του Ν. 2730/1999 (ΦΕΚ 130 Α), όπως ισχύει σήμερα, επέρχονται οι εξής τροποποιήσεις:

α. Η περίπτωση ε' της παραγράφου 1 καταργείται και οι περιπτώσεις στ' και ζ' αναριθμούνται ως περιπτώσεις ε' και στ'.

β. Το πρώτο εδάφιο της περιπτώσεως ε' της παραγράφου 1, όπως αναριθμείται με το νόμο αυτόν, αντικαθίσταται ως εξής:

"Στον Άγιο Κοσμά και την ευρύτερη περιοχή του, περιοχή υποδοχής του Ολυμπιακού Κέντρου Ιστιοπλοΐας και των έργων υποστήριξής του."

γ. Στην περίπτωση α' της παραγράφου 2, μετά τις λέξεις "Κλειστό Γυμναστήριο Περιστερίου", προστίθενται οι λέξεις "στις υφιστάμενες εγκαταστάσεις του Γυμναστικού Συλλόγου "Εθνικός"."

δ. Το τελευταίο εδάφιο της περιπτώσεως γ' της παραγράφου 2 αντικαθίσταται ως εξής:

"Οι όροι και περιορισμοί δόμησης για την ανέγερση Ολυμπιακών αθλητικών και συνοδευτικών εγκαταστάσεων σε γήπεδα που βρίσκονται σε περιοχές εκτός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων και εκτός ορίων οικισμών κάτω των 2.000 κατοίκων, καθορίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, μετά από αίτηση του κατά περίπτωση αρμόδιου φορέα για την εκτέλεση του έργου και γνώμη του Κεντρικού Συμβουλίου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος."

ε. Μετά την περίπτωση ε' της παραγράφου 2 προστίθεται περίπτωση στ' ως εξής:

"στ. Για την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 επιτρέπεται η τοποθέτηση προσωρινών εγκαταστάσεων στην περιοχή Μετόχι της Πάρνηθας, στην περιοχή της Πλατείας Δημαρχείου Αθήνας και στην ευρύτερη περιοχή της Πλαζ Βουλιαγμένης. Για την τοποθέτηση των εγκαταστάσεων αυτών εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 5 του νόμου αυτού."

στ. Οι πινακίδες "Αθήνα - Ελευσίνα 2", "Αθήνα - Πειραιάς 2" και "Αθήνα - Κορωπί 3" του διαγράμματος 1: 25.000 που συνοδεύει το άρθρο αυτό, αντικαθίστανται με νέες πινακίδες που έχουν θεωρηθεί από τον Προϊστάμενο του Οργανισμού Αθήνας και στις οποίες απεικονίζονται και οι παραπάνω ρυθμίσεις.

2. α. Στο δεύτερο εδάφιο της περιπτώσεως γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του Ν. 2730/1999, όπως ισχύει σήμερα, η φράση "Το μέγιστο ποσοστό κάλυψης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 3% στην περιοχή του Φαληρικού Όρμου" αντικαθίσταται με τη φράση "Το μέγιστο ποσοστό κάλυψης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5% στην ευρύτερη περιοχή του Φαληρικού Όρμου".

β. Στο πέμπτο εδάφιο της περιπτώσεως γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του Ν. 2730/1999, όπως ισχύει σήμερα, η φράση "Για την περιοχή του Φαληρικού Όρμου, ο μέσος συντελεστής δόμησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 0,03" αντικαθίσταται με τη φράση "Για την ευρύτερη περιοχή του Φαληρικού Όρμου, ο μέσος συντελεστής δόμησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 0,05".

3. Στο τέλος της παραγράφου 6 του άρθρου 3 του Ν. 2730/1999 προστίθενται τα εξής:

"Με τα προεδρικά διατάγματα των προηγούμενων παραγράφων μπορεί επίσης να τροποποιούνται εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια και πολεοδομικές μελέτες, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 3 του Ν.Δ. 17.7/16.8.1923, εφόσον η τροποποίηση καθίσταται αναγκαία για το σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων του παρόντος άρθρου.

Στις περιπτώσεις αυτές η δημοσίευση των σχετικών εγκριτικών διαταγμάτων έχει τις συνέπειες έγκρισης σχεδίου πόλεως, κατά τις διατάξεις του Ν.Δ. 17.7/16.8.1923."

Άρθρο 2

Θέματα Ολυμπιακής Φιλοξενίας

1. Για την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 καθορίζονται οι ακόλουθες περιοχές υποδοχής εγκαταστά-

ή αορίστου χρόνου, με μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών σε θέματα οργάνωσης και διοίκησης αθλητισμού. Η πρόσληψη πραγματοποιείται με ανοικτή διαδικασία αξιολόγησης και επιλογής. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού καθορίζονται τα ειδικά προσόντα, η διαδικασία συγκρότησης των Επιτροπών Αξιολόγησης, η στάθμιση των κριτηρίων και κάθε άλλο σχετικό θέμα. Το πρακτικό των Επιτροπών Αξιολόγησης αποστέλλεται στο Α.Σ.Ε.Π..

2. Επιτρέπεται, επίσης, με απόφαση του Δ.Σ. της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων - Αθήνα 2004 Α.Ε. υπό την τακτική του σύνθεσης, μετά από πρόταση του Προέδρου ή του Διευθύνοντος Συμβούλου αυτής, η πρόσληψη ειδικού επιστημονικού προσωπικού, με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, με μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών σε θέματα οργάνωσης και διοίκησης αθλητισμού.

3. Προσωπικό με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία "Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου Α.Ε." (Ο.Π.Α.Π.), μπορεί να αποσπάται στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού του Υπουργείου Πολιτισμού μέχρι το πέρας των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 για την κάλυψη των υπηρεσιακών αναγκών της. Η απόσπαση αυτή γίνεται κατά παρέκκλιση από κάθε γενική ή ειδική διάταξη, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού. Η μισθοδοσία του αποσπώμενου προσωπικού και κάθε άλλη σχετική δαπάνη βαρύνει το φορέα υποδοχής του. Η απόσπαση μπορεί να παύει οποτεδήποτε πριν από τη λήξη του χρονικού ορίου της.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομικών και Πολιτισμού, μπορεί να συνιστώνται θέσεις ιδιωτικού δικαίου ορισμένου ή αορίστου χρόνου, ειδικού επιστημονικού προσωπικού, καθώς και διοικητικού, τεχνικού και βοηθητικού προσωπικού, στο Υπουργείο Πολιτισμού, στη Γενική Γραμματεία Ολυμπιακών Αγώνων και στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού ή σε εποπτευόμενά τους νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, για την υποστήριξη των αναγκών της Ολυμπιακής Προετοιμασίας. Η πρόσληψη πραγματοποιείται με ανοικτή διαδικασία αξιολόγησης και επιλογής. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού καθορίζονται τα ειδικά προσόντα, η διαδικασία συγκρότησης των Επιτροπών Αξιολόγησης, η στάθμιση των κριτηρίων και κάθε άλλο σχετικό θέμα. Το πρακτικό των Επιτροπών Αξιολόγησης αποστέλλεται στο Α.Σ.Ε.Π..

5. Οι διατάξεις του άρθρου 46Α του Ν. 1892/1990 (ΦΕΚ 101 Α'), όπως αυτός ισχύει, εφαρμόζονται και στις αθλητικές ανώνυμες εταιρείες, όπως αυτές ορίζονται στα άρθρα 63 επ. του Ν. 2725/1999. Ειδικός εκκαθαριστής αθλητικής ανώνυμης εταιρείας διορίζεται το αντίστοιχο ιδρυτικό αθλητικό σωματείο, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 1 σε συνδυασμό με τα άρθρα 63 και 64 του Ν. 2725/1999. Με την κίνηση της διαδικασίας για τη θέση ανώνυμης αθλητικής εταιρείας σε εκκαθάριση, το ιδρυτικό αθλητικό σωματείο αναλαμβάνει τη διαχείριση όλων των αθλητικών ζητημάτων και ιδίως τη συμμετοχή των ομάδων και των αθλητών στις εθνικές και διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ρυθμίζεται κάθε σχετική λεπτομέρεια. Το ιδρυτικό αθλητικό σωματείο αμέσως μετά τη θέση ανώνυμης αθλητικής εταιρείας σε εκκαθάριση, διαθέτει με δημόσιο πλειοδοτικό διαγωνισμό το δικαίωμα σύστασης νέας αθλητικής ανώνυμης εταιρείας προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχεια της συμμετοχής στις αντίστοιχες αθλητικές διοργανώσεις.

Ως προς τη διάθεση και του δικαιώματος αυτού ισχύουν αναλόγως οι ρυθμίσεις του άρθρου 46Α του Ν. 1892/1990, όπως αυτός ισχύει. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης και Πολιτισμού ρυθμίζεται κάθε σχετική λεπτομέρεια. Με την απόφαση αυτή καθορίζεται, μεταξύ άλλων, ο τρόπος υπολογισμού της τιμής εκκίνησης του σχετικού δημόσιου πλειοδοτικού διαγωνισμού. Από το πλειστηρίασμα ικανοποιείται ως πρώτος προνομιάχος πιστωτής το Ελληνικό Δημόσιο. Δικαίωμα συμμετοχής στο διαγωνισμό και στα όργανα διοίκησης της νέας Εταιρείας δεν έχουν όσοι κατέχουν ή ελέγχουν άμεσα ή έμμεσα ποσοστά μετοχών μεγαλύτερο του 10% στην υπό εκκαθάριση εταιρεία. Ο κατάλογος των προσώπων που αποκλείονται καταρτίζεται με κοινή απόφαση των ιδίων υπουργών. Η κίνηση της διαδικασίας υπαγωγής στο καθεστώς της παραγράφου αυτής μπορεί να γίνει μέχρι τις 31.12.2001. Η κίνηση της διαδικασίας αυτής αρκεί ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή των αντίστοιχων ομάδων σε αθλητικές διοργανώσεις.

6. Διατελέσαντες πρωταθλητές διεθνών διοργανώσεων, επί των οποίων εφαρμόστηκε το άρθρο 52 του Ν. 1481/1984, μπορούν να ζητήσουν την επανεξέταση της περίπτωσης τους από τα αρμόδια όργανα εντός δύο (2) μηνών από την εφαρμογή του παρόντος νόμου.

7. Δίδεται παράταση 6 μηνών στα Αθλητικά Σωματεία για τον πλήρη εναρμονισμό των καταστατικών τους σύμφωνα με την παρ. 3 και 4 του άρθρου 135 του Ν. 2725/1999.

Άρθρο 13

Τροποποιήσεις του Ν. 2725/1999

1. Στο τέλος της περιπτώσεως α' της παραγράφου 1 του άρθρου 8 του Ν. 2725/1999 (ΦΕΚ 121 Α') προστίθεται νέο εδάφιο ως εξής:

"Τα οριζόμενα στην περίπτωση αυτή δεν έχουν εφαρμογή όταν πρόκειται για αναγνώριση Αθλητικών Σωματείων Ατόμων με Αναπηρίες (Α.ΜΕ.Α.)."

2. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 29 του Ν. 2725/1999 αντικαθίσταται ως εξής:

"Ειδικότερα, για να χορηγηθεί η Ειδική Αθλητική αναγνώριση σε Σωματείο Α.ΜΕ.Α., πρέπει αυτό να έχει λάβει μέρος σε ένα Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Α.ΜΕ.Α. την τελευταία διετία και ο συνολικός αριθμός των αθλητών του να μην είναι μικρότερος από δεκαπέντε (15)."

3. Η παράγραφος 4 του άρθρου 29 του Ν. 2725/1999 αντικαθίσταται ως εξής:

"4. Ειδικά για τις κατηγορίες αναπηριών που καλύπτει η Διεθνής Παραολυμπιακή Επιτροπή (I.P.C.), αναγνωρίζεται μια μόνο αθλητική ομοσπονδία με την ονομασία Εθνική Αθλητική Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρίες. Ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. της Ομοσπονδίας δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερος από έντεκα (11) μέλη και μεγαλύτερος από δεκαπέντε (15) μέλη. Στο Δ.Σ. της Ομοσπονδίας όλες οι κατηγορίες αναπηριών εκπροσωπούνται με ένα μέλος τουλάχιστον κατά κατηγορία αναπηρίας. Μέλη του Δ.Σ. της Ομοσπονδίας εκλέγονται οι πρώτοι πλειοψηφίσαντες κατά κατηγορία αναπηρίας. Τα δε υπόλοιπα μέλη εκλέγονται κατά σειρά επιτυχίας."

4. Στο άρθρο 29 παράγραφος 4 του Ν. 2725/1999, μετά από τη φράση "από τη δημοσίευση του νόμου αυτού" προστίθεται το εδάφιο ως εξής:

"Ειδικά για την κατηγορία Α.ΜΕ.Α. Κωφών που καλύπτει η

Διεθνής Επιτροπή Αθλητισμού Κωφών (C.I.S.S.), αναγνωρίζεται μία αθλητική Ομοσπονδία Κωφών, με έδρα την Αθήνα που θα πρέπει υποχρεωτικώς να έχει ως μέλη τουλάχιστον πέντε (5) αθλητικά σωματεία κωφών και η οποία εκπροσωπεί τη χώρα μας στην C.I.S.S.. Αθλητές Α.Μ.Ε.Α. Κωφοί συμμετέχουν σε διεθνείς διοργανώσεις που αναγνωρίζει η Διεθνής Επιτροπή Αθλητισμού Κωφών (C.I.S.S.)."

5. Η παράγραφος 9 του άρθρου 29 του Ν. 2725/1999 αντικαθίσταται ως εξής:

"9. Α. Ιδρύεται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την ονομασία "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ" (Ε.Π.Ε.). Στην ολομέλεια της διοίκησης της Ε.Π.Ε. μετέχουν δέκα εκλεγμένοι αντιπρόσωποι της Εθνικής Αθλητικής Ομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρίες, εκπροσωπώντας ισότιμα τις κατηγορίες αναπηριών όπως αυτές προβλέπονται από τη Διεθνή Παραολυμπιακή Επιτροπή (I.P.C.), καθώς και:

- ένας εκπρόσωπος της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής (Ε.Ο.Ε.),

- ένας εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού,

- τρεις Παραολυμπιονίκες, που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού,

- τέσσερις προσωπικότητες κύρους, οι οποίες ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.

Η ολομέλεια της διοίκησης της Ελληνικής Παραολυμπιακής Επιτροπής εκλέγει, μεταξύ των μελών της, επταμελή εκτελεστική επιτροπή, στην οποία υποχρεωτικά εκπροσωπούνται όλες οι κατηγορίες αναπηριών που καλύπτει η Διεθνή Παραολυμπιακή Επιτροπή (I.P.C.).

Οι σκοποί της Επιτροπής είναι οι ακόλουθοι:

α) Η Ε.Π.Ε. εκπροσωπεί τη χώρα μας στη Διεθνή Παραολυμπιακή Επιτροπή.

β) Εισηγείται νομοθετικές ρυθμίσεις και τροποποιήσεις για όλα τα ζητήματα που αφορούν τον αθλητισμό Α.Μ.Ε.Α..

γ) Εντοπίζει τις ελλείψεις και παρακολουθεί, σε συνεργασία με το Εθνικό Συμβούλιο Αθλητικού Σχεδιασμού ή κάθε αρμόδιο φορέα, την πορεία των εργασιών εκσυγχρονισμού των παλαιών αθλητικών χώρων, ώστε να εξασφαλιστεί η προσπελασιμότητα των κινητικά αναπήρων και των τυφλών αθλητών.

δ) Φροντίζει για την προβολή των αθλητικών εκδηλώσεων και πρωταθλημάτων Α.Μ.Ε.Α., με κάθε πρόσφορο μέσο.

ε) Φροντίζει για την καλή προετοιμασία των εθνικών ομάδων, τη συμμετοχή τους σε διεθνείς αγώνες και στους Παραολυμπιακούς Αγώνες.

στ) Γνωμοδοτεί για το ύψος της επιχορήγησης της Εθνικής Αθλητικής Ομοσπονδίας Α.Μ.Ε.Α. και για τα κριτήρια της κατανομής της επιχορήγησης στις κατηγορίες αναπηριών.

ζ) Γνωμοδοτεί για τα κριτήρια επιχορηγήσεων των αθλητικών σωματείων Α.Μ.Ε.Α..

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν τους σκοπούς, την οργάνωση, τη διοίκηση, την άσκηση και κατανομή αρμοδιοτήτων, τον τρόπο λήψης των αποφάσεων, τη λειτουργία, τη διαχείριση, τους πόρους, τον αριθμό και τα προσόντα του προβλεπόμενου προσωπικού, τον τρόπο κάλυψης των θέσεων, τη διάρθρωση των υπηρεσιών, την υπηρεσιακή κατάσταση και κάθε ζήτημα σχετικό με τη λειτουργία της Ε.Π.Ε..

Για τη στελέχωση της Ε.Π.Ε. επιτρέπεται η απόσπαση

προσωπικού που υπηρετεί με κάθε είδους σχέση στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, καθώς και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των δύο βαθμών. Η απόσπαση γίνεται μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου με κοινή απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του οικείου Υπουργού, χωρίς να απαιτείται γνώμη του υπηρεσιακού συμβουλίου.

Β. Η Επιτροπή με την επωνυμία "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ", που συστήθηκε με την παρ.9 του άρθρου 29 του Ν. 2725/1999, συνεχίζει να ασκεί τα καθήκοντά της μέχρι να τεθεί σε λειτουργία το Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ", που ιδρύεται με το εδάφιο Α' της παρ. 4 του παρόντος άρθρου. Οι σκοποί και οι αρμοδιότητες του εδαφίου Α' της παρούσας παραγράφου ασκούνται σε όλη τους την έκταση από την Επιτροπή της παρ. 9 του άρθρου 29 του Ν. 2725/1999 μέχρι την έναρξη λειτουργίας του Ν.Π.Ι.Δ. "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ". Η ως άνω επιτροπή μεριμνά για την απρόσκοπτη ίδρυση της Εθνικής Αθλητικής Ομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρίες. Η Επιτροπή αυτή καταργείται με την έναρξη λειτουργίας της Ελληνικής Παραολυμπιακής Επιτροπής του εδαφίου Α' της παρούσας παραγράφου."

6.α. Η τακτική Επιτροπή Εθνική Ολυμπιακή Ακαδημία (ΕΘΝ.Ο.Α.), η οποία λειτουργεί στην Εθνική Ολυμπιακή Επιτροπή (Ε.Ο.Ε.), καθίσταται ίδιο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία "Εθνική Ολυμπιακή Ακαδημία" ("ΕΘΝ.Ο.Α.") και έδρα στην Αθήνα. Το νομικό αυτό πρόσωπο εποπτεύεται από τον Υπουργό Πολιτισμού.

Στους σκοπούς της ΕΘΝ.Ο.Α. περιλαμβάνονται ιδίως: α) η διάδοση της Ολυμπιακής Παιδείας στην Ελληνική Εκκράτεια, β) η καλλιέργεια και η εφαρμογή των παιδαγωγικών και κοινωνικών αρχών του Ολυμπιακού κινήματος, γ) η διάδοση, ιδίως στον κόσμο της νεολαίας, των αρχών του φιλαθλου πνεύματος, των παραδόσεων του αθλητισμού και του Ολυμπιακού ιδεώδους και του Fair Play, δ) η συμβολή στην καταπολέμηση των φαινομένων του doping και της βίας στο χώρο του αθλητισμού, ιδίως μέσα από πρωτοβουλίες πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης των νέων γενεών, ε) η προώθηση της ιδέας του αθλητισμού ως θεμελιώδους ανθρώπινου δικαιώματος, στ) η συμβολή στην ανάπτυξη του Ολυμπιακού εθελοντισμού.

β. Όργανο διοίκησης της ΕΘΝ.Ο.Α. είναι το Διοικητικό Συμβούλιο και ο πρόεδρος. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΘΝ.Ο.Α. αποτελείται από δεκατρία (13) μέλη, τα οποία διορίζονται μετά από σύμφωνη γνώμη της Ε.Ο.Ε. με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, και απαρτίζεται από προσωπικότητες κύρους με προσφορά στον αθλητισμό, στον πολιτισμό και την εκπαίδευση.

Επτά (7) τουλάχιστον μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΘΝ.Ο.Α. είναι μέλη της Ε.Ο.Ε.. Με την ίδια απόφαση ορίζεται ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου. Ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι απαραίτητα μέλος της Ε.Ο.Ε.. Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου συμβουλίου είναι τετραετής και μπορεί να ανανεώνεται. Μέλος διοριζόμενο σε αντικατάσταση άλλου, διανύει το υπόλοιπο της θητείας του προκατόχου του.

Ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου εκπροσωπεί την ΕΘΝ.Ο.Α. δικαστικά και εξώδικα, συγκαλεί το Διοικητικό Συμβούλιο και καταρτίζει την ημερήσια διάταξη. Ο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Υ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Οι Πρότυποι Κανόνες

του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών
για την Εξίσωση των Ευκαιριών
για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

Οι Κανόνες για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες εγκρίθηκαν από τη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. κατά την 48η Συνεδρία, στις 20 Δεκεμβρίου 1993 (Απόφαση 48/96).

Η παρούσα έκδοση πραγματοποιήθηκε
με την οικονομική υποστήριξη
του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας

Ηνωμένα Έθνη, 1994

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Τα Κράτη,

- *Εφαρμόζοντας* τη δέσμευση, βάσει του καταστατικού Χάρτη του Ο.Η.Ε., να δρουν από κοινού και ξεχωριστά, σε συνεργασία με τον Οργανισμό για την προώθηση υψηλότερων συνθηκών ζωής, πλήρους απασχόλησης και συνθηκών οικονομικής και κοινωνικής προόδου και ανάπτυξης,

- *Διαβεβαιώνοντας* την αφοσίωσή τους στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, στην κοινωνική δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια και στην αξία της ανθρώπινης ύπαρξης όπως διακηρύσσονται στο Χάρτη,

- *Ανακαθλώντας ειδικότερα* τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία παρατίθενται στην Παγκόσμια Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τη Διεθνή Συνθήκη για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και τη Διεθνή Συνθήκη για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα,

- *Υπογραμμίζοντας* το γεγονός πως τα κείμενα αυτά διακηρύττουν ότι τα δικαιώματα που αναγνωρίζουν πρέπει να διασφαλίζονται ισότιμα για όλα τα άτομα χωρίς διάκριση,

- *Ανακαθλώντας* τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία απαγορεύει τη διάκριση λόγω αναπηρίας και απαιτεί ειδικά μέτρα ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματα των παιδιών με ειδικές ανάγκες και τη Διεθνή Συνθήκη για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργατών και των Μελών των Οικογενειών τους, η οποία θεσπίζει κάποια προστατευτικά μέτρα για την αναπηρία,

- *Ανακαθλώντας επίσης* τις διατάξεις της Συνθήκης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διάκρισης εις βάρος των Γυναικών, με τις οποίες διασφαλίζονται τα δικαιώματα των κοριτσιών και γυναικών με αναπηρίες,

- *Λαμβάνοντας υπ' όψιν* τη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, τη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Νοητικά Υστερούντων Ατόμων, τη Διακήρυξη για την Κοινωνική Πρόοδο και Ανάπτυξη, τις Αρχές για την Προστασία των Ατόμων με Ψυχικές Ασθένειες και για τη Βελτίωση της Περίθαλψης Ψυχικής Υγείας και άλλων σχετικών οργάνων που έχουν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση,

- *Λαμβάνοντας επίσης υπ' όψιν* τις σχετικές συμβάσεις και συστάσεις που έχουν υιοθετηθεί από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, με ειδική αναφορά στη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην εργασία χωρίς διάκριση,

- *Γνωρίζοντας* τις σχετικές συστάσεις και το έργο της Οργάνωσης του Ο.Η.Ε. για την Εκπαίδευση, τις Επιστήμες και τον Πολιτισμό, ειδικότερα δε την Παγκόσμια Διακήρυξη για την Εκπαίδευση για Όλους, το έργο της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, του Ταμείου του Ο.Η.Ε. για το Παιδί και άλλων σχετικών οργανισμών,

- *Λαμβάνοντας υπ' όψιν* τη δέσμευση εκ μέρους των Κρατών σχετικά με την Προστασία του Περιβάλλοντος,

- *Έχοντας υπ' όψιν* την καταστροφή που προκαλούν οι ένοπλες συγκρούσεις και τη χρήση υλικών που βρίσκονται σε έλλειψη για την κατασκευή όπλων,

- *Αναγνωρίζοντας* ότι το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες και ο ορισμός της εξίσωσης των ευκαιριών που εμπεριέχεται σε αυτό, συνιστούν ειλικρινή φιλοδοξία εκ μέρους της διεθνούς κοινότητας να προσδώσει στα διάφορα αυτά κείμενα και συστάσεις πρακτική και ουσιαστική σημασία,

- *Αναγνωρίζοντας* ότι η επίτευξη του στόχου της Δεκαετίας του Ο.Η.Ε. για τα Άτομα

με Ειδικές Ανάγκες (1983-1992) να εφαρμόσει το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης, βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη και απαιτεί επείγουσα και συνεχιζόμενη δράση,

- Ανακαλώντας ότι το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης βασίζεται σε έννοιες που έχουν την ίδια ισχύ στις αναπτυσσόμενες και στις βιομηχανικές χώρες,

- Έχοντας την πεποίθηση ότι απαιτούνται εντατικές προσπάθειες για να απολαμβάνουν πλήρως και ισότιμα και τα άτομα με ειδικές ανάγκες τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη συμμετοχή στην κοινωνία,

- Τονίζοντας και πάλι ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι γονείς τους, οι κηδεμόνες τους, οι υποστηρικτές και οι οργανώσεις που τα εκπροσωπούν, πρέπει να συνεργάζονται ενεργά με τα Κράτη στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των μέτρων που επηρεάζουν τα αστικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά τους δικαιώματα,

- Σε συνέχεια της απόφασης του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου 1990/26 και στηριζόμενοι στα ειδικά μέτρα που απαιτούνται για την επίτευξη ισότητας ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, όπως αυτά αριθμούνται με λεπτομέρεια στο Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης,

- Ενέκριναν τους Πρότυπους Κανόνες για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, που παρατίθενται κατωτέρω, προκειμένου:

- α. να τονιστεί το γεγονός ότι οποιαδήποτε ενέργεια σχετική με το ζήτημα της αναπηρίας προϋποθέτει επαρκή γνώση και εμπειρία πάνω στις συνθήκες και τις ειδικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες,
- β. να δοθεί έμφαση στο ότι η διαδικασία μέσα από την οποία κάθε πλευρά της κοινωνικής οργάνωσης καθίσταται προσβάσιμη σε όλους, αποτελεί το βασικό στόχο της κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης,
- γ. να σημειωθούν τα κρίσιμα σημεία των κοινωνικών πολιτικών για την αναπηρία, συμπεριλαμβανομένης, όπου χρειάζεται, της ενεργούς ενθάρρυνσης για τεχνική και οικονομική συνεργασία,
- δ. να διαμορφωθούν πρότυπα διαμόρφωσης της πολιτικής που απαιτείται για την επίτευξη της εξίσωσης των ευκαιριών, έχοντας υπ' όψιν τις ευρύτερες διαφορές ανάμεσα στα διάφορα τεχνικά και οικονομικά επίπεδα, το γεγονός ότι η διαδικασία πρέπει να αντανακλά την σε βάθος κατανόηση του πολιτιστικού πλαισίου μέσα στο οποίο αυτή διενεργείται, καθώς και τον κρίσιμο ρόλο των ατόμων με ειδικές ανάγκες σ' αυτήν,
- ε. να προταθούν κρατικοί μηχανισμοί για τη στενή συνεργασία μεταξύ των Κρατών, τα όργανα του Ο.Η.Ε., άλλων διακυβερνητικών φορέων και των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες,
- στ. να προταθεί ένας αποτελεσματικός μηχανισμός για την παρακολούθηση της διαδικασίας με την οποία τα Κράτη προσπαθούν να πετύχουν εξίσωση των ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

I. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Κανόνας 1. Ενημέρωση

Τα Κράτη πρέπει να αναλαμβάνουν δράση με στόχο την ενημέρωση της κοινωνίας για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τα δικαιώματά τους, τις ανάγκες τους, τις δυνατότητες και τη συνεισφορά τους.

1. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή από τις αρμόδιες αρχές, πληροφοριών στα άτομα με ειδικές ανάγκες, τις οικογένειές τους, τους επαγγελματίες του

χώρου και το ευρύτερο κοινό, σχετικά με τα διαθέσιμα προγράμματα και τις υπηρεσίες. Οι πληροφορίες αυτές, πρέπει να δίνονται στα άτομα με ειδικές ανάγκες σε μορφή που να διασφαλίζει γι' αυτά τα άτομα την πρόσβαση.

2. Τα Κράτη πρέπει να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να στηρίζουν εκστρατείες ενημέρωσης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τις σχετικές με αυτά πολιτικές, οι οποίες θα μεταφέρουν το μήνυμα ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι πολίτες με ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως όλοι οι άλλοι, πράγμα που αιτιολογεί τη λήψη μέτρων για την κατάργηση όλων των εμποδίων που υψώνονται στην πλήρη συμμετοχή τους.
3. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν την παρουσίαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με ένα τρόπο θετικό. Στο ζήτημα αυτό θα πρέπει να συμβουλευούνται τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
4. Τα Κράτη πρέπει να μεριμνούν ώστε τα προγράμματα δημόσιας εκπαίδευσης να διαπνέονται, από κάθε άποψη, από την αρχή της πλήρους συμμετοχής και της ισότητας.
5. Τα Κράτη πρέπει να καλούν τα άτομα με ειδικές ανάγκες καθώς και τις οικογένειές τους και τις οργανώσεις τους, να συμμετέχουν στα προγράμματα δημόσιας εκπαίδευσης που αφορούν στα ζητήματα της αναπηρίας.
6. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα να λαμβάνουν υπόψη τους και θέματα σχετικά με την αναπηρία σε όλες τις δραστηριότητές τους.
7. Τα Κράτη πρέπει να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να προωθούν προγράμματα που στοχεύουν στη διεύρυνση της ενημέρωσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες για τα δικαιώματα και τις δυνατότητες που έχουν. Το αίσθημα της αυτοδιάθεσης και η ενδυνάμωση θα βοηθήσει τα άτομα αυτά να επωφεληθούν των ευκαιριών που τους παρέχονται.
8. Η ενημέρωση πρέπει να αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της εκπαίδευσης των παιδιών με ειδικές ανάγκες και των προγραμμάτων αποκατάστασης. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει ακόμη να αλληλοβοηθούνται στο ζήτημα της ενημέρωσης, μέσω των δραστηριοτήτων των οργανώσεών τους.
9. Η ενημέρωση πρέπει να αποτελεί μέρος της εκπαίδευσης όλων των παιδιών και στοιχείο των προγραμμάτων κατάρτισης των δασκάλων, αλλιά και όλων των επαγγελματιών.

Κανόνας 2. Ιατρική περίθαλψη

Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή αποτελεσματικής ιατρικής περίθαλψης στα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Τα Κράτη πρέπει να εργαστούν για τη δημιουργία προγραμμάτων που θα υλοποιούνται από ομάδες επαγγελματιών όλων των ειδικοτήτων για την έγκαιρη διάγνωση, αξιολόγηση και θεραπεία των βλαβών. Αυτό θα μπορούσε να συνεισφέρει στην πρόληψη, μείωση ή κατάργηση παραγόντων που οδηγούν στην αναπηρία. Τέτοια προγράμματα πρέπει να διασφαλίζουν την πλήρη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των οικογενειών τους σε επίπεδο εξατομικευμένης παρέμβασης και των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε επίπεδο σχεδιασμού και αξιολόγησης.
2. Η τοπική κοινότητα πρέπει να εκπαιδευτεί σε ζητήματα όπως η έγκαιρη διάγνωση των βλαβών, η παροχή πρώτων βοηθειών και η παραπομπή στις αρμόδιες υπηρεσίες.

3. Τα Κράτη πρέπει να φροντίζουν για τη διασφάλιση παροχής ιατρικής περίθαλψης στα άτομα με ειδικές ανάγκες, ειδικότερα δε στα νεογνά και τα παιδιά, ίσου επιπέδου και μέσα στα πλαίσια του ίδιου συστήματος περίθαλψης που παρέχεται στα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας.
4. Τα Κράτη πρέπει να φροντίζουν ώστε το ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό να είναι επαρκώς καταρτισμένο και εξοπλισμένο ώστε να παρέχει ιατρική φροντίδα στα άτομα με ειδικές ανάγκες, αλλιά και να έχει πρόσβαση στις σχετικές μεθόδους και τεχνολογίες θεραπείας.
5. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την επαρκή κατάρτιση του ιατρικού, παραϊατρικού και κάθε άλλου σχετικού προσωπικού, έτσι ώστε να μην παρέχουν ακατάλληλες συμβουλές στους γονείς, περιορίζοντας έτσι τις δυνατότητες που μπορεί να έχουν τα παιδιά τους. Η εκπαίδευση αυτή πρέπει να είναι συνεχιζόμενη και να στηρίζεται στις τελευταίες διαθέσιμες πληροφορίες.
6. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή προς τα άτομα με ειδικές ανάγκες κάθε αντίστοιχης αγωγής και θεραπείας που χρειάζονται για να διατηρήσουν ή να βελτιώσουν το λειτουργικό τους επίπεδο.

Κανόνας 3. Αποκατάσταση*

Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή υπηρεσιών αποκατάστασης στα άτομα με ειδικές ανάγκες, προκειμένου αυτά να πετύχουν και να διατηρήσουν το βέλτιστο επίπεδο αυτονομίας και λειτουργικότητας.

1. Τα Κράτη πρέπει να αναπτύξουν εθνικά προγράμματα αποκατάστασης για όλες τις ομάδες ατόμων με ειδικές ανάγκες. Τέτοια προγράμματα πρέπει να βασίζονται στις πραγματικές ανάγκες των ατόμων αυτών και στις αρχές της πλήρους συμμετοχής και ισότητας.
2. Τα προγράμματα αυτά πρέπει να περιλαμβάνουν μια ευρεία σειρά από δραστηριότητες, όπως βασική επαγγελματική εκπαίδευση, συμβουλευτικές υπηρεσίες για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τις οικογένειές τους, ανάπτυξη αυτονομίας και κατά περίπτωση υπηρεσίες αξιολόγησης και καθοδήγησης.
3. Όλα τα άτομα με ειδικές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων αυτών με βαριές και/ή πολλαπλές αναπηρίες, τα οποία χρειάζονται αποκατάσταση, πρέπει να έχουν πρόσβαση σ' αυτήν.
4. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι οικογένειές τους πρέπει να είναι σε θέση να συμμετέχουν στο σχεδιασμό και την οργάνωση των υπηρεσιών αποκατάστασης που τους αφορούν.
5. Όλες οι υπηρεσίες αποκατάστασης πρέπει να είναι διαθέσιμες στην τοπική κοινότητα όπου ζουν τα άτομα που τις χρειάζονται. Σε ορισμένες περιπτώσεις βέβαια, προκειμένου να επιτευχθεί κάποιος συγκεκριμένος εκπαιδευτικός στόχος, μπορούν να οργανώνονται ειδικά τμήματα αποκατάστασης περιορισμένης διάρκειας, όπου χρειάζεται, κατ' οίκον .
6. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι οικογένειές τους πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στην αποκατάσταση, για παράδειγμα ως εκπαιδευτές, σύμβουλοι ή δάσκαλοι.
7. Τα Κράτη πρέπει να κάνουν χρήση της εξειδικευμένης γνώσης των οργανώσεων

**Θεμελιώδης έννοια στην πολιτική για την αναπηρία*

των ατόμων με ειδικές ανάγκες όταν πρόκειται να διαμορφώσουν ή να αξιοποιηθούν τα προγράμματα αποκατάστασης.

Κανόνας 4. Υπηρεσίες υποστήριξης

Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν τη δημιουργία και παροχή υπηρεσιών υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών βοηθημάτων για άτομα με ειδικές ανάγκες, ώστε να τα βοηθήσουν στην αύξηση του επιπέδου αυτονομίας στην καθημερινή τους ζωή και στην άσκηση των δικαιωμάτων τους.

1. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή τεχνικών βοηθημάτων και εξοπλισμού, προσωπικής βοήθειας και διερμηνείας, σύμφωνα με τις ανάγκες των ατόμων, γιατί αποτελούν σημαντικά μέσα για την επίτευξη της ισότητας ευκαιριών.
2. Τα Κράτη πρέπει να στηρίζουν την ανάπτυξη, παραγωγή, διανομή και συντήρηση των τεχνικών βοηθημάτων και του εξοπλισμού, καθώς και της γνώσης πάνω σ' αυτά.
3. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου πρέπει να αξιοποιηθεί η τεχνογνωσία που υπάρχει ευρύτερα. Σε Κράτη όπου υπάρχει βιομηχανία υψηλού επιπέδου τεχνολογίας, θα πρέπει αυτή να αξιοποιείται πλήρως για τη βελτίωση των προδιαγραφών και της αποτελεσματικότητας των βοηθημάτων και του εξοπλισμού. Είναι σημαντικό να δοθούν κίνητρα για την ανάπτυξη και παραγωγή απλών και φθηνών βοηθημάτων, χρησιμοποιώντας ντόπια υλικά και εγκαταστάσεις όταν αυτό είναι δυνατόν. Τα ίδια τα άτομα με ειδικές ανάγκες θα μπορούσαν να εμπλακούν στην παραγωγή τέτοιων βοηθημάτων.
4. Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίσουν ότι όλη τα άτομα με ειδικές ανάγκες που χρειάζονται τεχνικά βοηθήματα πρέπει να έχουν πρόσβαση σ' αυτά, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής βοήθειας. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι τα τεχνικά βοηθήματα και ο εξοπλισμός παρέχονται δωρεάν ή σε τιμές χαμηλές τόσο, ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες ή οι οικογένειές τους να είναι σε θέση να τα αγοράσουν.
5. Στα προγράμματα αποκατάστασης για την παροχή τεχνικών βοηθημάτων και εξοπλισμού, τα Κράτη πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν τους τις ιδιαίτερες ανάγκες των αγοριών και κοριτσιών με αναπηρίες, σε ότι αφορά στο σχεδιασμό, την ανθεκτικότητα και τη συμβατότητα των βοηθημάτων και του εξοπλισμού με την ηλικία.
6. Τα Κράτη πρέπει να στηρίζουν τη δημιουργία και παροχή προγραμμάτων προσωπικής βοήθειας και διερμηνείας, ιδιαίτερα για άτομα με βαριές ή/και πολλαπλές αναπηρίες. Τέτοια προγράμματα θα αυξήσουν το επίπεδο συμμετοχής των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε δραστηριότητες της καθημερινής ζωής στο σπίτι, στη δουλειά, στο σχολείο και στις δραστηριότητες αναψυχής.
7. Τα προγράμματα προσωπικής βοήθειας πρέπει να σχεδιαστούν με τρόπο ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες που θα τα χρησιμοποιήσουν να έχουν αποφασιστική επίδραση στον τρόπο με τον οποίο τα προγράμματα αυτά θα εκτελούνται.

II. ΠΕΔΙΑ-ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Κανόνας 5. Πρόσβαση

Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίζουν τη σημασία της πρόσβασης στη διαδικασία εξίσωσης των ευκαιριών σε όλες τις πλευρές της κοινωνίας. Για τα άτομα με ειδικές ανάγκες κάθε κατηγορίας, τα Κράτη θα πρέπει: (α) να εισάγουν προγράμματα δράσης που θα καταστήσουν το φυσικό περιβάλλον προσβάσιμο και (β) να αναλάβουν

μέτρα για την πρόσβαση στην πληροφορία και την επικοινωνία.

(α) Πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον

1. Τα Κράτη πρέπει να προβούν σε μέτρα για την εξάλειψη των εμποδίων που δεν επιτρέπουν την πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον, δηλαδή να θέσουν προδιαγραφές και γενικές αρχές και να θεσπίσουν νομοθεσία, η οποία θα διασφαλίζει την πρόσβαση σε διάφορους τομείς, όπως είναι η στέγαση, τα κτίρια, τα μέσα μαζικής μεταφοράς και μετακίνησης, οι δρόμοι και άλλοι υπαίθριοι χώροι.
2. Τα Κράτη πρέπει να φροντίζουν ώστε οι αρχιτέκτονες, οι μηχανικοί και όλοι όσοι ασχολούνται επαγγελματικά με το σχεδιασμό και την κατασκευή του φυσικού περιβάλλοντος, να έχουν πρόσβαση σε επαρκείς γνώσεις για την υπάρχουσα πολιτική για την αναπηρία και τα μέτρα για την επίτευξη της πρόσβασης.
3. Οι απαιτήσεις σε ότι αφορά την πρόσβαση πρέπει να περιλαμβάνονται στο σχέδιο και την κατασκευή του φυσικού περιβάλλοντος από την αρχή της διαδικασίας σχεδιασμού.
4. Οι αρμόδιοι πρέπει να συμβουλευτούν τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες όταν διαμορφώνουν τις προδιαγραφές και τους κανόνες για την πρόσβαση. Ακόμη, οι οργανώσεις αυτές πρέπει να ασχολούνται σε τοπικό επίπεδο από το αρχικό στάδιο σχεδιασμού, όταν σχεδιάζεται η κατασκευή δημοσίων έργων, διασφαλίζοντας έτσι την επίτευξη της μέγιστης δυνατής πρόσβασης.

(β) Πρόσβαση στην πληροφορία και την επικοινωνία

5. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και - όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο - οι οικογένειές τους και οι υποστηρικτές τους, πρέπει να έχουν πλήρη πρόσβαση σε πληροφορίες για τη διάγνωση, τα δικαιώματα και τις διαθέσιμες υπηρεσίες και προγράμματα, σε όλα τα στάδια. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να παρουσιάζονται σε μορφή προσβάσιμη για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.
6. Τα Κράτη πρέπει να διαμορφώσουν στρατηγικές για να καταστούν οι υπηρεσίες παροχής πληροφοριών και τεκμηρίωσης προσβάσιμες στις διάφορες ομάδες ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η γραφή Braille, υπηρεσίες δακτυλογράφησης, μεγάλος τύπος γραμμάτων και κάθε άλλη πρόσφορη τεχνολογία, πρέπει να χρησιμοποιείται για να αποκτούν πρόσβαση στις γραπτές πληροφορίες και την τεκμηρίωση τα άτομα με προβλήματα όρασης. Ομοίως, πρόσφορες τεχνολογικές μέθοδοι πρέπει να αξιοποιούνται για να αποκτούν πρόσβαση στις προφορικές πληροφορίες άτομα με προβλήματα ακοής ή χαμηλά επίπεδα αντίληψης.
7. Θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο χρήσης της νοηματικής γλώσσας στην εκπαίδευση των κωφών παιδιών, στις οικογένειές τους και στις κοινότητες. Θα πρέπει ακόμη να παρέχονται υπηρεσίες διερμηνείας νοηματικής, ώστε να διευκολύνεται η επικοινωνία των κωφών με τους υπόλοιπους ανθρώπους.
8. Πρέπει επίσης να μελετηθούν και οι ανάγκες των ατόμων με άλλου είδους προβλήματα στην επικοινωνία.
9. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ιδιαίτερα δε την τηλεόραση, το ραδιόφωνο και τις εφημερίδες, να καθιστούν τα προγράμματά τους προσβάσιμα.
10. Τα Κράτη πρέπει να φροντίσουν ώστε η νέα ηλεκτρονική πληροφορία και τα συστήματα υπηρεσιών που προσφέρονται στο κοινό να είναι είτε από την αρχή προσβάσιμα, είτε να προσαρμόζονται, ώστε να έχουν πρόσβαση σε αυτά και τα άτομα με ειδικές ανάγκες.
11. Οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να γνωμοδοτούν όταν δια-

μορφώνονται μέτρα προκειμένου να καταστούν οι υπηρεσίες πληροφόρησης προσβάσιμες.

Κανόνας 6. Εκπαίδευση

Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίζουν την αρχή της ισότητας ευκαιριών στη βασική, μέση και ανώτατη εκπαίδευση για τα παιδιά, τους νέους και τους ενήλικες με ειδικές ανάγκες, σε ενταγμένες δομές. Πρέπει να φροντίζουν ώστε η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος.

1. Οι γενικές εκπαιδευτικές αρχές είναι υπεύθυνες για την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες μέσα σε ενταγμένες δομές. Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του εθνικού συστήματος εκπαίδευσης, επεξεργασίας της διδακτέας ύλης και οργάνωσης των σχολείων.
2. Η εκπαίδευση στα κανονικά σχολεία προϋποθέτει την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας και άλλων κατάλληλων υποστηρικτικών υπηρεσιών. Πρέπει ακόμη να παρέχονται επαρκής πρόσβαση, καθώς και υποστηρικτικές υπηρεσίες, σχεδιασμένες έτσι που να καλύπτουν τις ανάγκες των ατόμων με διαφορετικές αναπηρίες.
3. Οι ομάδες γονέων και οι οργανώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία σε όλα τα επίπεδα.
4. Στα Κράτη που η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική, θα πρέπει να παρέχεται σε όλα τα αγόρια και κορίτσια, με κάθε είδους και κάθε βαθμό αναπηρίας, ακόμη και του πιο σοβαρού.
5. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στους εξής τομείς:
 - α) Τα πολύ μικρά παιδιά με ειδικές ανάγκες.
 - β) Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες προσχολικής ηλικίας.
 - γ) Τους ενήλικες με ειδικές ανάγκες, ειδικά τις γυναίκες.
6. Για να διευκολυνθεί η παροχή εκπαίδευσης προς άτομα με ειδικές ανάγκες στο πλαίσιο του γενικού συστήματος εκπαίδευσης, τα Κράτη πρέπει:
 - α) Να διαθέτουν μια σαφή πολιτική, κατανοητή και αποδεκτή από το σχολείο, αλλά και από την ευρύτερη κοινωνία
 - β) Να διαθέτουν ένα ευέλικτο διδακτικό πρόγραμμα, με δυνατότητες προσθηκών και προσαρμογών
 - γ) Να παρέχουν ποιοτικά διδακτικά μέσα και συνεχιζόμενη κατάρτιση και υποστήριξη στους δασκάλους
7. Η ενταγμένη εκπαίδευση και τα προγράμματα που υλοποιούνται σε επίπεδο κοινότητας πρέπει να αντιμετωπίζονται ως συμπληρωματικές προσεγγίσεις για την παροχή αποτελεσματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Τα εθνικά προγράμματα πρέπει να ενθαρρύνουν τις κοινότητες να χρησιμοποιούν και να διευρύνουν τα μέσα τους ώστε να παρέχουν εκπαίδευση σε τοπικό επίπεδο στα άτομα με ειδικές ανάγκες.
8. Σε καταστάσεις όπου το γενικό εκπαιδευτικό σύστημα δεν ανταποκρίνεται ακόμη επαρκώς στις ανάγκες όλων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο παροχής ειδικής εκπαίδευσης, η οποία θα στοχεύει στην προετοιμασία των μαθητών για την ένταξή τους στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα. Η ποιότητα μιας τέτοιας μορφής εκπαίδευσης πρέπει να αντανακλά τις ίδιες προδιαγραφές και φιλοδοξίες με τη γενική εκπαίδευση και θα πρέπει να είναι στενά συνδεδεμένη με αυτήν. Στους μαθητές με ειδικές ανάγκες πρέπει να διατίθενται κατά

βάση, τα ίδια εκπαιδευτικά κονδύλια που διατίθενται για τους υπόλοιπους μαθητές. Τα Κράτη πρέπει να επιδιώκουν τη σταδιακή ένταξη των υπηρεσιών ειδικής εκπαίδευσης στο σύστημα γενικής εκπαίδευσης. Είναι βέβαια αντιληπτό, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η ειδική εκπαίδευση μπορεί να είναι περιστασιακά πιο κατάλληλη για μερικούς μαθητές με ειδικές ανάγκες.

9. Λόγω των ιδιαίτερων αναγκών επικοινωνίας των κωφών και τυφλών ατόμων, είναι δυνατόν να είναι πλέον σκόπιμο η εκπαίδευσή τους να παρέχεται σε ειδικά σχολεία ή ακόμη σε ειδικά τμήματα και μονάδες μέσα στα γενικά σχολεία. Στο αρχικό στάδιο ειδικότερα, η προσοχή πρέπει να εστιαστεί σε εκπαίδευση με πολιτιστική ευαισθησία, η οποία θα έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη επαρκούς δυνατότητας επικοινωνίας και μέγιστη αυτονομία για τους ανθρώπους που είναι κωφοί ή τυφλοί.

Κανόνας 7. Απασχόληση

Τα Κράτη οφείλουν να αναγνωρίσουν την ανάγκη για τα άτομα με ειδικές ανάγκες να ενδυναμωθούν, προκειμένου να είναι σε θέση να ασκούν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους, ειδικά στον τομέα της εργασίας. Στις αστικές αθήνα και τις αγροτικές περιοχές, θα πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες για παραγωγική και επικερδή απασχόληση στην αγορά εργασίας.

1. Οι νόμοι και οι κανονισμοί στον τομέα της απασχόλησης δεν θα πρέπει να περιλαμβάνουν διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες και δεν θα πρέπει να θέτουν εμπόδια στην απασχόλησή τους.
2. Τα Κράτη πρέπει να στηρίζουν ενεργά την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην ανοικτή απασχόληση. Η υποστήριξη αυτή μπορεί να προέλθει μέσα από μια σειρά μέτρα, όπως η επαγγελματική κατάρτιση, τα συστήματα ποσοστώσεων, τα δάνεια ή οι επιχορηγήσεις για μικρές επιχειρήσεις, τα αποκλειστικά συμβόλαια ή δικαιώματα προτεραιότητας παραγωγής, οι φοροαπαλλαγές, οι ευνοϊκές συμβάσεις και άλλη τεχνική ή οικονομική βοήθεια σε επιχειρήσεις που απασχολούν άτομα με ειδικές ανάγκες. Τα Κράτη πρέπει ακόμη να ενθαρρύνουν τους εργοδότες να κάνουν τις εύλογες προσαρμογές ώστε να δέχονται τα άτομα με ειδικές ανάγκες.
3. Τα κρατικά προγράμματα πρέπει να περιλαμβάνουν:
 - α) Μέτρα για το σχεδιασμό και την προσαρμογή των χώρων εργασίας και των εγκαταστάσεων, με τρόπο ώστε να είναι προσβάσιμα σε άτομα με διαφορετικού τύπου αναπηρίες.
 - β) Υποστήριξη στη χρήση νέων τεχνολογιών και στην εξέλιξη και παραγωγή τεχνικών βοηθημάτων, εργαλείων και εξοπλισμού, καθώς και μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στα βοηθήματα και τον εξοπλισμό αυτό, ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να είναι σε θέση να αποκτήσουν και να διατηρήσουν μια θέση εργασίας.
 - γ) Παροχή κατάλληλης κατάρτισης και τοποθέτησης σε θέση εργασίας, καθώς και παροχή συνεχιζόμενης υποστήριξης, με τη μορφή προσωπικής βοήθειας ή διερμηνείας.
4. Τα Κράτη πρέπει να ξεκινήσουν και να υποστηρίξουν τις εκστρατείες ενημέρωσης της κοινής γνώμης με στόχο την εξάλειψη των αρνητικών στάσεων και των προκαταλήψεων εναντίον των εργαζόμενων με ειδικές ανάγκες.
5. Με την ιδιότητά τους ως εργοδότες, τα Κράτη πρέπει να δημιουργούν ευνοϊκές

συνθήκες απασχόλησης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στο δημόσιο τομέα.

6. Τα Κράτη, οι οργανώσεις εργαζομένων και οι εργοδότες πρέπει να συνεργάζονται για την διασφάλιση δίκαιης πολιτικής προσλήψεων και προαγωγών, συνθηκών εργασίας, μισθοδοσίας, μέτρων για τη βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας, έτσι ώστε να προλαμβάνονται τραυματισμοί ή βλάβες και μέτρων για την αποκατάσταση εργαζομένων που υπέστησαν εργατικό ατύχημα.
7. Ο στόχος πρέπει να είναι πάντοτε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να βρίσκουν δουλειά στην ανοικτή αγορά εργασίας. Για τα άτομα εκείνα που αυτό δεν είναι δυνατό θα πρέπει να δημιουργηθούν εναλλακτικές δομές, με τη δημιουργία μικρών μονάδων προστατευμένης ή υποστηριζόμενης απασχόλησης. Είναι απαραίτητο η ποιότητα των προγραμμάτων αυτών να αξιολογείται με βάση την επάρκειά τους στην παροχή ευκαιριών στα άτομα με ειδικές ανάγκες να βρίσκουν απασχόληση στην αγορά εργασίας.
8. Πρέπει να ληφθούν επίσης μέτρα για τη συμπερίληψη ατόμων με ειδικές ανάγκες στα προγράμματα κατάρτισης και απασχόλησης που υλοποιούνται στον ιδιωτικό τομέα.
9. Τα Κράτη, οι ενώσεις εργαζομένων και οι εργοδότες πρέπει να συνεργάζονται με τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο σχεδιασμό μέτρων για τη δημιουργία ευκαιριών στην κατάρτιση και την απασχόληση, μέτρα όπως η ευελιξία των ωραρίων, η μερική απασχόληση, οι συνεταιρισμοί, η αυτό-απασχόληση και η φροντίδα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Κανόνας 8. Διατήρηση εισοδήματος και κοινωνική ασφάλιση

Τα Κράτη φέρουν την ευθύνη παροχής στα άτομα με ειδικές ανάγκες κοινωνικής ασφάλισης και διατήρησης του εισοδήματος.

1. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν επαρκές εισόδημα στα άτομα με ειδικές ανάγκες τα οποία, εξ αιτίας της αναπηρίας τους ή άλλων παραγόντων που σχετίζονται με αυτήν, έχασαν προσωρινά ή υπέστησαν μείωση του εισοδήματός τους ή στερούνται ευκαιριών απασχόλησης. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν η παροχή υποστήριξης να λαμβάνει υπ' όψιν τα έξοδα που πολύ συχνά προκύπτουν για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τις οικογένειές τους λόγω της αναπηρίας τους.
2. Στις χώρες όπου η κοινωνική ασφάλιση ή άλλα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας υπάρχουν ή δημιουργούνται για το σύνολο του πληθυσμού, τα Κράτη πρέπει να φροντίζουν τα συστήματα αυτά να μην εξαιρούν ή να μην εμπεριέχουν διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
3. Τα Κράτη πρέπει ακόμη να διασφαλίζουν την παροχή εισοδήματος και την προστασία κοινωνικής ασφάλισης σε άτομα που έχουν αναλάβει την φροντίδα ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες.
4. Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να περιλαμβάνουν κίνητρα για επανάκτηση από τα άτομα με ειδικές ανάγκες της ικανότητάς τους για επικερδή απασχόληση. Τα συστήματα αυτά πρέπει να παρέχουν ή να συνεισφέρουν στην οργάνωση, ανάπτυξη και επιδότηση της επαγγελματικής κατάρτισης. Ακόμη, θα πρέπει να βοηθούν τις υπηρεσίες τοποθέτησης σε εργασία.
5. Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να παρέχουν κίνητρα ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να αναζητούν απασχόληση προκειμένου να αποκτήσουν ή να επανακτήσουν την ικανότητά τους να βγάλουν το εισόδημά τους μέσα από μια επικερδή εργασία.

6. Τα επιδόματα πρέπει να διατηρούνται για όσο καιρό διατηρείται και η αναπηρία, με τρόπο όμως που να μην αποθαρρύνεται το άτομο να αναζητήσει εργασία. Τέτοια επιδόματα πρέπει να ελαττώνονται ή να τερματίζονται όταν τα άτομα με την αναπηρία αποκτά επαρκές και σταθερό εισόδημα.
7. Τα Κράτη, στις χώρες όπου οι κοινωνικές ασφαλίσεις παρέχονται σε μεγάλο βαθμό από τον ιδιωτικό τομέα, πρέπει να ενθαρρύνουν τις τοπικές κοινότητες, τις οργανώσεις πρόνοιας και τις οικογένειες να λαμβάνουν μέτρα αυτοβοηθείας και να παρέχουν κίνητρα για απασχόληση ή συναφείς με αυτήν δραστηριότητες για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Κανόνας 9. Οικογενειακή ζωή και προσωπική ακεραιότητα

Τα Κράτη πρέπει να προωθούν την πλήρη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην οικογενειακή ζωή. Πρέπει να προωθούν το δικαίωμά τους στην ατομική ακεραιότητα και να φροντίζουν ώστε οι νόμοι να μην κάνουν διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε ότι αφορά τις σεξουαλικές τους σχέσεις, το γάμο και την πατρότητα/μητρότητα.

1. Στα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να δίνεται η δυνατότητα να ζουν με τις οικογένειές τους. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν την ένταξη των κατάλληλων προτύπων σε ότι αφορά την αναπηρία και τις επιπτώσεις της στην οικογενειακή ζωή, στις υπηρεσίες συμβουλευτικής της οικογένειας. Οι υπηρεσίες ανακούφισης και εξυπηρέτησης πρέπει να είναι διαθέσιμες στις οικογένειες που έχουν άτομο με ειδικές ανάγκες. Τα Κράτη πρέπει να διευκολύνουν τα άτομα που επιθυμούν να υιοθετήσουν ή να αναλάβουν ως ανάδοχοι ένα παιδί ή έναν ενήλικα με ειδικές ανάγκες.
2. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες δεν πρέπει να στερούνται των ευκαιριών να βιώνουν τη σεξουαλικότητά τους, να έχουν σεξουαλικές σχέσεις και να έχουν την εμπειρία της μητρότητας/πατρότητας. Λαμβάνοντας υπόψη τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες για να παντρευτούν και να δημιουργήσουν οικογένεια, τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τη δημιουργία αντίστοιχων συμβουλευτικών υπηρεσιών. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να έχουν την ίδια πρόσβαση με τους υπόλοιπους στις μεθόδους οικογενειακού προγραμματισμού, καθώς επίσης και σε πληροφορίες για τη σεξουαλική λειτουργία του σώματός τους, οι οποίες θα πρέπει να διατίθενται στην κατάλληλη μορφή,
3. Τα Κράτη πρέπει να προωθούν μέτρα για την αλληλαγνή των αρνητικών στάσεων που επικρατούν ακόμη στην κοινωνία ως προς το γάμο, τη σεξουαλικότητα και την πατρότητα / μητρότητα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ειδικότερα των κοριτσιών και των γυναικών με αναπηρίες. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης πρέπει να ενθαρρύνονται ώστε να παίζουν σημαντικό ρόλο στην εξάλειψη αυτών των αρνητικών στάσεων.
4. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι οικογένειές τους, πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένοι για τη λήψη προφυλάξεων κατά της σεξουαλικής ή άλλης μορφής κακοποίησης. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην κακοποίηση μέσα στην οικογένεια, την κοινότητα ή τα ιδρύματα και είναι ανάγκη να εκπαιδευτούν για τους τρόπους με τους οποίους θα αποφύγουν την κακοποίηση, να αναγνωρίζουν πότε η κακοποίηση έχει συμβεί και να την αναφέρουν.

Κανόνας 10. Πολιτισμός

Τα Κράτη πρέπει να φροντίζουν για την ισότιμη ένταξη και συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε πολιτιστικές δραστηριότητες.

1. Τα Κράτη πρέπει να μεριμνούν ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να έχουν την ευκαιρία να αξιοποιούν τη δημιουργικότητά τους, το καλλιτεχνικό και πνευματικό τους δυναμικό, όχι μόνο για δικό τους όφελος, αλλά για τον εμπλουτισμό της κοινότητάς τους, είτε είναι σε αστική είτε σε αγροτική περιοχή. Παραδείγματα τέτοιων δραστηριοτήτων είναι ο χορός, η μουσική, η λογοτεχνία, το θέατρο, η ζωγραφική και η γλυπτική. Ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, πρέπει να δοθεί έμφαση στις παραδοσιακές και σύγχρονες μορφές τέχνης, όπως οι μαριονέτες, η αφήγηση και η απαγγελία.
2. Τα Κράτη πρέπει να προωθούν την προσπελασιμότητα και την διαθεσιμότητα χώρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών, όπως είναι τα θέατρα, τα μουσεία, ή οι κινηματογράφοι και σε άτομα με ειδικές ανάγκες.
3. Τα Κράτη πρέπει να προωθούν την ανάπτυξη και τη χρήση τεχνολογίας που θα καθιστά τη λογοτεχνία, τις ταινίες και το θέατρο, προσβάσιμα και στα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Κανόνας 11. Αναψυχή και αθλητισμός

Τα Κράτη πρέπει να λάβουν μέτρα ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να αποκτήσουν ίσες ευκαιρίες για αναψυχή και αθλητισμό

1. Τα Κράτη πρέπει να προβούν σε μέτρα που θα καταστήσουν τους χώρους αναψυχής και αθλητισμού, τα ξενοδοχεία, τις πηλζ, τα γήπεδα, τα γυμναστήρια, κ.τ.λ., προσβάσιμα σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Τα μέτρα αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν υποστήριξη του προσωπικού στην αναψυχή και τον αθλητισμό, καθώς και προγράμματα ανάπτυξης μεθόδων συμμετοχής, πληροφόρησης και κατάρτισης.
2. Οι τουριστικές αρχές, τα ταξιδιωτικά γραφεία, τα ξενοδοχεία, οι οργανώσεις εθελοντών και όλοι όσοι συμμετέχουν στην διοργάνωση δραστηριοτήτων αναψυχής ή ταξιδιών, πρέπει να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε όλους, λαμβάνοντας υπόψη και τις ειδικές ανάγκες των ατόμων με κάποια αναπηρία. Για τη διευκόλυνση αυτής της διαδικασίας πρέπει να παρέχεται η κατάλληλη κατάρτιση.
3. Οι αθλητικοί σύλλογοι πρέπει να ενθαρρύνονται να δημιουργούν ευκαιρίες συμμετοχής και των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις δραστηριότητές τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις και μόνον η πρόβλεψη πρόσβασης ατόμων με ειδικές ανάγκες σε τέτοιες δραστηριότητες, αρκεί για να ανοίξουν οι ευκαιρίες για συμμετοχή. Σε άλλες περιπτώσεις, όπου αυτό απαιτείται, θα πρέπει να γίνονται ειδικές διευθετήσεις ή να οργανώνονται ειδικά αθλήματα. Τα Κράτη πρέπει να στηρίζουν την συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε εθνικές και διεθνείς αθλητικές συναντήσεις.
4. Οι διοργανωτές των δραστηριοτήτων αθλητισμού και αναψυχής πρέπει να συμβουλεύονται τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες όταν αναπτύσσουν δράσεις για τα άτομα αυτά.

Κανόνας 12. Θρησκεία

Τα Κράτη πρέπει να μεριμνούν για την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην θρησκευτική ζωή της κοινότητάς τους.

1. Τα Κράτη πρέπει, σε συνεργασία με τις θρησκευτικές αρχές, να προωθούν μέτρα για την κατάργηση των διακρίσεων και την πρόσβαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε θρησκευτικές δραστηριότητες.

2. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν την ενημέρωση για ζητήματα αναπηρίας στα θρησκευτικά ιδρύματα και τις αντίστοιχες οργανώσεις. Πρέπει επίσης, στην εκπαίδευση ατόμων σε θρησκευτικά επαγγέλματα και στα προγράμματα επιμόρφωσης να συμπεριλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν στην αναπηρία.
3. Τα κράτη πρέπει ακόμη να ενθαρρύνουν την πρόσβαση των ατόμων με αισθητηριακές αναπηρίες στη θρησκευτική λογοτεχνία.
4. Τα Κράτη και/ή οι θρησκευτικές οργανώσεις πρέπει να συμβουλεύονται τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες όταν διαμορφώνουν μέτρα για την ισότιμη συμμετοχή τους στις θρησκευτικές δραστηριότητες.

III. ΜΕΤΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Κανόνας 13. Πληροφόρηση και έρευνα

Τα Κράτη έχουν την τελική ευθύνη για την συλλογή και διάχυση της πληροφόρησης για τις συνθήκες ζωής των ατόμων με ειδικές ανάγκες και για την προώθηση εκτεταμένης έρευνας για όλα τα θέματα, συμπεριλαμβανομένων των εμποδίων που επηρεάζουν τη ζωή των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

1. Τα Κράτη πρέπει σε τακτά χρονικά διαστήματα να συγκεντρώνουν στατιστικά στοιχεία ως προς το φύλο και άλλες παραμέτρους σε ότι αφορά στις συνθήκες διαβίωσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η συλλογή τέτοιων στοιχείων πρέπει να διενεργείται σε συνδυασμό με εθνικές απογραφές και έρευνες. Μπορεί ακόμη να εκτελείται σε στενή συνεργασία, μεταξύ άλλων, με πανεπιστήμια, ιδρύματα ερευνών και οργανώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η συλλογή των στοιχείων πρέπει να περιλαμβάνει ερωτήσεις για τα προγράμματα και τις υπηρεσίες που υπάρχουν.
2. Τα Κράτη πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας μιας τράπεζας πληροφοριών σχετικά με την αναπηρία, η οποία θα περιλαμβάνει στατιστικά στοιχεία για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τα προγράμματα, καθώς και για τις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων με ειδικές ανάγκες. Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας θα πρέπει να έχουν διαρκώς υπ' όψιν τους την ανάγκη να προστατευτεί η προσωπική ακεραιότητα και η ιδιωτική ζωή του ατόμου.
3. Τα Κράτη πρέπει να διενεργούν και να επιδοτούν ερευνητικά προγράμματα για κοινωνικά, οικονομικά και άλλα θέματα που έχουν επίδραση στη ζωή των ατόμων με ειδικές ανάγκες και τις οικογένειές τους. Η έρευνα πρέπει να περιλαμβάνει και μελέτες για τις αιτίες, τις μορφές και τη συχνότητα εμφάνισης των αναπηριών, την διαθεσιμότητα και επάρκεια των υπάρχοντων προγραμμάτων και την ανάγκη για ανάπτυξη και αξιολόγηση των υπηρεσιών και των μέτρων στήριξης.
4. Τα Κράτη πρέπει να καθορίζουν συγκεκριμένη ορολογία και κριτήρια για την διενέργεια κρατικών ερευνών, σε συνεργασία με τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
5. Τα Κράτη πρέπει να διευκολύνουν την συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην συλλογή στοιχείων και την έρευνα. Για την διενέργεια τέτοιων ερευνών, το Κράτος πρέπει να ενθαρρύνει ιδιαίτερα την επιστράτευση ατόμων με ειδικές ανάγκες που έχουν τα απαιτούμενα προσόντα.
6. Τα Κράτη πρέπει να υποστηρίζουν την ανταλλαγή των αποτελεσμάτων της έρευνας και της εμπειρίας.
7. Τα Κράτη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για τη διάχυση της πληροφόρησης και της γνώσης σχετικά με την αναπηρία, σε όλα τα διοικητικά και πολιτικά επίπεδα μέσα σε κρατικά, περιφερειακά και τοπικά πλαίσια.

Κανόνας 14. Σχεδιασμός πολιτικής και προγραμματισμός

Τα Κράτη θα μεριμνούν ώστε να λαμβάνονται υπόψη ζητήματα σχετικά με την αναπηρία σε όλες τις σχετικές πολιτικές και εθνικά προγράμματα.

1. Τα Κράτη πρέπει να προβλέπουν και να σχεδιάζουν επαρκείς πολιτικές για τα άτομα με ειδικές ανάγκες σε εθνικό επίπεδο, καθώς επίσης, να παρέχουν κίνητρα και να επιδοτούν δράσεις σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
2. Τα Κράτη πρέπει να εμπλέκουν τις οργανώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες σε κάθε διαδικασία λήψης αποφάσεων για σχέδια και προγράμματα που τα αφορούν ή μπορεί να επηρεάσουν την οικονομική και κοινωνική τους κατάσταση.
3. Τα ιδιαίτερα θέματα που αφορούν στα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να ενσωματώνονται στα γενικά αναπτυξιακά προγράμματα και να μην αντιμετωπίζονται χωριστά.
4. Η τελική ευθύνη των Κρατών για την κατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν απαλλάσσει τους υπόλοιπους από την δική τους ευθύνη. Οποιοσδήποτε βρίσκεται επικεφαλής μιας υπηρεσίας, δραστηριότητας ή πηγής πληροφόρησης, θα πρέπει να έχει και την ευθύνη προσαρμογής των αντίστοιχων υπηρεσιών, έτσι που να είναι προσβάσιμες σε άτομα με ειδικές ανάγκες.
5. Τα Κράτη πρέπει να διευκολύνουν την ανάπτυξη από τις τοπικές κοινότητες, προγραμμάτων και μέτρων για άτομα με ειδικές ανάγκες. Ένας τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι η κατάρτιση εγχειριδίων ή καταλόγων και η παροχή προγραμμάτων εκπαίδευσης για το προσωπικό της τοπικής κοινότητας.

Κανόνας 15. Νομοθεσία

Τα Κράτη φέρουν την ευθύνη να θέτουν τις νομικές βάσεις που απαιτούνται ώστε τα μέτρα που λαμβάνονται να οδηγούν στην επίτευξη του σκοπού της πλήρους συμμετοχής και ισότητας για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Η εθνική νομοθεσία, που ενσαρκώνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών, πρέπει να περιλαμβάνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Τα Κράτη έχουν την υποχρέωση να καθιστούν τα άτομα με ειδικές ανάγκες ικανά να ασκούν τα ατομικά και πολιτικά τους δικαιώματα, σε ισότιμη βάση με τους υπόλοιπους πολίτες. Τα Κράτη οφείλουν να μεριμνούν ώστε οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες να συμμετέχουν στην διαμόρφωση της εθνικής νομοθεσίας που αφορά στα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες καθώς και στις διαδικασίες αξιολόγησης και τροποποίησης της νομοθεσίας.
2. Είναι πιθανόν να απαιτείται νομοθετική παρέμβαση για την αλληλαγή συνθηκών που μπορεί να επηρεάζουν αρνητικά τη ζωή των ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως η έκθεση σε κίνδυνο ή η θυματοποίηση. Κάθε διάταξη η οποία κάνει διάκριση εις βάρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να καταργηθεί. Η εθνική νομοθεσία πρέπει να προβλέπει τις ανάλογες κυρώσεις για την περίπτωση καταστρατήγησης της αρχής της μη διάκρισης.
3. Η εθνική νομοθεσία που αφορά στα άτομα με ειδικές ανάγκες μπορεί να παρουσιάζεται σε δύο μορφές. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις μπορεί να είναι ενσωματωμένα στη γενική νομοθεσία ή να αποτελούν ειδική νομοθεσία. Η ειδική νομοθεσία για άτομα με ειδικές ανάγκες μπορεί να θεσπιστεί με διάφορους τρόπους:
 - α) Με τη δημιουργία ξεχωριστής νομοθεσίας η οποία θα αφορά αποκλειστικά σε ζητήματα αναπηρίας
 - β) Με τη συμπερίληψη ειδικών κεφαλαίων στη γενική νομοθεσία
 - γ) Με σαφείς αναφορές στα άτομα με ειδικές ανάγκες, στα κείμενα που χρησιμεύουν για την ερμηνεία της ισχύουσας νομοθεσίας.Μπορεί ακόμη να χρησιμοποιηθεί συνδυασμός των παραπάνω περιπτώσεων, ή είναι

επίσης ενδεχόμενη η θέσπιση θετικών διατάξεων.

4. Τα Κράτη πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο θέσπισης επίσημου μηχανισμού υποβοήθης καταγγελητών, προκειμένου να προστατευτούν τα συμφέροντα των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Κανόνας 16. Οικονομικές πολιτικές

Τα Κράτη φέρουν την οικονομική ευθύνη για την υλοποίηση εθνικών προγραμμάτων και μέτρων που θα συμβάλουν στην εξίσωση των ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Τα Κράτη πρέπει να προβλέπουν και δαπάνες για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στους προϋπολογισμούς όληων των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών κυβερνητικών οργάνων.
2. Τα Κράτη, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και άλλοι σχετικοί φορείς πρέπει να συνεργάζονται ώστε να επιλέγονται οι πλέον αποτελεσματικοί τρόποι υποστήριξης των σχεδίων και των μέτρων που αφορούν στα άτομα με ειδικές ανάγκες.
3. Τα Κράτη πρέπει να μελετούν το ενδεχόμενο λήψης οικονομικών μέτρων (χορήγηση δανείων, φοροαπαλλαγές, δεσμεύσεις κονδυλίων, ειδικά ταμεία και άλλα) προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να υποστηριχτεί η ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία.
4. Σε πολλά Κράτη θα ήταν σκόπιμο να ιδρυθεί ένα ταμείο για την αναπηρία, το οποίο θα επιδοτεί ποικίλα σχέδια-πιλότους και προγράμματα αυτοβοήθειας σε τοπικό επίπεδο.

Κανόνας 17. Συντονισμός των δράσεων

Τα Κράτη είναι υπεύθυνα για την ίδρυση και ενίσχυση εθνικών συντονιστικών επιτροπών ή συναφών οργάνων που θα λειτουργούν ως εθνικά σημεία αναφοράς για τα ζητήματα της αναπηρίας.

1. Η εθνική συντονιστική επιτροπή ή κάποιο συναφές όργανο, πρέπει να είναι μόνιμη και η λειτουργία της να βασίζεται στην απαραίτητη νομική και διοικητική βάση.
2. Ένας συνδυασμός από εκπροσώπους ιδιωτικών και δημόσιων φορέων θα μπορούσε να αποτελέσει μια πετυχημένη δια-τομεακή και διεπιστημονική σύνθεση. Οι εκπρόσωποι μπορεί να προέρχονται από τα αρμόδια Υπουργεία, τις οργανώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες και μη-κυβερνητικές οργανώσεις.
3. Οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να μπορούν να ασκούν σημαντική επιρροή στην εθνική επιτροπή συντονισμού προκειμένου να διασφαλιστεί η επαρκής αντιμετώπιση των θεμάτων τους.
4. Η εθνική επιτροπή συντονισμού πρέπει να είναι εφοδιασμένη με την απαραίτητη αυτονομία και τα τους πόρους ώστε να μπορεί να εκπληρώνει το έργο της και να αξιοποιεί τις δυνατότητες λήψης αποφάσεων. Θα πρέπει επίσης, να λογοδοτεί στο υψηλότερο κυβερνητικό όργανο.

Κανόνας 18. Οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες

Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίζουν το δικαίωμα των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες να εκπροσωπούν τα άτομα με αναπηρίες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Τα Κράτη πρέπει ακόμη να αναγνωρίζουν τον συμβουλευτικό ρόλο των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην λήψη αποφάσεων για ζητήματα σχετικά με την αναπηρία.

1. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν και να στηρίζουν οικονομικά και με άλλους τρόπους

τη συγκρότηση και την ενδυνάμωση των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, των οικογενειών τους και των κηδεμόνων τους. Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίζουν ότι οι οργανώσεις αυτές παίζουν σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της πολιτικής για την αναπηρία.

2. Τα Κράτη πρέπει να καθιερώσουν επικοινωνία σε συνεχή βάση με τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες και να διασφαλίσουν τη συμμετοχή τους στην διαμόρφωση των κυβερνητικών πολιτικών.
3. Ο ρόλος των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι να διαπιστώνουν ανάγκες και προτεραιότητες, να συμμετέχουν στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των υπηρεσιών και των μέτρων που σχετίζονται με την ζωή των ατόμων με ειδικές ανάγκες και να συνεισφέρουν στην ενημέρωση της κοινής γνώμης και στην επίτευξη αλληλαγών.
4. Ως όργανα αυτοβοήθειας, οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες παρέχουν και προωθούν ευκαιρίες για την ανάπτυξη ικανοτήτων σε διάφορους τομείς, για αμοιβαία υποστήριξη μεταξύ των μελών τους και για ανταλλαγή πληροφοριών.
5. Οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες μπορούν να προσφέρουν συμβουλευτικές υπηρεσίες με διάφορους τρόπους, όπως π.χ., μέσω της μόνιμης εκπροσώπησης στα συμβούλια χρηματοδοτούμενων από την κυβέρνηση φορέων, υπηρετώντας σε δημόσιες επιτροπές και παρέχοντας εξειδικευμένη γνώση σε διάφορα σχέδια.
6. Ο συμβουλευτικός ρόλος των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να είναι συνεχιζόμενος προκειμένου να αναπτυχθεί και να επεκταθεί η ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών μεταξύ αυτών και του Κράτους.
7. Οι οργανώσεις πρέπει να εκπροσωπούνται διαρκώς στην εθνική συντονιστική επιτροπή ή σε συναφείς φορείς.
8. Ο ρόλος των τοπικών οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να αναπτυχθεί και να ενισχυθεί ώστε να διασφαλιστεί η επιρροή τους πάνω σε διάφορα ζητήματα σε επίπεδο κοινότητας.

Κανόνας 19. Εκπαίδευση προσωπικού

Τα Κράτη είναι υπεύθυνα για την διασφάλιση επαρκούς εκπαίδευσης, σε όλα τα επίπεδα, του προσωπικού, που εμπλέκεται στο σχεδιασμό και την παροχή προγραμμάτων και υπηρεσιών που αφορούν στα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Τα Κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι όλες οι αρχές που παρέχουν υπηρεσίες στον χώρο της αναπηρίας, καταρτίζουν επαρκώς το προσωπικό τους.
2. Οι αρχές της πλήρους συμμετοχής και της ισότητας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν πρόκειται για την κατάρτιση επαγγελματιών και την παροχή πληροφόρησης στο χώρο της αναπηρίας και στα γενικά προγράμματα κατάρτισης. Τα προγράμματα κατάρτισης πρέπει να σχεδιάζονται σε συνεργασία με τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να συμμετέχουν ως δάσκαλοι, εκπαιδευτές ή σύμβουλοι στα προγράμματα εκπαίδευσης του προσωπικού.
3. Η κατάρτιση των κοινωνικών λειτουργών είναι στρατηγικής σημασίας ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες. Σ' αυτήν τη διαδικασία θα πρέπει να εμπλέκονται τα άτομα με ειδικές ανάγκες και να επιδιώκεται η ανάπτυξη των σχετικών αρχών, της τεχνολογίας, αλληλά και την ανάπτυξη δεξιοτήτων που μπορούν να ασκηθούν από άτομα με ειδικές ανάγκες, τους γονείς τους, τις οικογένειές τους και μέλη της κοινότητας.

Κανόνας 20. Παρακολούθηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων για τα άτομα με ειδικές ανάγκες κατά την εφαρμογή των κανόνων

Τα Κράτη είναι υπεύθυνα για την συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση των

προγραμμάτων και υπηρεσιών που αφορούν στην εξίσωση των ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Τα Κράτη πρέπει σε τακτά χρονικά διαστήματα και συστηματικά να αξιολογούν τα εθνικά προγράμματα για την αναπηρία και να γνωστοποιούν τα στοιχεία και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.
2. Τα Κράτη πρέπει να αναπτύσσουν και να υιοθετούν ορολογία και κριτήρια για την αξιολόγηση των προγραμμάτων και υπηρεσιών που σχετίζονται με την αναπηρία.
3. Τα κριτήρια και η ορολογία αυτή πρέπει να διαμορφώνονται σε συνεργασία με τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες στα πρώτα στάδια σύλληψης και σχεδιασμού.
4. Τα Κράτη πρέπει να συμμετέχουν σε διεθνείς συνεργασίες για τον καθορισμό κοινών προτύπων αξιολόγησης που γίνεται σε εθνικό επίπεδο. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τις εθνικές συντονιστικές επιτροπές να συμμετέχουν και αυτές σε τέτοιες συνεργασίες.
5. Η αξιολόγηση των ποικίλων προγραμμάτων στο χώρο της αναπηρίας πρέπει να εντάσσεται στο στάδιο του σχεδιασμού, έτσι ώστε να μπορεί να αξιολογείται η συνοδική τους επάρκεια στην εκπλήρωση των στόχων τους.

Κανόνας 21. Τεχνική και οικονομική συνεργασία

Τα Κράτη, βιομηχανικά και αναπτυσσόμενα, έχουν την ευθύνη να συνεργάζονται και να λαμβάνουν μέτρα για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις αναπτυσσόμενες χώρες.

1. Στα γενικά αναπτυξιακά προγράμματα πρέπει να ενσωματώνονται μέτρα για την επίτευξη της εξίσωσης των ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και για τους πρόσφυγες με αναπηρίες.
2. Τα μέτρα αυτά πρέπει να ενσωματώνονται σε όλες τις μορφές τεχνικής και οικονομικής συνεργασίας, διμερούς και πολυμερούς, κυβερνητικής και μη. Τα Κράτη πρέπει να θίγουν ζητήματα που αφορούν στα άτομα με ειδικές ανάγκες, σε συζητήσεις για παρόμοιες συνεργασίες με άλλα κράτη.
3. Όταν σχεδιάζονται και ανανεώνονται προγράμματα τεχνικής και οικονομικής συνεργασίας, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στα αποτελέσματα των προγραμμάτων αυτών πάνω στην κατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Είναι πρωταρχικής σημασίας τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι οργανώσεις τους να γνωμοδοτούν όταν σχεδιάζονται αναπτυξιακά προγράμματα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Θα πρέπει να συμμετέχουν άμεσα στην δημιουργία, εφαρμογή και αξιολόγηση των προγραμμάτων αυτών.
4. Τομείς προτεραιότητας για τεχνική και οικονομική συνεργασία είναι:
 - α) Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και δυνατοτήτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες και τη δημιουργία επαγγελματικών δραστηριοτήτων για και από άτομα με ειδικές σε ανάγκες,
 - β) Η ανάπτυξη και διάδοση τεχνολογίας και τεχνογνωσίας κατάλληλης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες
5. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τη συγκρότηση και ενδυνάμωση οργανώσεων ατόμων με ειδικές ανάγκες,
6. Τα Κράτη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την βελτίωση της γνώσης σε θέματα αναπηρίας του προσωπικού εκείνου που συμμετέχει σε κάθε επίπεδο στην διοίκηση τεχνικών και οικονομικών προγραμμάτων συνεργασίας.

Κανόνας 22. Διεθνής συνεργασία

Τα Κράτη πρέπει να συμμετέχουν ενεργά σε διεθνείς συνεργασίες που αφορούν σε πολιτικές για την εξίσωση των ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Μέσα στα πλαίσια του Ο.Η.Ε., εξειδικευμένων φορέων και άλλων σχετικών διακυβερνητικών οργανώσεων, τα Κράτη πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη πολιτικών για την αναπηρία.
2. Όταν κρίνεται σκόπιμο, τα Κράτη πρέπει να εισάγουν το θέμα της αναπηρίας στις γενικές διαπραγματεύσεις που αφορούν τις προδιαγραφές, την ανταλλαγή πληροφοριών, τα αναπτυξιακά προγράμματα και άλλα.
3. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν και να στηρίζουν την ανταλλαγή γνώσης και εμπειρίας μεταξύ:
 - α) Μη κυβερνητικών οργανώσεων που ασχολούνται με την αναπηρία
 - β) Ερευνητικών ιδρυμάτων και μεμονωμένων ερευνητών που ασχολούνται με ζητήματα αναπηρίας
 - γ) Εκπροσώπων σχετικών προγραμμάτων και ομάδων επαγγελματιών του χώρου
 - δ) Οργανώσεων ατόμων με ειδικές ανάγκες
 - ε) Εθνικών συντονιστικών επιτροπών
4. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν ότι ο Ο.Η.Ε. και οι εξειδικευμένοι φορείς, όπως και όλοι οι διακυβερνητικοί και διακοινοβουλευτικοί φορείς, σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο, περιλαμβάνουν στη δράση τους τις παγκόσμιες και περιφερειακές οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

IV. ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

1. Ο σκοπός του μηχανισμού παρακολούθησης είναι η αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Κανόνων, αφού θα βοηθήσει το κάθε Κράτος στην αξιολόγηση του επιπέδου εφαρμογής των Κανόνων και την εκτίμηση της προόδου. Η παρακολούθηση πρέπει να ανιχνεύει τα εμπόδια και να προτείνει κατάλληλα μέτρα που θα συμβάλλουν στην επιτυχή εφαρμογή των Κανόνων. Ο μηχανισμός παρακολούθησης θα διαπιστώνει τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά που υπάρχουν σε κάθε ένα από τα Κράτη. Σημαντικός παράγοντας επίσης, είναι η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και η ανταλλαγή εμπειρίας και πληροφοριών μεταξύ των Κρατών.
2. Οι Κανόνες πρέπει να παρακολουθούνται μέσα στο πλαίσιο των συναντήσεων της Επιτροπής για την Κοινωνική Ανάπτυξη. Πρέπει να διοριστεί ένας Ειδικός Γραμματέας με σχετική και εκτεταμένη εμπειρία σε θέματα αναπηρίας και στις διεθνείς οργανώσεις, ο οποίος, αν είναι απαραίτητο θα χρηματοδοτηθεί από κονδύλια εκτός προϋπολογισμού για διάστημα τριών ετών με σκοπό την παρακολούθηση της εφαρμογής των Κανόνων.
3. Οι διεθνείς οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες που έχουν θέση κοινωνικού εταίρου στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο και οι οργανώσεις για άτομα με ειδικές ανάγκες, θα πρέπει να προσκληθούν να δημιουργήσουν μια ομάδα εμπειρογνομόνων, στην οποία τα άτομα με ειδικές ανάγκες θα έχουν την πλειοψηφία και όπου θα λαμβάνονται υπόψη οι διαφορετικές μορφές αναπηρίας και θα υπάρχει δίκαιη γεωγραφική κατανομή, ομάδα η οποία θα γνωμοδοτεί στον Ειδικό Γραμματέα και όταν κρίνεται σκόπιμο και στη Γραμματεία.
4. Η ομάδα εμπειρογνομόνων θα ενθαρρύνεται από τον Ειδικό Γραμματέα να εξετάζει, να γνωμοδοτεί και να αξιολογεί, κάνοντας υποδείξεις που στόχο θα έχουν την προώθηση της εφαρμογής και παρακολούθησης των Κανόνων.
5. Ο Ειδικός Γραμματέας θα στείλει ερωτηματολόγιο στα Κράτη, σε τμήματα μέσα στον Ο.Η.Ε., σε διακυβερνητικές και μη-κυβερνητικές οργανώσεις και σε οργανώσεις ατό-

μων με ειδικές ανάγκες, οι ερωτήσεις του οποίου θα πρέπει να αφορούν στα σχέδια εφαρμογής των Κανόνων στα Κράτη. Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι επιθεκτικές και να καλύπτουν έναν αριθμό συγκεκριμένων κανόνων για αξιολόγηση σε βάθος. Κατά την προετοιμασία των ερωτήσεων ο Ειδικός Γραμματέας πρέπει να συμβουλευτεί την ομάδα εμπειρογνομώνων και τη Γραμματεία.

6. Ο Ειδικός Γραμματέας πρέπει να επιδιώκει τον άμεσο διάλογο, όχι μόνον με τα Κράτη αλλά και με τις τοπικές μη-κυβερνητικές οργανώσεις, ζητώντας τις απόψεις τους και τα σχόλιά τους πάνω σε κάθε θέμα που θα αναφέρεται στις εκθέσεις του. Ο Ειδικός Γραμματέας θα παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες για την εφαρμογή και παρακολούθηση των Κανόνων, καθώς και βοήθεια για την προετοιμασία των απαντήσεων του ερωτηματολογίου.
7. Το Τμήμα Συντονισμού Πολιτικής και Βιώσιμης Ανάπτυξης της Γραμματείας, το Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Ο.Η.Ε. και άλλα τμήματα και μηχανισμοί μέσα στον Ο.Η.Ε., όπως οι περιφερειακές επιτροπές και οι εξειδικευμένες υπηρεσίες, θα συνεργάζονται με τον Ειδικό Γραμματέα για την εφαρμογή και παρακολούθηση των Κανόνων σε εθνικό επίπεδο.
8. Ο Ειδικός Γραμματέας, με τη βοήθεια της Γραμματείας, θα ετοιμάσει τις εκθέσεις για να υποβληθούν στην Επιτροπή Κοινωνικής Ανάπτυξης στην 34η και 35η συνεδρία της. Κατά την προετοιμασία των εκθέσεων ο Ειδικός Γραμματέας πρέπει να συμβουλευτεί και την ομάδα εμπειρογνομώνων.
9. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τις εθνικές συντονιστικές επιτροπές ή τα συναφή όργανα να συμμετέχουν στην εφαρμογή και παρακολούθηση. Θα πρέπει επίσης να καθοριστεί η διαδικασία για τον συντονισμό της παρακολούθησης των Κανόνων σε εθνικό επίπεδο. Οι Οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν ενεργά στην παρακολούθηση της διαδικασίας σε κάθε επίπεδο.
10. Εφόσον εγκριθούν κονδύλια εκτός προϋπολογισμού, πρέπει να δημιουργηθούν μία ή δύο θέσεις διαπεριφερειακού συμβούλου για τους Κανόνες, ώστε να παρέχονται άμεσες υπηρεσίες στα Κράτη όπως :
 - α) Η διοργάνωση εθνικών και περιφερειακών εκπαιδευτικών σεμιναρίων για το περιεχόμενο των Κανόνων
 - β) Η επεξεργασία γενικών αρχών για την διευκόλυνση των στρατηγικών εφαρμογής των Κανόνων
 - γ) Η διάδοση των πληροφοριών για τις καλύτερες πρακτικές που αφορούν στην εφαρμογή των Κανόνων
11. Κατά την 34η συνεδρία της, η Επιτροπή Κοινωνικής Ανάπτυξης θα συγκροτήσει μια ομάδα εργασίας με ανοικτή λήξη, η οποία θα μελετήσει την έκθεση του Ειδικού Γραμματέα και θα κάνει υποδείξεις για την βελτίωση της εφαρμογής των Κανόνων. Κατά τη μελέτη της έκθεσης, η Επιτροπή θα συμβουλευτεί τις διεθνείς οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες και τους εξειδικευμένους φορείς, σύμφωνα με τα άρθρα 71 και 76 των κανόνων λειτουργίας των επιτροπών του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου.
12. Κατά τη διάρκεια της συνεδρίας που θα ακολουθήσει τη λήξη της θητείας του Ειδικού Γραμματέα, η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο, είτε ανανέωσης της θητείας, ορίζοντας νέο Ειδικό Γραμματέα, είτε διαμόρφωσης ενός νέου μηχανισμού παρακολούθησης, και θα προβεί στις ανάλογες προτάσεις προς το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο.
13. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνονται να συνεισφέρουν στο Εθελοντικό Ταμείο για την Αναπηρία του Ο.Η.Ε. προκειμένου να εφαρμοστούν σε εκτεταμένη κλίμακα οι Κανόνες.

ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΕ ΔΙΑΚΡΙΝΟΜΕΝΟΥΣ ΑΘΛΗΤΕΣ

1. Σε αθλητές που σημειώνουν εξαιρετικές αγωνιστικές διακρίσεις σε ατομικά ή ομαδικά αθλήματα χορηγούνται οι οικονομικές παροχές, τα ευεργετήματα και οι διευκολύνσεις που ορίζονται στις επόμενες παραγράφους.
2. Εξαιρετική αγωνιστική διάκριση κατά την έννοια της παρ. 1 του παρόντος είναι:
- α) η κατάκτηση 1ης έως και 8ης νίκης σε θερινούς ή χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες,
 - β) η κατάκτηση 1ης έως και 6ης νίκης σε Παγκόσμια Πρωταθλήματα ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες ή σε παγκόσμιους σχολικούς αγώνες,
 - γ) η επίτευξη ή η ισοφάριση παγκόσμιας επίδοσης ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,
 - δ) η κατάκτηση 1ης έως και 6ης νίκης σε Ευρωπαϊκά Πρωταθλήματα ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε άθλημα που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,
 - ε) η επίτευξη ή η ισοφάριση ευρωπαϊκής επίδοσης ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε αγώνισμα αθλήματος

που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες.

3. Οι αθλητές που σημειώνουν τις διακρίσεις των παρ. 2 και 13 του παρόντος εγγράφονται σε ειδικό πίνακα που τηρείται στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, σύμφωνα με τη σειρά προτεραιότητας των διακρίσεων αυτών, η οποία καθορίζεται με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, που εκδίδεται μέσα σε προθεσμία τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου. Με την ίδια απόφαση ορίζονται τα στοιχεία που περιλαμβάνει ο πίνακας του προηγούμενου εδαφίου και όλα όσα αφορούν την εγγραφή αθλητών στον πίνακα αυτόν.

4. Σε αθλητές που σημειώνουν μία τουλάχιστον από τις διακρίσεις της παρ. 2 του παρόντος σε αγωνίσματα ατομικών αθλημάτων ή σε ομαδικά αθλήματα που περιλαμβάνονται στο εκάστοτε ισχύον επίσημο πρόγραμμα των Ολυμπιακών Αγώνων πλην της διάκρισης σε παγκόσμιους σχολικούς αγώνες, παρέχεται οικονομική επιβράβευση. Το ύψος της οικονομικής επιβράβευσης για κάθε διάκριση καθορίζεται με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού. Η απόφαση αυτή εκδίδεται μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών πριν από την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων και ισχύει για τέσσερα (4) τουλάχιστον έτη. Με την ίδια απόφαση ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, η διαδικασία και κάθε άλλο συναφές θέμα για την εκκαθάριση και την καταβολή της οικονομικής επιβράβευσης.

5. Στους αθλητές των ομαδικών αθλημάτων ή των ομαδικών αγωνισμάτων ατομικών αθλημάτων η οικονομική επιβράβευση είναι ίση με ποσοστό εξήντα τοις εκατό (60%) της αντίστοιχης ατομικού αθλήματος ή ατομικού αγωνίσματος επί τον αριθμό όσων δικαιούνται συμμετοχή στους αγώνες και επιμερίζεται στους αθλητές που πήραν μέρος σε αυτούς, σύμφωνα με όσα προβλέπονται από τον κανονισμό εθνικών ομάδων της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας.

6. Σε αθλητή ή ομάδα που σημειώνει περισσότερες από μία διακρίσεις μέσα στο ίδιο ημερολογιακό έτος χορηγείται η οικονομική επιβράβευση της μεγαλύτερης διάκρισης προσαυξημένη με ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) της οικονομικής επιβράβευσης που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις άλλες διακρίσεις.

7. Οι οικονομικές επιβραβεύσεις που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους χορηγούνται σε κάθε αθλητή με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού ή άλλου από αυτόν εξουσιοδοτημένου οργάνου από τα ειδικά έσοδα της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού. Η απόφαση αυτή εκδίδεται εντός του πρώτου διμήνου κάθε έτους και αφορά τις διακρίσεις του προηγούμενου έτους.

8. Αθλητές που σημειώνουν μία τουλάχιστον από τις διακρίσεις της παρ. 2 του παρόντος άρθρου επιτρέπεται να διορίζονται, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων, σε κενές θέσεις φορέων του δημόσιου τομέα, για τους οποίους έχει εφαρμογή το άρθρο 1 του ν. 2527/1997 (ΦΕΚ 206 Α'). Οι ενδιαφερόμενοι διορίζονται σε κενές θέσεις, ύστερα από αίτησή τους, εφόσον έχουν τα απαιτούμενα για τις θέσεις στις οποίες επιθυμούν

να διοριστούν γενικά και ειδικά τυπικά προσόντα. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, που εκδίδεται μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος, ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, ο χρόνος υποβολής τους, η διαδικασία και γενικά κάθε θέμα που αφορά το διορισμό. Ο διορισμός γίνεται στον εισαγωγικό βαθμό με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού.

9. Σε υπαλλήλους που διορίζονται σύμφωνα με την παρ. 8 του παρόντος άρθρου, εφόσον εξακολουθούν να είναι εν ενεργεία αθλητές, παρέχονται διευκολύνσεις από τις υπηρεσίες τους για τη συμμετοχή τους σε προπονήσεις και αθλητικούς αγώνες. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού ορίζονται οι διευκολύνσεις, οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και η διαδικασία για την παροχή κάθε διευκόλυνσης, καθώς και οι σχετικές υποχρεώσεις των αθλητών - υπαλλήλων.

10. Αθλητές που έχουν σημειώσει μία τουλάχιστον από τις διακρίσεις της παρ. 2 του παρόντος, έχουν ηλικία δεκαεπτά έως και τριάντα (17-30) ετών και έχουν τίτλο σπουδών που τους επιτρέπει συμμετοχή στις κάθε φορά ισχύουσες διαδικασίες επιλογής για την εισαγωγή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, εισάγονται σε οποιοδήποτε τμήμα Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. της προτίμησής τους και εγγράφονται σε αυτό, καθ' υπέρβαση του αριθμού εισακτέων που ορίζεται σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται μέχρι 31.12.1999, ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, η διαδικασία και γενικά κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή της διάταξης αυτής, καθώς και της διάταξης της παρ. 13 του παρόντος άρθρου. Με όμοια απόφαση ορίζονται οι προϋποθέσεις μετεγγραφής, καθώς και η παροχή διευκολύνσεων σε αθλητές, μέλη εθνικών ομάδων, που είναι φοιτητές τμημάτων και σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

11. Αθλητές που έχουν σημειώσει μία τουλάχιστον από τις διακρίσεις της παρ. 2 του παρόντος άρθρου επιτρέπεται να εισάγονται στις σχολές αστυφυλάκων, πυροσβεστών και λιμενοφυλάκων, καθ' υπέρβαση, και μέχρι του ορίου των δέκα (10) ατόμων, του εκάστοτε οριζόμενου για τις σχολές αυτές αριθμού εισακτέων. Με απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας ή Δημόσιας Τάξης, που εκδίδεται κατά περίπτωση μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα προσόντα και δικαιολογητικά, η διαδικασία και γενικά κάθε θέμα που αφορά την εισαγωγή, κατά τις διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου, καθώς και την παροχή διευκολύνσεων για τη συμμετοχή σε προπονήσεις και αθλητικούς αγώνες των εν ενεργεία αθλητών. Οι αποφάσεις αυτές ισχύουν από το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001.

12. Αθλητές που έχουν πετύχει μία τουλάχιστον από τις διακρίσεις της επόμενης παραγράφου επιτρέπεται να προσλαμβάνονται, ανεξάρτητα αν έχουν υπηρετήσει ή όχι τη στρατιωτική τους θητεία, στις Ένοπλες

Δυνάμεις ως έφεδροι πενταετούς υποχρέωσης, σε ποσοστό δύο τοις εκατό (2%), επί του οριζόμενου εκάστοτε αριθμού προσλαμβανομένων, σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στον ν. 1513/1985, όπως τροποποιήθηκε και επεκτάθηκε με τους νόμους 1848/1988 και 2109/ 1992. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, που εκδίδεται μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα προσόντα και δικαιολογητικά, η διαδικασία και γενικά κάθε θέμα που αφορά την πρόσληψη κατά τις διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου, καθώς και την παροχή διευκολύνσεων για τη συμμετοχή σε προπονήσεις και αθλητικούς αγώνες των εν ενεργεία αθλητών.

13. Αθλητές που έχουν κατακτήσει τουλάχιστον μία από τις διακρίσεις του εδαφίου ι της παραγράφου αυτής εισάγονται στα Τ.Ε.Φ.Α.Α., καθ' υπέρβαση του εκάστοτε, κατά τις κείμενες διατάξεις, οριζόμενου αριθμού εισακτέων, εφόσον - με την επιφύλαξη της παρ. 14 του παρόντος άρθρου - έχουν ηλικία δεκαεπτά έως και τριάντα (17-30) ετών και είναι κάτοχοι τίτλου σπουδών, που τους επιτρέπει την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ο αριθμός εισακτέων της παραγράφου αυτής στα Τ.Ε.Φ.Α.Α. ορίζεται κατ' έτος στο τριάντα τοις εκατό (30%) του αριθμού εισακτέων. Ο αθλητής που εισάγεται σε Τ.Ε.Φ.Α.Α., σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας παραγράφου, υποχρεούται να ακολουθήσει την ειδικότητα του αθλήματος στο οποίο σημείωσε τη διάκριση, με βάση την οποία έγινε η εισαγωγή του, εφόσον το τμήμα εισαγωγής του χορηγεί αυτήν την ειδικότητα.

- ι.α)** 7η - 8η νίκη σε παγκόσμια πρωταθλήματα ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες ή σε παγκόσμιους σχολικούς αγώνες,
- β)** 7η έως και 8η νίκη σε ευρωπαϊκά πρωταθλήματα ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,
- γ)** 1η έως και 3η νίκη σε μεσογειακούς αγώνες,
- δ)** 1η - 3η νίκη σε Βαλκανικούς αγώνες ανδρών - γυναικών και εφήβων - νεανίδων,
- ε)** 1η έως και 3η νίκη σε πανελλήνιο πρωτάθλημα ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες ή πανελλήνιους σχολικούς αγώνες,
- στ)** έχουν σημειώσει ή ισοφάρισαν πανελλήνια επίδοση ανδρών - γυναικών, σε αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,
- ζ)** 1η έως και 6η νίκη σε παγκόσμια πρωταθλήματα παιδών - κορασίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,
- η)** 1η έως και 6η νίκη σε ευρωπαϊκά πρωταθλήματα παιδών - κορασίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,

- θ) 1η νίκη σε πανελλήνιο πρωτάθλημα παιδών - κορασίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες.
- ii. Οι αθλητές που έχουν κατακτήσει μία τουλάχιστον νίκη από τις αναφερόμενες στο εδάφιο i της παρούσας παραγράφου εισάγονται, σύμφωνα με τη σειρά προτίμησής τους στο μηχανογραφικό δελτίο, κατά φθίνουσα σειρά μορίων, σε οποιαδήποτε άλλη σχολή ή τμήμα Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. σε ποσοστό ένα τοις εκατό (1%) επιπλέον του αριθμού εισακτέων, που ορίζεται σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις, εφόσον, μετά την προσαύξηση του συνόλου των μορίων της παρ. 3 του ν. 2525/1997 (ΦΕΚ 188 Α') κατά δέκα τοις εκατό (10%) για τις διακρίσεις του εδαφίου i, συγκεντρώνουν αριθμό μορίων τουλάχιστον ίσο με τα μόρια που συγκέντρωσε το ίδιο ακαδημαϊκό έτος ο τελευταίος εισαχθείς στη συγκεκριμένη σχολή με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 2525/1997.
- 14.** Για την εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 2, 10 και 13 του παρόντος άρθρου ισχύουν οι ακόλουθες ρυθμίσεις:
- α) Στα ομαδικά αθλήματα ο αθλητής πρέπει να έχει συμμετάσχει σε περισσότερους από τους μισούς αγώνες της διοργάνωσης. Σε διοργανώσεις που διεξάγονται κατά φάσεις οι συμμετοχές στους αγώνες υπολογίζονται με βάση το άθροισμα των αγώνων όλων των φάσεων.
- β) Ως Πανελλήνιοι αγώνες ή Πανελλήνιο πρωτάθλημα θεωρούνται μία και μόνο εθνικού ερασιτεχνικού επιπέδου διοργάνωση κάθε χρόνο, που ορίζεται από την οικεία αθλητική ομοσπονδία και πάντα της ανώτατης κατηγορίας για κάθε άθλημα ή αγώνισμα. Οι διοργανώσεις κυπέλλου δεν θεωρούνται Πανελλήνιοι αγώνες ή Πανελλήνιο πρωτάθλημα. Όταν σε κάποια κατηγορία ηλικιών και φύλου γίνονται δύο ή περισσότερα Πανελλήνια πρωταθλήματα σε κάθε κατηγορία, λαμβάνεται υπόψη μόνο το Πανελλήνιο πρωτάθλημα ή οι Πανελλήνιοι αγώνες της μεγαλύτερης ηλικίας στη συγκεκριμένη κατηγορία. Για την εφαρμογή της διάταξης του εδαφίου αυτού, η οικεία αθλητική ομοσπονδία οφείλει να ενημερώνει σχετικά τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, πριν από την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου.
- γ) Στα ατομικά αθλήματα δεν λαμβάνεται υπόψη η ομαδική βαθμολογία ή κατάταξη. Ως ατομικά αθλήματα νοούνται και τα ομαδικά αγωνίσματα αυτών. Οι αναφερόμενες διακρίσεις, πλην των Ολυμπιακών, Παγκοσμίων και Πανευρωπαϊκών αγώνων, πρέπει να έχουν κατακτηθεί από τους αθλητές κατά τη διάρκεια των τεσσάρων (4) τελευταίων ετών, πριν από το ακαδημαϊκό έτος για το οποίο ο αθλητής υποβάλλει αίτηση εισαγωγής.
- δ) Οι αθλητές που εμπίπτουν στις διατάξεις των παραγράφων 10 και 13 του παρόντος άρθρου μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμά τους και τα αμέσως επόμενα δύο ακαδημαϊκά έτη από αυτό που υπέβαλαν για πρώτη φορά αίτηση εισαγωγής βάσει των διατάξεων αυτών.
- 15.** Αν ο αριθμός των ενδιαφερόμενων αθλητών είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό εκείνων που δικαιούνται τις παροχές, τα ευεργετήματα και τις διευκολύνσεις του παρόντος άρθρου, η σειρά προτεραιότητας διαμορφώνεται με τα εξής κριτήρια:

- α) διάκριση σε άθλημα ή αγώνισμα που περιλαμβάνεται στο επίσημο πρόγραμμα των Ολυμπιακών Αγώνων,
- β) νίκη στην ανώτατη κατηγορία του αθλήματος ή του αγωνίσματος,
- γ) σειρά προτεραιότητας των διακρίσεων που καθορίζεται με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, σύμφωνα με την παρ. 3 του παρόντος άρθρου,
- δ) βαθμός του τίτλου σπουδών.

Σε περίπτωση ισοβαθμίας διενεργείται δημόσια κλήρωση.

16. Αθλητές ή αθλήτριες ατομικού ή ομαδικού αθλήματος που κατέκτησαν πρώτη, δεύτερη ή τρίτη νίκη σε Ολυμπιακούς Αγώνες τυγχάνουν των παρακάτω ευεργετημάτων:

- α) της απονομής χρυσού μεταλλίου από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και
- β) της πρόσληψής τους ως συμβούλων στο αρμόδιο για τον αθλητισμό Υπουργείο.

17. Αθλητές ή αθλήτριες ατομικού ή ομαδικού αθλήματος που κατέκτησαν τέταρτη, πέμπτη ή έκτη θέση σε Ολυμπιακούς Αγώνες τυγχάνουν των παρακάτω ευεργετημάτων:

- α) της απονομής δημόσιου επαίνου, μετά διπλώματος από τον αρμόδιο για τον αθλητισμό Υπουργό και
- β) της πρόσληψής τους ως τεχνικών συμβούλων από τις αντίστοιχες αθλητικές ομοσπονδίες. Το δικαίωμα αυτό οι αθλητές μπορούν να το ασκήσουν εντός προθεσμίας πέντε (5) ετών από τη διακοπή της αγωνιστικής τους δραστηριότητας.

18. Αθλητές ή αθλήτριες που καταλαμβάνουν ή έχουν καταλάβει μία από τις οκτώ (8) πρώτες θέσεις σε οποιοδήποτε ατομικό ή ομαδικό άθλημα σε θερινούς ή χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες ή σε Ολυμπιακούς Αγώνες για άτομα με ειδικές ανάγκες δικαιούνται χορήγησης αδειών πρακτορείων προγνωστικών αγώνων ποδοσφαίρου, ΛΟΤΤΟ, κρατικών λαχείων και ιπποδρομιακών στοιχημάτων, κατά παρέκκλιση των ειδικών διατάξεων που ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις χορήγησης των αδειών αυτών.

Με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, καθορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας παραγράφου.

19. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται ανάλογα και στα άτομα με ειδικές ανάγκες (Α.Μ.Ε.Α.), τα οποία έχουν χαρακτηριστεί αθλητές από την ειδική επιτροπή της παρ. 5 του άρθρου 29 του παρόντος νόμου, πλην των διατάξεων των παρ. 11 και 12, των παρ. 10 και 13 κατά το μέρος που αφορούν τα Τ.Ε.Φ.Α.Α. και τα λοιπά τμήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα οποία, λόγω της φύσης της επιστήμης, είναι δυσχερής για τα άτομα αυτά η παρακολούθηση, σύμφωνα με αιτιολογημένη απόφαση του τμήματος, καθώς και των περιπτώσεων β' των παραγράφων 16 και 17 του άρθρου αυτού.

20. Η εισαγωγή αθλητών που εμπίπτουν στις διατάξεις της παραγρά-

φου 7 του άρθρου 2 του ν. 2525/1997 στα τμήματα και τις σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002, γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 10 και 13 του άρθρου αυτού. Ειδικά για την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 13 του παρόντος άρθρου, ως σύνολο μορίων λαμβάνεται υπόψη η συνολική βαθμολογία στα τέσσερα μαθήματα της δέσμης και για διεκδίκηση θέσεων επιπλέον του αριθμού εισακτέων, σε ποσοστό 30% για τα Τ.Ε.Φ.Α.Α. και 1% για τα λοιπά τμήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, επί του αριθμού εισακτέων που καθορίζεται σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 2 του ν. 2525/1997.

21. Κατά τον προσδιορισμό των θέσεων που αντιστοιχούν στα ποσοστά που αναφέρονται στις παραγράφους 13 και 20 του άρθρου αυτού, γίνεται στρογγυλοποίηση στην αμέσως επόμενη ακέραιη μονάδα, αν προκύπτει δεκαδικό υπόλοιπο ίσο ή μεγαλύτερο από το μισό της ακέραιης μονάδας.

Αν το δεκαδικό υπόλοιπο είναι μικρότερο από το μισό της ακέραιης μονάδας, δεν λαμβάνεται υπόψη, εκτός αν μηδενίζεται η θέση, οπότε γίνεται στρογγυλοποίηση στην ακέραιη μονάδα, ώστε σε κάθε περίπτωση να υπάρχει μία τουλάχιστον θέση για κάθε τμήμα Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι..

22. Οι διατάξεις των παραγράφων 10 και 13 του άρθρου αυτού ισχύουν από το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001. Από την ημερομηνία αυτή παύουν να ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων 22 έως και 25 του ν. 2009/1992 (ΦΕΚ 18 Α'), καθώς και κάθε άλλη διάταξη που ρυθμίζει διαφορετικά τα θέματα τα οποία ρυθμίζονται από το άρθρο αυτό.

23. Οι διατάξεις του άρθρου 26 του ν. 2009/1992 και του άρθρου 15 παρ. 5 του ν. 2640/1998 διατηρούνται σε ισχύ και μετά το ακαδημαϊκό έτος 1999-2000.

Για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών, προκειμένου για αποφοίτους ενιαίου λυκείου και όπου αναφέρεται συνολική βαθμολογία γενικών εξετάσεων νοείται το σύνολο μορίων, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 2525/1997.

24. Για την εκπλήρωση των σκοπών του Παγκόσμιου Συλλόγου Ολυμπιονικών καθιερώνεται και ως έσοδό του επιχορήγηση από τη Γ.Γ.Α. σε ετήσια βάση, κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου που ισχύουν για τις αθλητικές ομοσπονδίες.

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ

1. Σε Έλληνες μαθητές των γυμνασίων και των λυκείων της δευτεροβάθμιας γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και σε Έλληνες σπουδαστές ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι) ή τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.) ή ινστιτούτων επαγγελματικής κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), οι οποίοι παρουσιάζουν ιδιαίτερη επίδοση στις σπουδές τους και στον αθλητισμό, χορηγείται, με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, ύστερα από πρόταση της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας, υποτροφία διάρκειας ενός (1) έτους, που μπορεί να ανανεώνεται. Η δαπάνη βαρύνει τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

1. Ο αθλητισμός των ατόμων με ειδικές ανάγκες (Α.Μ.Ε.Α.) είναι ένας ιδιαίτερος τομέας άθλησης, που τελεί υπό την προστασία του Κράτους.
2. Για την ανάπτυξη του αθλητισμού των Α.Μ.Ε.Α. ιδρύονται σωματεία και ομοσπονδίες, που αναγνωρίζονται ως αθλητικές, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 8 και 28 του παρόντος νόμου και, με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 και 4 του παρόντος, διέπονται από τις διατάξεις του τμήματος Α' του παρόντος νόμου.
3. Ειδικότερα, για να αναγνωρισθεί ως αθλητικό ένα σωματείο Α.Μ.Ε.Α., ο συνολικός αριθμός των αθλητών του δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερος από δεκαπέντε (15). Αν το αθλητικό σωματείο διατηρεί τμήμα ομαδικού αθλήματος, ο αριθμός των αθλητών του πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσος με τον αναγκαίο αριθμό τακτικών και αναπληρωματικών που απαιτούνται από τους κανονισμούς του αθλήματος για συμμετοχή σε αγώνες. Ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. του σωματείου δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερος από πέντε (5) και μεγαλύτερος από εννέα (9).
4. Για τη σύσταση αθλητικής ομοσπονδίας Α.Μ.Ε.Α., απαιτούνται αποφάσεις των γενικών συνελεύσεων ή των διοικητικών συμβουλίων πέντε (5) τουλάχιστον ειδικά αναγνωρισμένων αθλητικών σωματείων Α.Μ.Ε.Α.. Ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. της ομοσπονδίας δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερος από επτά (7) και μεγαλύτερος από έντεκα (11). Ειδικότερα, για να αναγνωρισθεί ως αθλητική μία ομοσπονδία αθλητικών σωματείων Α.Μ.Ε.Α., πρέπει να υποβληθεί αρμοδίως από τη διοίκησή της η σχετική αίτηση και να υπάρχει αντίστοιχη παγκόσμια αθλητική ομοσπονδία. Με αιτιολογημένη απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού επιτρέπεται η ανάκληση της παροχής ειδικής αθλητικής αναγνώρισης.

Ειδικά για τις κατηγορίες αναπηριών που καλύπτει η Διεθνής Παραολυμπιακή Επιτροπή (I.P.C.), αναγνωρίζονται πέντε (5) αθλητικές ομοσπονδίες Α.Μ.Ε.Α.. Οι ομοσπονδίες αυτές συνιστούν συνομοσπονδία με την επωνυμία "Εθνική Παραολυμπιακή Επιτροπή", με έδρα την Αθήνα, η οποία εκπροσωπεί τη Χώρα μας στην I.P.C.. Στη συνομοσπονδία εκπροσωπούνται ισότιμα οι πιο πάνω ομοσπονδίες. Χρονικό διάστημα για την ίδρυση των ομοσπονδιών και της συνομοσπονδίας ορίζεται οκτάμηνο από τη δημοσίευση του νόμου αυτού.

Για το διάστημα από τη δημοσίευση του παρόντος μέχρι τη λήξη του οκταμήνου, με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, συγκροτείται ενδεκαμελής προσωρινή Επιτροπή που εκπροσωπεί τη Χώρα μας στην I.P.C.. Στην επιτροπή αυτή συμμετέχουν πέντε (5) μέλη από την Πανελλήνια Αθλητική Ομοσπονδία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Π.Α.Ο.Μ. - Α.Μ.Ε.Α.), τέσσερα (4) μέλη από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Κινητικά Αναπήρων (Π.Α.Ο.Κ.Α.) και δύο (2) μέλη από την Ομοσπονδία Σωματείων Ελλήνων Καλαθοσφαιριστών με Καρότσι (Ο.Σ.Ε.Κ.Κ.). Τα μέλη της Επιτροπής υποδεικνύονται από τις ομοσπονδίες του προηγούμενου εδαφίου. Αν παρέλθει το ως άνω οκτάμηνο, χωρίς να συσταθούν οι πέντε (5) ομοσπονδίες του πρώτου εδαφίου και η συνομοσπονδία, με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, αίρεται η αθλητική αναγνώριση των ομοσπονδιών του πέμπτου εδαφίου και συγκροτείται Επιτροπή

από έντεκα (11) μέλη για την εκπροσώπηση της Χώρας μας στην Ι.Ρ.Ο..

5. Πρόσωπα με αναπηρίες μπορούν να ενταχθούν στη δύναμη αθλητών αθλητικού σωματείου Α.Μ.Ε.Α.. Ο χαρακτηρισμός προσώπου με αναπηρία ως αθλητή ενός ή περισσότερων αθλημάτων γίνεται από ειδική επιτροπή, που συγκροτείται από την οικεία αθλητική ομοσπονδία.

6. Επιτρέπεται εξαιρετικώς σε άτομα με ειδικές ανάγκες που είναι ενεργεία αθλητές:

- α)** να γίνονται μέλη των αθλητικών σωματείων τους και να εκλέγονται στη διοίκησή τους,
- β)** να αντιπροσωπεύουν το αθλητικό σωματείο τους στις γενικές συνελεύσεις αθλητικής ένωσης και ομοσπονδίας.

Δεν επιτρέπεται αθλητές να θέτουν υποψηφιότητα ή να εκλέγονται σε διοικητικά όργανα της ένωσης ή της ομοσπονδίας, καθώς και σε οποιοδήποτε άλλο όργανο ή επιτροπή που εκλέγεται από τη γενική συνέλευση στην οποία συμμετέχουν. Αθλητές που έχουν εκλεγεί στο Δ.Σ. αθλητικής ομοσπονδίας Α.Μ.Ε.Α. εκπίπτουν από μέλη της διοίκησής της από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου και τη θέση τους καταλαμβάνει το αναπληρωματικό μέλος.

7. Η άσκηση του επαγγέλματος του προπονητή Α.Μ.Ε.Α. επιτρέπεται μόνο στον κάτοχο ειδικής άδειας, που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του παρόντος. Ειδικά για τη χορήγηση ειδικής άδειας άσκησης του επαγγέλματος του προπονητή Α.Μ.Ε.Α., απαιτείται πτυχίο Τ.Ε.Φ.Α.Α. ή ισότιμης σχολής του εξωτερικού. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες που ως αθλητές κατέκτησαν 1η έως 8η θέση σε Ολυμπιακούς Αγώνες και 1η έως 3η θέση σε παγκόσμιους αγώνες επιτρέπεται να ασκούν το επάγγελμα του προπονητή, ύστερα από φοίτηση στην ειδική σχολή της παρ. 4 του άρθρου 31 του παρόντος.

8. Διαιτητές και κριτές σε αγώνες Α.Μ.Ε.Α. ορίζονται διαιτητές και κριτές του οικείου αθλήματος, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει ειδικά σεμινάρια της αντίστοιχης αθλητικής ομοσπονδίας Α.Μ.Ε.Α..

9. Ιδρύεται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με έδρα την Αθήνα και με επωνυμία "Ελληνική Εθνική Επιτροπή Ειδικού Αθλητισμού" (Ε.Ε.Ε.Ε.Α.), που εποπτεύεται από τον αρμόδιο για τον αθλητισμό Υπουργό.

Οι σκοποί του νομικού αυτού προσώπου είναι οι ακόλουθοι:

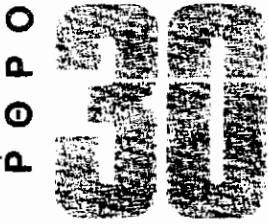
- α)** να εισηγείται στη Γ.Γ.Α. το γενικό σχεδιασμό ανάπτυξης του αθλητισμού Α.Μ.Ε.Α. και ειδικά του αθλητισμού επιδόσεων,
- β)** να εισηγείται νομοθετικές ρυθμίσεις και τροποποιήσεις για όλα τα ζητήματα που αφορούν τον αθλητισμό Α.Μ.Ε.Α.,
- γ)** να εντοπίζει τις ελλείψεις και να παρακολουθεί, σε συνεργασία με το Ε.Σ.Α.Σ., την πορεία των εργασιών εκσυγχρονισμού των παλαιών αθλητικών χώρων, ώστε να εξασφαλιστεί η προσπελασιμότητα των κινητικά αναπήρων και των τυφλών αθλητών,
- δ)** να φροντίζει για την προβολή των αθλητικών εκδηλώσεων και πρωταθλημάτων Α.Μ.Ε.Α., με κάθε πρόσφορο μέσο,
- ε)** να φροντίζει για την καλή προετοιμασία των εθνικών ομάδων, τη συμμετοχή τους σε διεθνείς αγώνες και στην Παραολυμπιάδα.

Για την εκπλήρωση των σκοπών αυτών και για την οικονομική ενίσχυση των αθλητικών ομοσπονδιών, ενώσεων και σωματείων Α.Μ.Ε.Α., καθιερώνεται ως βασικό έσοδο του νομικού προσώπου επικορήγηση από τη Γ.Γ.Α. σε ετήσια βάση, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος που ισχύουν για τις λοιπές αθλητικές ομοσπονδίες. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μέσα σε προθεσμία τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος με πρόταση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού και του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν τη διοίκηση, την εκπροσώπηση, την οργάνωση, τη λειτουργία και τη διαχείριση της Ε.Ε.Ε.Α., καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

10. Για τα λοιπά θέματα οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας του αθλητισμού των Α.Μ.Ε.Α., τα οποία δεν ρυθμίζονται ειδικά με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του παρόντος νόμου.

- ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ - ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

1. Με κανονισμό που ψηφίζει το Δ.Σ. της ομοσπονδίας και εγκρίνει ο αρμόδιος για τον αθλητισμό Υπουργός ρυθμίζονται όλα τα θέματα οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας αυτής και των ενώσεών της, καθώς και τα θέματα υπηρεσιακής κατάστασης του προσωπικού τους. Ειδικότερα στον κανονισμό προβλέπονται οι οργανικές μονάδες, η διάρθρωσή τους, ο αριθμός των θέσεων κατά κλάδο, η ειδικότητα, τα απαιτούμενα τυπικά προσόντα και τα καθήκοντα κάθε θέσης. Ο συνολικός αριθμός των συνιστώμενων θέσεων, προκειμένου περί ομοσπονδιών, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις πέντε (5), εάν η ομοσπονδία έχει στη δύναμή της είκοσι (20) έως τριάντα (30) σωματεία, τις δέκα (10), εάν η ομοσπονδία έχει στη δύναμή της τριάντα ένα (31) έως εκατό (100) σωματεία, τις δεκαπέντε (15), εάν η ομοσπονδία έχει στη δύναμή της εκατόν ένα (101) έως διακόσια πενήντα (250) σωματεία και τις είκοσι (20), εάν η ομοσπονδία έχει στη δύναμή της διακόσια πενήντα ένα (251) και άνω σωματεία. Ο συνολικός αριθμός των συνιστώμενων θέσεων, προκειμένου περί ενώσεων, είναι τρεις (3) θέσεις, εάν η ένωση έχει στη δύναμή της δέκα (10) έως τριάντα (30) σωματεία, έξι (6) θέσεις, εάν η ένωση έχει στη δύναμή της τριάντα ένα (31) έως εκατό (100) σωματεία, οκτώ (8) θέσεις, εάν η ένωση έχει στη δύναμή της εκατόν ένα (101) έως διακόσια πενήντα (250) σωματεία και δέκα (10) θέσεις, εάν η ένωση έχει στη δύναμή της διακόσια πενήντα ένα (251) και άνω σωματεία. Οι ανωτέρω οργανικές θέσεις είναι ενιαίες για κάθε ομοσπονδία και το σύνολο των ενώσεων που υπάγονται σε αυτήν. Απαγορεύεται η πρόσληψη προσωπικού εκτός οργανικών θέσεων. Η υποχρέωση υποβολής προς έγκριση του παραπάνω κανονισμού από τον αρμόδιο για τον αθλητισμό Υπουργό δεν υφίσταται στην περίπτωση κατά την οποία η ομοσπονδία χρηματοδοτείται από τη Γ.Γ.Α. ή από εποπτευόμενους από αυτή φορείς σε ποσοστό μικρότερο του πενήντα τοις εκατό (50%) των συνολικών εσόδων της.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Προκηρύχθηκε από τη Γενική Συνέλευση
των Ηνωμένων Εθνών
στις 9 Δεκεμβρίου 1975 (απόφαση 3447)

Η Γενική Συνέλευση,
έχοντας υπόψη, την εγγύηση των Κρατών - μελών των Ηνω-
μένων Εθνών, από τον καταστατικό χάρτη να αναλάβει, από κοι-
και χωριστά, δραστηριότητα σε συνεργασία με τον Οργανι-
για να προάγει υψηλότερο βιοτικό επίπεδο ζωής, πλήρη
σχόληση και συνθήκες οικονομικής και κοινωνικής πρόοδου
ανάπτυξης.

επιβεβαιώνοντας την πίστη στα ανθρώπινα δικαιώματα και
βασικές ελευθερίες και στις αρχές της ειρήνης, της αξιοπρέ-
ς και της αξίας του ανθρώπου και της κοινωνικής δικαιοσύνης
προκηρύχθηκε στον καταστατικό χάρτη,

ανακαλώντας τις αρχές της Παγκόσμιας Διακήρυξης των αν-
θρώπων δικαιωμάτων, των διεθνών συμβολαίων των ανθρωπί-
δικαιωμάτων, τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού και
κανόνες που ήδη έχουν οριστεί για κοινωνική πρόοδο στα
πλάγια, στις συμβάσεις, στις συστάσεις και στις αποφάσεις
Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, της ΟΥΝΕΣΚΟ, του Πα-
σμιου Οργανισμού Υγείας, του Ταμείου των Ηνωμένων
για τα παιδιά και άλλων αρμοδίων οργανισμών,

αναγνωρίζοντας ότι η Διακήρυξη για Κοινωνική Πρόοδο και Ανά-
πυξη έχει κηρύξει την αναγκαιότητα για προστασία των δικαιω-
των και την επιβεβαίωση για την ευημερία και την αποκατάστα-
ση σωματικά και πνευματικά μειονεκτούντων,

αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα για συμπάρταση των
μαρτυρικών καθυστερημένων ατόμων για να αναπτύξουν τις ικα-
νότητές τους σε διάφορους τομείς δραστηριοτήτων και για ηρωί-
α της ενσωμάτωσής τους στην κανονική ζωή όσο το δυνατό
πρόωπο,

αναγνωρίζοντας ότι μερικές χώρες στο τωρινό στάδιο ανάπτυξης
μπορούν να προσφέρουν περιορισμένες προσπάθειες γι'
το σκοπό,

προκηρύσσει αυτή τη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Ανα-
πήρων Ατόμων και καλεί για εθνική και διεθνή δραστηριότητα με
τόσο όση θα χρησιμοποιηθεί σαν κοινή βάση και πλαίσιο ανα-
πυξης για την προστασία αυτών των δικαιωμάτων.

Ο όρος «ανάπηρο άτομο» σημαίνει κάθε άτομο ανίκανο να
επιβιώσει από μόνο του, ολικά ή μερικά, τις αναγκαιότητες
για μια κανονική ατομική και κοινωνική ζωή, εξαιτίας μειωμέ-
νων σωματικών ή πνευματικών δυνατοτήτων που έχει εκ γε-
νητικής ή όχι.

Οι ανάπηρα άτομα θα απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που
προβλέπονται σ' αυτή τη Διακήρυξη. Αυτά τα δικαιώματα θα
προσδοκούνται σ' όλα τα ανάπηρα άτομα, χωρίς οποιαδήποτε
διακρίση και χωρίς διαχωρισμό ή διάκριση φυλής, χρώματος,
ύψους, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων γνωμών,
εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, οικονομικής κατάστασης,
εξουσίας ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης που αφορά το ίδιο το
ανάπηρο άτομο ή την οικογένειά του.

Οι ανάπηρα άτομα έχουν το κληρονομικό δικαίωμα σεβασμού
της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους. Τα ανάπηρα άτομα, οποι-
δήποτε κι αν είναι η προέλευση, η φύση και η σοβαρότητα
των μειονεκτημάτων και ανικανοτήτων τους, έχουν τα ίδια θε-

μελιώδη δικαιώματα με τους συμπολίτες της ίδιας ηλικίας, που
συνεπάγεται πρώτα και κύρια το δικαίωμα να απολαμβάνει μια
καθώς πρέπει ζωή, όσο το δυνατό κανονική και πλήρη.

4. Τα ανάπηρα άτομα έχουν τα ίδια πολιτικά δικαιώματα όπως οι
άλλοι άνθρωποι· η παράγραφος 7 της Διακήρυξης των δικαι-
ωμάτων των πνευματικά καθυστερημένων ατόμων που αφορά
σε κάθε πιθανό περιορισμό ή καταστολή των δικαιωμάτων των
ατόμων αυτών, εφαρμόζεται και για τα πνευματικά ανάπηρα
άτομα.
5. Τα ανάπηρα άτομα δικαιούνται να απολαμβάνουν τα μέτρα που
σχεδιάστηκαν για να τα καταστήσουν ικανά να γίνουν όσο το
δυνατόν αυτοδύναμα.
6. Τα ανάπηρα άτομα έχουν το δικαίωμα για ιατρική, ψυχολογική
και λειτουργική μεταχείριση, συμπεριλαμβανομένων προ-
σθετικών και υποβοηθητικών συσκευών, για ιατρική και κοι-
νωνική αποκατάσταση, για εκπ/ση, για επαγγελματική κα-
τάρτιση και αποκατάσταση για βοήθεια, για συμβουλευτική,
για υπηρεσίες τοποθέτησης σε εργασία και για άλλες υπηρε-
σίες που θα τα καταστήσουν ικανά να αναπτύξουν τις ικανότη-
τες και δεξιότητές τους στο ανώτατο όριο και θα επισπεύσουν
τη διαδικασία της κοινωνικής ενσωμάτωσης ή επανενσωμά-
τωσής τους.
7. Τα ανάπηρα άτομα έχουν το δικαίωμα για οικονομική και κοι-
νωνική ασφάλιση και για ένα καθώς πρέπει επίπεδο ζωής.
Έχουν το δικαίωμα, σύμφωνα με τις ικανότητές τους, να εξα-
σφαλίσουν και να διατηρήσουν την εργασία ή να ενσωκολλη-
θούν με ένα επάγγελμα που να ανταμοίβεται, χρήσιμο και πα-
ραγωγικό, και να συμμετέχουν σε εμπορικές ενώσεις.
8. Τα ανάπηρα άτομα έχουν το δικαίωμα οι ειδικές ανάγκες τους
να λαμβάνονται υπόψη σ' όλα τα επίπεδα του οικονομικού και
κοινωνικού προγράμματος.
9. Τα ανάπηρα άτομα έχουν το δικαίωμα να ζουν με τις οικογένει-
ές τους ή με τους θετούς γονείς και να λαμβάνουν μέρος σ'
όλες τις κοινωνικές, δημιουργικές ή ψυχαγωγικές δραστη-
ριότητες. Κανένα ανάπηρο άτομο δε θα υπόκειται, όσο αφορά
την κατοικία του, σε διαφορετική μεταχείριση άλλη από εκεί-
νη που απαιτείται από την κατάσταση του ή από τη βελτίωση
αυτής. Εάν η παραμονή ενός αναπήρου ατόμου σε ένα ειδικό
ίδρυμα είναι απαραίτητη, το περιβάλλον και οι συνθήκες ζωής
σ' αυτό θα είναι όσο το δυνατό πλησιέστερες με εκείνες της
κανονικής ζωής ενός συνομηλίκου του.
10. Τα ανάπηρα άτομα θα προστατεύονται από κάθε εκμετάλλευ-
ση, κάθε κανονισμό και κάθε μεταχείριση διακριτικής, υβρι-
στικής ή υποβαθμισμένης φύσης.
11. Τα ανάπηρα άτομα θα μπορούν να δεχτούν νόμιμη βοήθεια,
όταν τέτοια βοήθεια αποδειχθεί απαραίτητη για την προστασία
των ατόμων τους και της περιουσίας τους. Εάν δικαστικές δια-
δικασίες έχουν θεσπισθεί εναντίον τους, η νομική διαδικασία
που ακολουθείται θα λάβει πλήρως υπόψη τη σωματική και την
πνευματική κατάστασή τους.
12. Για κάθε θέμα που αφορά στα δικαιώματα των αναπήρων ατό-
μων είναι χρήσιμο να ζητείται η συμβουλή των οργανισμών
των αναπήρων ατόμων.
13. Τα ανάπηρα άτομα, οι οικογένειές τους και οι κοινότητες θα
πληροφορηθούν πλήρως με όλα τα κατάλληλα μέσα για τα δι-
καιώματα που περιέχονται σ' αυτή τη Διακήρυξη.

Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ SUNDBERG ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΑΠΗΡΑ ΑΤΟΜΑ

Η Διακήρυξη SUNDBERG, όπως ονομάστηκε, στη μνήμη NILS-IVAR SUNDBERG, ο οποίος ήταν από το 1948 μέχρι το 1981 (που πέθανε) υπεύθυνος του προγράμματος για Ειδική Εκπαίδευση της Ουνέσκο, αποτελεί το τελικό κείμενο Διεθνούς Διάσκεψης που οργάνωσε η Ισπανική Κυβέρνηση και η Ουνέσκο το 1981 και στην οποία συμμετείχαν 103 χώρες και 6 Διεθνείς Οργανώσεις.

Η Διεθνής Διάσκεψη, πάνω στη δράση και τις στρατηγικές στην εκπαίδευση, την πρόληψη και την ένταξη, η οποία οργάνωσε από την Ισπανική Κυβέρνηση σε συνεργασία με την ΟΥΝΕΣΚΟ στη Μαλάγα της Ισπανίας στις 2 με 7 Νοεμβρίου 1981,

αναγνωρίζοντας υπόψη την παγκόσμια Διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως και άλλες σχετικές αποφάσεις των Οργανισμών των Εθνών και συγκεκριμένα τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων των αναπήρων ατόμων και τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων των πνευματικά καθυστερημένων,

αναγνωρίζοντας την επείγουσα αναγκαιότητα να υλοποιηθούν οι αποφάσεις και οι εισηγήσεις της καθώς και οι αρχές που κινούν το πρόγραμμα δράσης της Συμβουλευτικής Επιτροπής του ΟΗΕ για το Διεθνές Έτος Αναπήρων,

αναγνωρίζοντας απασχολημένη από το γεγονός ότι 10% του παγκόσμιου πληθυσμού παρουσιάζει τη μια ή την άλλη μορφή αναπηρίας και οι διεθνείς προσπάθειες σ' αυτόν τον τομέα τείνουν να χειροτερεύουν,

αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα να γίνει κάτι, ώστε οι δικαιώματα των αναπήρων να γίνουν σεβαστάς,

αναγνωρίζοντας ότι η πρόληψη είναι μια μορφή δράσης ιδιαίτερα σπουδαιότητας και ότι θα πρέπει να υλοποιηθούν οι προσπάθειες που είναι βασισμένες πάνω στις σύγχρονες αναπαραγωγικές, ώστε να αποφευχθούν οι αναπηρίες παρέχοντας συμμόρφωση σε κάθε οικογένεια και σε κάθε άτομο την ευκαιρία να επωφεληθεί από τις αναγκαίες υπηρεσίες,

αναγνωρίζοντας ότι θα πρέπει να εξασφαλιστούν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό η επαναπροσαρμογή και η ένταξη των αναπήρων ατόμων. Θα πρέπει ΟΛΑ τα ανάπηρα άτομα να λαμβάνουν υπηρεσιών επανεκπαίδευσης και άλλων μορφών τριτοβάθμιας και συμπάρτασης που είναι αναγκαίες για την ολοκλήρωση των αποτελεσμάτων της αναπηρίας, έτσι που η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΣΟ ΤΟ ΠΙΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ και ο ρόλος τους εποικοδομητικός,

αναγνωρίζοντας συνειδητότητα της πρωταρχικής σπουδαιότητας της εκπαίδευσης, της επιστήμης και της κουλτούρας και πληροφόρησης στην ύπαρξη του καθενός και ανησυχώντας για την ολοκλήρωση των διατάξεων και Αρχών που ακολουθούν για να γίνει στην εξασφάλιση της πλήρους ανάπτυξης όλων των αναπήρων ατόμων και την πλήρη συμμετοχή τους στην κοι-

νωτική ζωή,

Τονίζει ότι οι Κρατικές Αρχές, οι ειδικές οργανώσεις και η κοινωνία στο σύνολό της θα πρέπει να λάβουν υπόψη στον καταρτισμό κάθε βραχυπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης δράσης για τα ανάπηρα άτομα τις βασικές Αρχές της: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ, ΕΝΤΑΞΗΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ (ΤΟΜΕΟΠΟΙΗΣΗΣ) και ΔΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ. Σύμφωνα με τις αρχές αυτές:

α) Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η πλήρης συμμετοχή των αναπήρων ατόμων και των οργανώσεών τους σ' όλες τις αποφάσεις και τις δράσεις που τα αφορούν.

β) Τα ανάπηρα άτομα θα πρέπει να επωφελούνται από όλες τις Υπηρεσίες και να συμμετέχουν στις δραστηριότητες της κοινότητας. Επίσης οι στρατηγικές και οι δραστηριότητες που προορίζονται για το σύνολο θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα ανάπηρα άτομα.

γ) Η κοινότητα θα πρέπει να παρέχει στα ανάπηρα άτομα υπηρεσίες προσαρμοσμένες στις ανάγκες του καθενός από αυτά.

δ) Η αποκέντρωση και η τομεοποίηση των υπηρεσιών θα επιτρέψει ώστε οι ανάγκες των αναπήρων ατόμων να ληφθούν υπόψη και να ικανοποιηθούν μέσα στα πλαίσια της κοινότητάς τους.

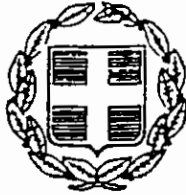
ε) Ο συντονισμός των διαφόρων επαγγελματικών οργανώσεων και των δραστηριοτήτων των ειδικών που ασχολούνται με τα ανάπηρα άτομα θα ευνοήσει την ολοκλήρωση της προσωπικότητάς τους.

Ζητά με εμπιστοσύνη από τις Κυβερνήσεις, τις σχετικές Κυβερνητικές και μη Υπηρεσίες, την κοινή γνώμη, τα ανάπηρα άτομα και τις οικογένειές τους και από όλα τα άτομα που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο σχετίζονται στην καθημερινή τους ζωή με τους δασκάλους, τους ερευνητές, τους Υπεύθυνους Επιχειρήσεων και τους πολιτικούς, να διαδώσουν και να υλοποιήσουν τις Αρχές της Διακήρυξης η οποία αποφασίζεται ομόφωνα:

Άρθρο 1ο: Κάθε ανάπηρο άτομο πρέπει να μπορεί να εξασκεί το βασικό του δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση, την επαγγελματική επιμόρφωση, την κουλτούρα και την πληροφόρηση.

Άρθρο 2ο: Οι Κυβερνήσεις και οι Εθνικές και Διεθνείς Οργανώσεις θα πρέπει να εξασφαλίζουν μια συμμετοχή όσο το δυνατό πιο ολοκληρωμένη των αναπήρων ατόμων. Θα πρέπει να παρέχεται μια οικονομική και πρακτική βοήθεια στις δράσεις που προορίζονται να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των αναπήρων ατόμων στους τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας όπως και στην ίδρυση και λειτουργία Συνδέσμων που αποτελούνται από τα ίδια τα ανάπηρα άτομα είτε στις οικογένειές τους. Αυτές οι οργανώ-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 78

14 Μαρτίου 2000

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2817

Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Άρθρο 1

Έννοια, σκοπός και καθεστώς

1. Άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κατά την έννοια του παρόντος, θεωρούνται τα άτομα που έχουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής εξαιτίας σωματικών, διανοητικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών και κοινωνικών ιδιοπερροτήτων.

2. Στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται όσοι:

- α) Έχουν νοητική ανεπάρκεια ή ανωριμότητα.
- β) Έχουν ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες) ή ακοής (κωφοί, βαρήκοοι).
- γ) Έχουν σοβαρά νευρολογικά ή ορθοπεδικά ελαττώματα ή προβλήματα υγείας.
- δ) Έχουν προβλήματα λόγου και ομιλίας.
- ε) Έχουν ειδικές δυσκολίες στη μάθηση, όπως δυσλεξία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία.
- στ) Έχουν σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες και όσοι παρουσιάζουν αυτισμό και άλλες διαταραχές ανάπτυξης.

3. Στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες περιλαμβάνονται επίσης πρόσωπα νηπιακής, παιδικής και εφηβικής ηλικίας που δεν ανήκουν σε μία από τις προηγούμενες περιπτώσεις, αλλά έχουν ανάγκη από ειδική εκπαιδευτική προσέγγιση και φροντίδα για ορισμένη περίοδο ή για ολόκληρη την περίοδο της σχολικής ζωής τους.

Οι μαθητές για τους οποίους δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των παραγράφων 2 και 3, καθώς και οι μαθητές που για μόνο το λόγο ότι η μητρική τους γλώσσα δεν είναι ελληνική, εμφανίζουν μειωμένη σχολική επίδοση, δεν θεωρούνται άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές

4. α) Γλώσσα των κωφών και βαρήκοων μαθητών είναι η ελληνική νοηματική.

β) Κατά τη διδασκαλία μπορεί να χρησιμοποιούνται κατ' εξαίρεση και άλλα επιβοηθητικά μέσα που είναι εφικτά και επιστημονικά αποδεκτά, όπως αυτά καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Απαραίτητο προσόν για την τοποθέτηση εκπαιδευτικού και ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού στις Σ.Μ.Ε.Α. κωφών και βαρηκόων είναι η γνώση της νοηματικής γλώσσας.

5. Οι ειδικές περιπτώσεις των προηγούμενων παραγράφων διαπιστώνονται από τα Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Υ.).

6. Στα άτομα που έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται ειδική εκπαίδευση, η οποία στο πλαίσιο των σκοπών της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης επιδιώκει ιδιαίτερα:

- α) την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους,
- β) τη βελτίωση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη ή επανένταξή τους στο κοινό εκπαιδευτικό σύστημα και η συμβίωση με το κοινωνικό σύνολο,
- γ) την επαγγελματική τους κατάρτιση και τη συμμετοχή τους στην παραγωγική διαδικασία,
- δ) την αλληλοσποδοχή τους με το κοινωνικό σύνολο και την ισόπημη κοινωνική τους εξέλιξη.

7. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων λαμβάνονται μέτρα και παρέχονται υπηρεσίες στα παραπάνω άτομα ηλικίας έως 22 ετών σε όλες τις τάξεις των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται ιδίως η κατάρτιση και εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας, η χρησιμοποίηση διδακτικού υλικού και η χορήγηση οργάνων και λοιπού ειδικού εξοπλισμού και γενικά κάθε είδους διευκολύνσεις και εργονομικές διευθετήσεις. Στις υπηρεσίες περιλαμβάνονται ιδίως η διάγνωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των ατόμων με ειδικές ανάγκες, η αξιολόγηση, η παιδαγωγική και ψυχολογική υποστήριξη, η φυσικοθεραπεία, η λογοθερα-

πεία, η αγωγή λόγου, η κοινωνική και συμβουλευτική εργασία, η μεταφορά και η μετακίνηση και κάθε άλλο μέτρο ή υπηρεσία που υποστηρίζουν την ισότιμη μεταχείριση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Όπου στις διατάξεις του παρόντος αναφέρεται διάγνωση νοείται η διάγνωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.

8. Για τη διαμόρφωση των μέτρων που λαμβάνονται διατυπώνει τις απόψεις του και εκείνος που έχει την επιμέλεια των ατόμων με ειδικές ανάγκες, που προσκαλείται για το σκοπό αυτόν από τις κατά περίπτωση αρμόδιες υπηρεσίες ή φορείς.

9. Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται δωρεάν από το κράτος σε δημόσια σχολεία. Η μορφή των σχολείων αυτών προσδιορίζεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών.

10. Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων είναι αποκλειστικός φορέας για την ειδική αγωγή ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Στις διαδικασίες ίδρυσης, λειτουργίας και εποπτείας κέντρων και εργαστηρίων ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης ατόμων με ειδικές ανάγκες αρμοδιότητα του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας συμπράττει και ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, εφόσον φοιτούν σε αυτά άτομα με ειδικές ανάγκες σχολικής ηλικίας.

11. Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, γενική, τεχνική - επαγγελματική παρέχεται στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία, κατά περίπτωση, οργανώνονται στελεχώνονται, εξοπλίζονται και υποστηρίζονται κατάλληλα, ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία διδακτική και ψυχοπαιδαγωγική υποστήριξη των ατόμων αυτών.

Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να φοιτούν:

α) Στη συνήθη σχολική τάξη με παράλληλη στήριξη από εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής, ο οποίος υπηρετεί στα Κ.Δ.Α.Υ. ή στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και ορίζεται από το Κ.Δ.Α.Υ..

β) Σε ειδικά οργανωμένα και κατάλληλα στελεχωμένα τμήματα ένταξης που λειτουργούν μέσα στα σχολεία της γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

12. Όταν η φοίτηση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα σχολεία του κοινού εκπαιδευτικού συστήματος ή στα τμήματα ένταξης καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη, λόγω του είδους και του βαθμού του προβλήματός τους, η εκπαίδευση των παιδιών αυτών παρέχεται:

α) σε αυτοτελή σχολεία ειδικής αγωγής,
β) σε σχολεία ή τμήματα που λειτουργούν είτε ως αυτοτελή είτε ως παραρτήματα άλλων σχολείων σε νοσοκομεία, κέντρα αποκατάστασης, ιδρύματα αγωγής ανηλικών ή ιδρύματα χρονίως πασχόντων ατόμων, εφόσον οι διαβιούντες ή νοσηλεύόμενοι σε αυτά είναι παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

γ) στο σπίτι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Στην περίπτωση αυτήν μπορεί να χρησιμοποιείται και το σύστημα της τηλε - εκπαίδευσης. Τα άτομα αυτά εκπαιδεύονται από το προσωπικό των Κ.Δ.Α.Υ. ή σχολικής μονάδας ειδικής αγωγής, το οποίο διαθέτει την κατά περίπτωση αναγκαία εξειδίκευση.

13. Τα αυτοτελή σχολεία ειδικής αγωγής είναι:

α) νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία ειδικής αγωγής για νήπια και παιδιά με ειδικές ανάγκες από το 4ο μέχρι και το 14ο έτος της ηλικίας τους, που λειτουργούν ως

ενιαίες σχολικές μονάδες.

β) γυμνάσια ειδικής αγωγής από το 14ο μέχρι και το 18ο έτος.

γ) ενιαία λύκεια ειδικής αγωγής από το 18ο μέχρι και το 22ο έτος.

δ) τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) ειδικής αγωγής Α' βαθμίδας που περιλαμβάνουν πρόγραμμα για την ολοκλήρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης, καθώς και του Α' κύκλου σπουδών του άρθρου 2 του ν. 2640/1998 (ΦΕΚ 205 Α') για την παροχή εξειδικευμένης τεχνικής και επαγγελματικής γνώσης. Στα Τ.Ε.Ε. αυτά εγγράφονται απόφοιτοι του δημοτικού σχολείου. Η φοίτηση διαρκεί επί πέντε τουλάχιστον σχολικά έτη, από το 14ο μέχρι και το 19ο έτος της ηλικίας των φοιτώντων.

ε) τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) ειδικής αγωγής Β' βαθμίδας που περιλαμβάνουν τους Α' και Β' κύκλους σπουδών του άρθρου 2 του ν. 2640/1998. Στην Α' τάξη του Α' κύκλου εγγράφονται απόφοιτοι Γυμνασίου. Η φοίτηση διαρκεί δύο τουλάχιστον σχολικά έτη σε κάθε κύκλο σπουδών. Στο Β' κύκλο σπουδών μπορούν να εγγράφονται και απόφοιτοι του Τ.Ε.Ε. Α' βαθμίδας της προηγούμενης περίπτωσης, από το 19ο μέχρι και το 22ο έτος της ηλικίας των φοιτώντων.

στ) εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, από το 14ο μέχρι και το 22ο έτος.

14. Οι Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής (Σ.Μ.Ε.Α.) και το προσωπικό αυτών υπάγονται στην οικεία Διεύθυνση Εκπαίδευσης της βαθμίδας τους. Ειδικά τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.) και το προσωπικό αυτών υπάγονται στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

15. α) Η φοίτησή μαθητών με ειδικές ανάγκες στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής μπορεί να παραταθεί, ανάλογα με τις μαθησιακές δυσκολίες των φοιτώντων και μετά το 22ο έτος της ηλικίας τους ή να αρχίσει από τη συμπλήρωση της σχολικής ηλικίας που ορίζεται για φοίτηση στα κανονικά σχολεία. Για την παράταση αποφασίζει ο αρμόδιος προϊστάμενος της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του οικείου Κ.Δ.Α.Υ..

β) Το νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο ειδικής αγωγής είναι ενιαία μονάδα και περιλαμβάνει τριετές τμήμα αντίστοιχο του δημοτικού σχολείου.

γ) Το γυμνάσιο ειδικής αγωγής περιλαμβάνει την προκαταρκτική τάξη και τρεις επόμενες τάξεις Α', Β' και Γ'. Μαθητές απόφοιτοι δημοτικού σχολείου με ελαφρές δυσκολίες μάθησης μπορεί να εγγράφονται απευθείας στην Α' τάξη του γυμνασίου ειδικής αγωγής, ύστερα από αξιολόγηση που πραγματοποιείται από το οικείο Κ.Δ.Α.Υ..

δ) Το ενιαίο λύκειο ειδικής αγωγής περιλαμβάνει την προκαταρκτική τάξη και τρεις επόμενες τάξεις Α', Β' και Γ'. Μαθητές απόφοιτοι γυμνασίου με ελαφρές δυσκολίες μάθησης μπορεί να εγγράφονται απευθείας στην Α' τάξη του λυκείου ειδικής αγωγής, ύστερα από αξιολόγηση που πραγματοποιείται από το οικείο Κ.Δ.Α.Υ..

ε) Το Τ.Ε.Ε. Ειδικής Αγωγής Α' βαθμίδας περιλαμβάνει τις τάξεις Α', Β', Γ', Δ' και Ε'. Το Τ.Ε.Ε. Ειδικής Αγωγής Β' βαθμίδας περιλαμβάνει τις τάξεις Α' και Β' του Α' κύκλου σπουδών και τις τάξεις Γ' και Δ' του Β' κύκλου σπουδών.

στ) Τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

δευσης και Κατάρτισης λειτουργεί με πέντε μέχρι και οκτώ τάξεις, ανάλογα με τις εξειδικεύσεις και τις εκπαιδευτικές ανάγκες των φοιτώντων. Στην Α' τάξη εγγράφονται απόφοιτοι του δημοτικού σχολείου.

16. Τα σχολεία των περιπτώσεων α', β', γ', δ' και ε' της παραγράφου 13 είναι ισότιμα προς τα αντίστοιχα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στα σχολεία αυτά εκτός από το ημερήσιο πρόγραμμα διδασκαλίας εφαρμόζεται και πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης. Στα σχολεία ειδικής αγωγής εφαρμόζονται ειδικά προσαρμοσμένα αναλυτικά και διδακτικά προγράμματα. Στο πρόγραμμα του δημοτικού σχολείου ειδικής αγωγής περιλαμβάνονται και δραστηριότητες προεπαγγελματικής εκπαίδευσης. Στο πρόγραμμα των γυμνασίων και λυκείων ειδικής αγωγής μπορεί να περιλαμβάνονται και μαθήματα τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το περιεχόμενο των προγραμμάτων, καθώς και τα μαθήματα στα λύκεια ειδικής αγωγής, καθορίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδονται ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Το πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης καλύπτεται με ανάθεση υπερωριακής διδασκαλίας στο εκπαιδευτικό και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής και των Κ.Δ.Α.Υ. ή και σε εκπαιδευτικούς άλλων σχολείων, των οποίων η αποζημίωση καθορίζεται κατά τα ισχύοντα για τους εκπαιδευτικούς των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολείων ειδικής αγωγής προσφέρει τις υπηρεσίες του, για τη συμπλήρωση του υποχρεωτικού ωραρίου, και σε άλλα γεγονικά σχολεία ειδικής αγωγής, κατά τα οριζόμενα με απόφαση του προϊστάμενου της οικείας διεύθυνσης εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του Κ.Δ.Α.Υ. και πρόταση του οικείου περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου.

17. Για την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που φοιτούν στα άλλα σχολεία γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης εφαρμόζονται ειδικά προσαρμοσμένα και εξατομικευμένα υποστηρικτικά εκπαιδευτικά προγράμματα που καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

18. Για την αντιμετώπιση της απασχόλησης, της μετατροπής και της συγχώνευσης των σχολείων της παραγράφου 13 και των τμημάτων ένταξης, η προσθήκη τομέων και τμημάτων ειδικότητας στα Τ.Ε.Ε. ειδικής αγωγής, η στελέχωση αυτών, καθώς και η ανάλογη αύξηση ή μείωση των οργανικών θέσεων του προσωπικού γίνονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγησης του οικείου Κ.Δ.Α.Υ., των οργάνων του άρθρου 49 του ν. 1566/1985 και του Κ.Δ.Α.Υ. της έδρας της Περιφέρειας. Στο προσωπικό των σχολείων ειδικής αγωγής και των τμημάτων ένταξης περιλαμβάνονται και οι ανήκοντες στους κλάδους ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού, σε περίπτωση σύστασης ή αύξησης οργανικών θέσεων προσωπικού, τις αποφάσεις συνυπογράφουν και οι Υπουργοί Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών. Αν τα σχολεία ειδικής αγωγής λειτουργούν σε ιδιούσια που ελήφθησαν στην αρμο-

διότητα άλλων υπουργείων, στην έκδοση των αποφάσεων συμπράττει και ο συναρμόδιος Υπουργός.

19. Διευθυντές των σχολείων ειδικής αγωγής που περιλαμβάνουν τμήματα νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου είναι οι τοποθετούμενοι κατά τις ισχύουσες διατάξεις ως διευθυντές των δημοτικών σχολείων ειδικής αγωγής. Στις περιπτώσεις συλλεπουργίας και συστάσεως γυμνασίου με λύκειο ειδικής αγωγής, καθώς και Τ.Ε.Ε. ειδικής αγωγής Α' βαθμίδας με Τ.Ε.Ε. ειδικής αγωγής Β' βαθμίδας, μπορεί οι σχολικές μονάδες αυτές να τελούν υπό ενιαία διεύθυνση κατά τα καθοριζόμενα με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του οικείου Κ.Δ.Α.Υ.. Διευθυντές των Σ.Μ.Ε.Α. επιλέγονται εκπαιδευτικοί, που έχουν τα προσόντα τοποθέτησης σε θέσεις εκπαιδευτικού προσωπικού αυτών. Για τις προϋποθέσεις, τα προσόντα, τα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής και τοποθέτησης των Διευθυντών Σ.Μ.Ε.Α. εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 1, 2 και 3 της Διευθυντές των Σ.Μ.Ε.Α. των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ειδικά στα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης οι Διευθυντές επιλέγονται από το Υπηρεσιακό Συμβούλιο Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Υ.Σ.Ε.Ε.Π.) εκ των υπηρετούντων οργανικά σε αυτά, κατά τα ισχύοντα για την επιλογή των Διευθυντών Σ.Μ.Ε.Α. και τοποθετούνται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για τετραετή θητεία.

* 20. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται μετά από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με:

- α) την ένταξη, φοίτηση και αποφοίτηση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλους τους τύπους σχολείων ειδικής αγωγής και τα τμήματα ένταξης,
- β) την προσωνομία και τον τίτλο, καθώς και τον εξειδικευμένο τύπο των σχολείων ειδικής αγωγής και τον ελάχιστο αριθμό μαθητών που φοιτούν στις μονάδες αυτές και τις επί μέρους τάξεις ή βαθμίδες,
- γ) τον τρόπο παροχής της εκπαίδευσης στο σπίτι,
- δ) τα ειδικότερα καθήκοντα και υποχρεώσεις του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού των Σ.Μ.Ε.Α. και των Κ.Δ.Α.Υ.,
- ε) την εντόπιση, διάγνωση, εγγραφή, μετεγγραφή και κατάταξη ατόμων με ειδικές ανάγκες στα σχολεία των παραγράφων 11, 12 και 13 του άρθρου 13 του ν. 1566/1985,
- στ) το εβδομαδιαίο ωράριο της εργασίας και άλλης απασχόλησης του προσωπικού ειδικής αγωγής που εργάζεται στα σχολεία αυτά,
- ζ) την έναρξη και λήξη του διδακτικού έτους,
- η) τη διάρθρωση και τις βασικές ενότητες του αναλυτικού προγράμματος των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής, το είδος και τη μορφή των υποστηρικτικών υπηρεσιών, καθώς και το περιεχόμενο της δημιουργικής απασχόλησης των μαθητών,
- θ) τον αριθμό των θέσεων εκπαιδευτικού, ειδικού προσωπικού, ειδικού βοηθητικού και διοικητικού προσωπικού που κατανέμονται κατά κλάδους και ειδικότητες σε κάθε Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης,
- ι) τη διαδικασία συγκρότησης και λειτουργίας των συλλόγων γονέων, οι οποίοι συμμετέχουν και συνεργάζονται με τις υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στο έργο της εκπαίδευσης των

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε΄

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

- 1. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ.** Πάτρα, Ρίο, τηλ. 2610997873
- 2. ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ.** Β. Κωνσταντίνου 48 Παγκράτι, Αθήνα τηλ.2107273700
- 3. ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΤΡΩΝ** Μαιζώνος 110 Πάτρα τηλ. 2610224813
- 4. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ. ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ.** Βασιλίσσης Όλγας 21 Δάφνη, τηλ. 2109715315
- 5. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ.** Κουκούλι Πάτρα τηλ 2610319100
- 6. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ** Μητροδώρου 22 Αιγάλεω, τηλ. 2105385663.
- 7. ΠΑΝΤΕΙΟΣ ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ.** Λεωφόρος Συγγρού 28 Αθήνα, τηλ. 2109225249.
- 8. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ** Τοσίτσα 19 Εξάρχεια, τηλ. 2108834818.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

1. Ήραντος Κωνσταντίνος, Αθλητισμός και Κοινωνία. Η πολιτική Κοινωνιολογία του Αθλητισμού της Κλασικής και Σύγχρονης εποχής εκδ. Επιστημονικών Βιβλίων και Περιοδικών, Θεσσαλονίκη, 1990.
2. Καϊλα Μαρία-Πολεμικός Νικήτας-Φιλίππου Γιώργος, Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης. Τόμος Α', εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.
3. Καϊλα Μαρία-Πολεμικός Νικήτας-Φιλίππου Γιώργος, Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης Τόμος Β', εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.
4. Νάσκου-Περράκη Π.-Παναγιωτόπουλος Δ., Αθλητισμός και Φυσική Αγωγή, Τόμος 8, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1993.
5. Κουτσούκη-Κοσκινά Δήμητρα, Ειδική Φυσική Αγωγή. Θεωρία και Πρακτική, εκδ. Συμμετρία, Αθήνα 1993.
6. Παναγιωτόπουλος Π. Δημήτριος, Αθλητικό Δίκαιο. Συστηματική Θεμελίωση-Εφαρμογή, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2001.
7. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Τμήμα Ειδικής Εκπαίδευσης, Σχολική και Κοινωνική Ενσωμάτωση. Ο.Ε.Λ.Β. 1994.
8. Σιδηροπούλου-Δόκα Μαρία, Θεωρία και Πρακτική της Ειδικής Αγωγής 1985
9. Κυπριωτάκης Αντώνης, Τα Ειδικά Παιδιά και η Αγωγή τους εκδ. Ψυχοτεχνική, Ηράκλειο, 1985.
10. Ρουμελιώτης Α. Δημήτριος, Ιατρική Αποκατάσταση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, εκδ. Ζήτα, Αθήνα 1993.

11. Ζώνιου-Σιδέρη Αθηνά, Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1995.
12. Δρ. Σακελλαρίου Ν. Κίμων, Παιδαγωγική της Φυσικής Αγωγής και του Αθλητισμού, εκδ. Καρανάση, Αθήνα 1985.
13. Κουκλόγιαννου-Δορζιώτου Εσθήρ, Αποκατάσταση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, Αθήνα 1990.
14. Μαντές Δημήτρης, Παιδιά με Ειδικές Ανάγκες εκδ, Μπαρμπουνάκης, Θεσσαλονίκη, 1989.
15. Γκουτζιαμάνη-Σωτηριάδη Κων/νιά, Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή και στην Ειδική Φυσική Αγωγή, Αθήνα 1991.
16. Γκουτζιαμάνη-Σωτηριάδη Κων/νιά, Παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, Αθήνα 1993.
17. Σταθόπουλος Α. Πέτρος, Κοινωνική Πρόνοια, εκδ. Έλλην 1996.
18. Σακαντάμη-Αγγελουπούλου Ν., Ειδική Αγωγή. Βασικές Αρχές και Μέθοδοι εκδ. Χριστοδουλίδη Θεσσαλονίκη 1991
19. Σταμάτης Σωτήρης, Οχυρωμένη Σιωπή, εκδ. Γλάρος, Αθήνα 1987
20. Οδηγός του Πολίτη 2000 Τόμος Α
21. Οδηγός του Πολίτη 2000 Τόμος Β
22. Πρακτικά Συνεδρίου Οι Κοινωνικές Προτοβουλίες για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες Αθήνα 1991
23. Πανελλαδικός Σύνδεσμος Παραπληγικών και Κινητικά Αναπήρων, Προσβασιμότητα. Προϋπόθεση δια βίου εξασφάλιση θετικής ποιότητας ζωής του Πολίτη, η πρόκληση του 2004 και της νέας χιλιετίας. Πρακτικά Πανελλαδικού Κοινωνικο-Τεχνικού Συνεδρίου, Αθήνα, Νοέμβριος 2000
24. Πανελλαδικός Σύνδεσμος Παραπληγικών και Κινητικά Αναπήρων, Αθλητισμός στην Κινητική Αναπηρία. Πρακτικά Πανελλαδικού Ιατροκοινωνικού Συνεδρίου, Αθήνα, Οκτώβριος 1999.

- 25.Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων Με Ειδικές Ανάγκες (Ε.Σ.Α.Ε.Α.), Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες στην Ελλάδα του 2004. Μια ευκαιρία για κοινωνική αλλαγή για τα άτομα με Αναπηρίες. Αθήνα, 2001.
- 26.Δήμος Πατρέων, Τμήμα Κοινωνικού Τομέα. Αθλητισμός και άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Πρακτικά Ημερίδας, Πάτρα 6 Δεκεμβρίου 2000.
- 27.Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, Αγωγή Υγείας. Οδηγός. Πρόσβαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στον δημόσιο χώρο. Αθήνα 2001
- 28.Υφυπουργείο Αθλητισμού, 2725 Νέος Νόμος για τον Αθλητισμό, Αθήνα 1999
- 29.Παπακωνσταντόπουλος Τάκης, Αθλητές με Αναπηρία, έκδοση του Αθλητικού Οργανισμού του Δήμου Κηφισιάς, Κηφισιά 2001
- 30.Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων Με Ειδικές Ανάγκες, Οι πρότυποι Κανόνες του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Ηνωμένα Έθνη 1994.

Περιοδικά

1. Σταμπόλης Πάρις, Ισοτιμία, αρ. φύλ 19, σελ. 11 1997.
2. Στεφανάτος Γιώργος, Ο Αγώνας των Παραπληγικών, τεύχ.51 σελ. 22 1994.
3. Ρούσσου Θεανώ, Ισοτιμία, αρ. φύλ. 62 σελ. 15 2002
4. ΟΑγώνας των Παραπληγικών, τεύχ. 67 σελ. 12 1997.
5. Ρουμελιώτη Βίκυ, Στόχαστρο, τεύχ. 34 σελ. 27 2001.
6. Σταυριανόπουλος Σπύρος, Ισοτιμία, αρ. φύλ σελ 35 2000
7. Ορίζοντας των Παραπληγικών, τεύχ. 5 σελ. 34 2001
8. Βάγια Χριστίνα, Κοινωνική Εργασία, τεύχ. 34 σελ. 78 1994
9. Σταυριανόπουλος Σπ., Ισοτιμία, αρ. φύλ. 32 σελ. 37 1999
10. Αποκλειστικό Δημοσίευμα, Ισοτιμία αρ. φύλ. 47 σελ. 14 2002
11. Κωστάρης Σάκης, Ισοτιμία, αρ. φύλ. 42 σελ. 36 2001
12. Σ.Σ., Ισοτιμία, αρ. φύλ. 48 σελ. 34 2002
13. Παπαϊωάννου Καλ., Κοινωνική Εργασία, τεύχ 13 σελ 9 1989
14. Ζβεντίδης Αγ. – Ζαφειρίου Κατ. Πτυχιακή Εργασία 1992
15. Παπαϊωάννου Καλ., Κοινωνική Εργασία τεύχη 9&10 σελ. 9 1988

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- 1. Claudine Sherrill, Adapted Physical Education and Recreation**
- 2. Joseph P. Winnick, Edd, ed. Human Kinetics, New York**
- 3. Kevin F. Lockette & Ann M. Keyes, Conditioning with Physical Disabilities**
- 4. Monical Lerope-C. William Gayle- Shawn Stevens, Adapted Aquatics Programming, A Professional Guide**
- 5. Joseph P. Winnick, Adapted Physical Education and Sport, ed. Human Kinetics, New York**

Διευθύνσεις Ίντερνετ

1. <http://www.kappa2000.gr>
2. <http://www.disabled.gr>
3. <http://www.irisekt.gr>
4. <http://www.pasipka.gr>
5. <http://www.srecialolympics.org>
6. <http://www.athens2004.gr>
7. <http://www.paralympics.org>

